

**TURUN
YLIOPISTO**

**Luokanopettajaopiskelijoiden käsityksiä
ammattitaidostaan opettaa kuvataidetta, käsityötä ja
musiikkia alakoulussa**

Kasvatustieteen
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Katja Lehmussaari

Ohjaaja:
Professori Marjaana Veermans

12.5.2025

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijä: Katja Lehmussaari

Otsikko: Luokanopettajaopiskelijoiden käsityksiä ammattitaidostaan opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia alakoulussa

Ohjaaja: Professori Marjaana Veermans

Sivumäärä: 92 sivua (sis. 9 liitesivua)

Päivämäärä: 12.5.2025

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena oli selvittää, minkälaiset käsitykset luokanopettajaopiskelijoilla on ammattitaidostaan opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia peruskoulun alaluokilla. Lisäksi pyrittiin selvittämään näiden käsitysten taustatekijöitä.

Tutkimuksen aineisto kerättiin Webropol-kyselynä syksyllä 2021. Kyselyyn vastasi 117 luokanopettajaopiskelijaa Turun yliopiston Turun ja Rauman opettajankoulutuslaitoksilta. Tutkimus toteutettiin pääosin kvantitatiivisena, mutta avoimilla kysymyksillä saatiin myös sisältöanalyysin avulla tulkittua laadullista aineistoa.

Tutkimuksen sijoittamiseksi kontekstiinsa, kartoitettiin lisäksi Turun luokanopettajakoulutuksen kuvataiteen, käsityön ja musiikin opintojen muutoksia ajanjaksolla 1980–2020.

Tuloksista kävi ilmi, että luokanopettajaopiskelijat suhtautuvat positiivisemmin kuvataiteen opettamiseen kuin käsityön ja musiikin opettamiseen, minkä lisäksi he myös luottavat siinä enemmän opetuskykyihinsä. Laadullisen aineiston perusteella luokanopettajaopiskelijat katsoivat musiikin ja käsityön opettamisen vaativan erityisen vahvaa omaa osaamista ja harrastuneisuutta.

Osallistujien käsityksiin opetusammattitaidostaan vaikuttivat eniten ennen luokanopettajaopintoja kertyneet kokemukset oppiaineesta. Luokanopettajakoulutuksella sen sijaan ei näyttäisi olevan merkitystä lukuun ottamatta oppiaineiden syventäviä sivuaineopintoja.

Tutkimuksen teoreettiseksi viitekehikseksi valittiin Banduran (1977) minäpystyvyysteoria, jolla viitataan ihmisen käsityksiin siitä, miten hän uskoo selviytyvänsä tietystä tehtävästä. Opettajan ammattitaitoa lähestyttiin Luukkaisen (2005) esittelemän mallin mukaisesti, jossa opettajan ammattitaitoon sisältyvät kompetenssi (kyvyt ja osaaminen) sekä motivaatio.

Avainsanat: luokanopettajakoulutus, kuvataidekasvatus, musiikkikasvatus, käsityökasvatus, taide- ja taitoaineet, ammattitaito, kompetenssi, minäpystyvyys

Sisällysluettelo

1	Johdanto	7
1.1	Tutkimuksen pääpiirteet	8
1.2	Tutkimuksen tarpeellisuudesta ja aiempaa tutkimusta	9
2	Näkökulmia opettajan työhön	13
2.1	Opettajan ammattitaito Luukkaisen mallin mukaan	13
2.2	Banduran minäpystyvyysteoria	15
2.3	Opettajan (oppiaine)osaamisesta	16
2.4	Opettajan minäpystyvyys ja oppiaineosaaminen	18
3	Peruskoulun taideopetus	20
3.1	Taideopetuksen merkityksestä	20
3.2	Kuvataide, käsityö ja musiikki alakoulun perusopetussuunnitelmassa	22
3.2.1	Kuvataideopetuksen tavoitteita ja sisältöjä alakoulussa	22
3.2.2	Käsityöopetuksen tavoitteita ja sisältöjä alakoulussa	23
3.2.3	Musiikinopetuksen tavoitteita ja sisältöjä alakoulussa	23
3.3	Kuvataiteen, käsityön ja musiikin kouluopetusmäärä	24
4	Muuttuva luokanopettajakoulutus	26
4.1	Akateemisen luokanopettajakoulutuksen murrosvaiheita ja erikoistumisaineiden vapaaehtoistuminen	26
4.2	Kuvataiteen, käsityön ja musiikin opintojen vähentyminen luokanopettajakoulutuksessa	28
5	Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen kuvataiteen, käsityön ja musiikin opinnot	30
5.1	Peruskoulussa opettavien oppiaineiden erikoistumisopintojen vapaaehtoistuminen	30
5.2	Muutokset kuvataiteen, käsityön ja musiikin monialaisten opintojen laajuuksissa Turun yliopistossa 1980–2020	32
5.2.1	Kuvataide 1980–2020	33
5.2.2	Käsityö 1980–2020	34
5.2.3	Musiikki 1980–2020	35

5.3	Kuvataiteen, käsityön ja musiikin opintojen sisällöt ja tavoitteet Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen opetussuunnitelmassa 2020–2022	36
5.3.1	Kuvataide	36
5.3.2	Käsityö	36
5.3.3	Musiikki	37
6	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	38
7	Tutkimuksen toteutus	40
7.1	Osallistujat	40
7.2	Aineiston keruu ja kyselylomake	40
7.3	Tutkimusmenetelmä ja aineiston analyysi	41
8	Tutkimustulokset	46
8.1	Osallistujat	46
8.2	Valmiudet ennen luokanopettajaopintoja	46
8.2.1	Koti- ja harrastustausta	47
8.2.2	Kouluaikeiset kokemukset kuvataiteesta, käsityöstä ja musiikista	48
8.3	Luokanopettajaopintojen tarjoamat valmiudet	49
8.3.1	Kuvataiteen, käsityön ja musiikin monialaisten opintojen riittävyys luokanopettajakoulutuksessa	49
8.3.2	Kuvataiteen, käsityön ja musiikin sivuaineet	51
8.4	Näkemyksiä kuvataiteen, käsityön ja musiikin kouluopetuksesta	52
8.5	Luokanopettajaopiskelijoiden käsitykset ammattitaidostaan kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettajina	53
8.5.1	Kiinnostus kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia kohtaan	55
8.5.2	Asenne kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettamista kohtaan	56
8.5.3	Halukkuus opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia	57
8.5.4	Tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia	58
8.5.5	Pätevyys perusopetussuunnitelman mukaiseen kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettamiseen luokka-asteilla 1–6	59
8.6	Käsitykset kuvataiteen, käsityön ja musiikin opetusammattitaidosta (summamuuttuja)	60
8.7	Taustatekijöiden vaikutuksia käsityksiin opetusammattitaidosta	61
8.7.1	Osallistujat	61
8.7.2	Kodin viriketausta ja harrastuneisuus	62

8.7.3	Kouluopinnot	63
8.7.4	Luokanopettajaopinnot	63
8.7.5	Arviot oppiaineiden kouluopetuksen ja luokanopettajakoulutuksen monialaisten opintojen määrästä	65
8.7.6	Muut löydökset: motivaation ja kompetenssin suhde käsitykseen opetusammattitaidosta	65
8.8	Tulosten yhteenveto	66
9	Pohdinta	68
9.1	Tutkimustulokset	68
9.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	69
9.3	Tutkimuksen hyödyntäminen ja jatkotutkimusehdotuksia	70
10	Lopuksi	72
	Lähteet	73
	Liitteet	84
	Liite 1. Kyselyn saatekirje ja kyselylomake	84

1 Johdanto

Suomen peruskoululaitos takaa jokaiselle lapselle tasa-arvoisen oikeuden saada laadukasta opetusta. Laadukas opetus puolestaan edellyttää ammattitaitoista opettajaa, mitä tässä pro gradu -tutkielmassa lähdetään pohtimaan kuvataiteen, käsityön ja musiikin näkökulmasta.

Opettajan ammattitaito varmistetaan Suomessa koulutuksella ja opettajan työstä säädetyillä kelpoisuusehdoilla (Luukkainen & Pulkkinen 2017, 254). Jokainen maisteritutkinnon suorittanut luokanopettaja on siis lähtökohtaisesti ammattitaitoinen opettamaan kaikkia alakoulussa opetettavia pakollisia oppiaineita perusopetussuunnitelman mukaisesti.

Perusopetuksen laatua ja koulutuksellista tasa-arvoa arvioidaan erilaisilla oppimistulosten arvioinneilla. Peruskoulun yhdeksäsluokkalaisten musiikin, kuvataiteen ja käsityön osaamisesta tehtiin valtakunnallinen selvitys vuonna 2010. Kyseessä oli ensimmäinen näissä oppiaineissa Suomessa toteutettu oppimistulosten seuranta-arviointi ja nähtävästi edelleen myös ainoa laatuaan. Opetushallituksen teettämän selvityksen (Laitinen, Hilmola & Juntunen 2011) tulokset olivat oppiaineesta riippuen välttäviä tai korkeintaan tyydyttäviä, ja oppilaiden välisessä osaamisessa oli suuria eroja. Heikkoihin tuloksiin nähtiin olevan kaksi syytä: kuvataiteen, käsityön ja musiikin opetusta ei ole peruskoulussa riittävästi ja opettajista liian harvalla on aineenopettajan pätevyys. (Laitinen, Hilmola & Juntunen 2011, 8.)

Koska kaikille yhteinen opetus kuvataiteessa, käsityössä ja musiikissa päättyy yleensä jo 7. luokkaan, vastaavat luokanopettajat käytännössä ylivoimaisesti suurimmasta osasta lasten ja nuorten koulussa saamasta kuvataiteen, käsityön ja musiikin opetuksesta. Alakoululaisia opettavan muodollisesti pätevän luokanopettajan oma oppiaineosaaminen puolestaan saattaa pohjata ainoastaan peruskoulun pakollisiin opintoihin ja luokanopettajakoulutuksen kaikille yhteisiin monialaisiin opintoihin. (Hyvönen 2006, 51–52; Ruokonen & Ruismäki 2010, 279.)

Taidealan ja taidekasvatuksen sisäisessä keskustelussa luokanopettajien ammattitaidon puutteet ovat pitkään herättäneet huolta. Puutteiden katsotaan juontuvan esimerkiksi luokanopettajakoulutuksen suppeista ja pinnallisista monialaisista opinnoista, sekä siitä, ettei taide- ja taitoaineisiin erikoistuta opinnoissa riittävästi (esim. Anttila 2021; Ruokonen & Ruismäki 2010, 287). Myös Henna Suomi nosti väitöskirjassaan (2019) esille huolen luokanopettajaopiskelijoiden musiikillisesta kompetenssista suhteessa musiikinopetukselle asetettuihin osaamisvaatimuksiin (kvalifikaatioihin): vaikka luokanopettajakoulutuksen

saanut opettaja on muodollisesti pätevä opettamaan musiikkia, hänellä ei välttämättä ole siihen koulutuksen jälkeen riittävästi todellista osaamista (Suomi 2019, 51–52).

1.1 Tutkimuksen pääpiirteet

Tämän tutkielman päämielenkiinnon kohde oli se, kohtaavatko luokanopettajan muodollinen pätevyys ja opiskelijoiden käsitys omasta opetusammattitaidosta. Asiaa selvitettiin kysymällä Turun yliopiston luokanopettajaopiskelijoilta kuinka ammattitaitoisina kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettajina he itsensä näkevät. Tutkimuksella pyrittiin löytämään myös taustatekijöitä näille käsityksille.

Yksin koulutuksella ei kasveta opettajiksi. Opettajan ammattitaidon kehittyminen alkaa jo ennen muodollista opettajankoulutusta omien koulukokemusten ja mahdollisen työkokemuksen pohjalta hiljaisena ammattitaitona, kehittyy opintojen aikana ja vahvistuu edelleen läpi työuran (Husu & Toom 2017, 344). Oppiainekohtaista äänetöntä ammattitaitoaan opiskelijat ovat voineet kartuttaa esimerkiksi musiikissa harrastuneisuuden ja kodin tuottamalla musiikillisilla kokemuksilla (Suomi 2019).

Koska monien tässäkin tutkielmassa myöhemmin esiteltävien tutkimusten mukaan taide- ja taitoaineiden opetusvalmiudet pohjaavat paljolti oman harrastuneisuuden tuomaan aineenhallintaan, oli tarpeellista myös selvittää, minkälaiset kuvataide-, käsityö- ja musiikkitaustat luokanopettajaopiskelijoilla on. Harrastuneisuuteen luettiin mukaan myös esimerkiksi oppiaineen opiskelu valinnaisaineena omana kouluaikana.

Luokanopettajaopiskelijoilla kuvataiteen, käsityön ja musiikin opinnot jatkuvat koulun jälkeen edelleen yliopisto-opinnoissa. Kuten lasten ja nuorten kouluoppimisen taustalla on opettajan ammattitaito ja oppiaineen opetusmäärä (Laitinen ym. 2011), myös luokanopettajaopintojen opetusmäärä ja opetuksen laatu vaikuttavat luokanopettajaopiskelijoiden oppimiseen ja siirtovaikutuksena edelleen heidän tulevien oppilaidensa oppimiseen.

Kuvataiteen, käsityön ja musiikin opetusmäärät ovat vähentyneet luokanopettajakoulutuksessa, ja niissä painottuu entistä enemmän itsenäinen opiskelu, mikä myös heijastunee opintojen aikana karttuvaan ammattitaitoon. Tämän vuoksi tutkimuksessa haluttiin myös kartoittaa kuvataiteen, käsityön ja musiikin opintojen muutoksia luokanopettajakoulutuksessa. Kartoitusta tehtiin selvittämällä Turun yliopiston

luokanopettajakoulutuksen kuvataiteen, käsityön ja musiikin opintoja ajanjaksolla 1980–2020. Kartoituksen tulokset esitellään luvussa 5.

Tämän tutkielman tausta-aineisto on koottu pääosin taideaineista, joiksi Suomessa luetaan peruskoulussa opetettavista oppiaineista kuvataide ja musiikki. Käsityön tulkitseminen tässä tutkielmassa taideaineeksi perustuu muun muassa siihen, että käsityö on yksi lakisääteisen taiteen perusopetuksen (Laki taiteen perusopetuksesta 1998) yhdeksästä taidelajista. Muita taiteen perusopetuksen alaisuuteen kuuluvia aloja ovat kuvataiteen, musiikin ja käsityön lisäksi arkkitehtuuri, mediataiteet, sanataide, tanssitaide sekä sirkus ja teatteri (Opetushallitus 2017). Taideaineeksi luokiteltuna käsityön eri tekniikoiden, työvälineiden, materiaalien ja työtapojen hallinnan voidaan katsoa olevan välineitä taiteelliseen ilmaisuun. Käsityötä ja kuvataidetta voidaankin pitää sisarlajeina, käsityön painottuessa kolmiulotteisempiin raaka-aineisiin ja materiaaleihin. (Karppinen 2005, 52; Kaukinen 2006.)

Tämän pro gradu -tutkielman päätutkimusaineisto koostuu Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen opiskelijoille syksyllä 2021 tehdystä kyselystä, jota analysoitiin pääasiassa kvantitatiivisin menetelmin. Turun yliopiston kuvataiteen, käsityön ja musiikin opintojen muutoksia koskeva tutkimusaineisto kerättiin luokanopettajakoulutuksen opinto-oppaista ajanjaksolta 1980–2020.

Teoreettisena viitekehystenä opiskelijoiden itsearviointin osaamisestaan käytetään Banduran minäpystyvyysteoriaa (1977) ja ammattitaitoa lähestytään Luukkaisen esittelemän mallin (Luukkainen 2005, 49) pohjalta.

1.2 Tutkimuksen tarpeellisuudesta ja aiempaa tutkimusta

Opettajakoulutusta tulee alati arvioida ja kehittää, jotta koulutuksella pystytään varmistamaan opettajien vahva osaaminen (Niemi 2017, 133). Muun muassa Husu ja Toom (2017) kuitenkin katsovat, että suomalaisesta luokanopettajakoulutuksesta tehdään liian vähän tutkimusta (Husu & Toom 2017).

Kansainvälisellä tasolla opettajakoulutustutkimukselle on myös tilaa ja tilausta. Pfitzner-Eden (2016) esittää muihin tutkijoihin (Woolfolk & Hoy 1990; Henson 2002) viitaten, että opettajien käsitykset omasta kyvykkyydestä muovautuvat eniten opettajakoulutuksen aikana (Pfitzner-Eden 2016). Tutkimus näiden opetuskykykäsitysten taustatekijöistä hyödyttääkin paitsi opettajakoulutusta myös koululaitosta ja päättäjiä: opettajien minäpystyvyyssuskomukset

(Bandura 1977) vaikuttavat suoraan oppilaiden asenteisiin ja oppimiseen. (Tchannen-Moran & Hoy 2002.)

Myös spesifisti taideaineista ja niiden opetuksesta tarvitaan lisää tutkimusta, jotta kyettäisiin löytämään keinoja vahvistaa opettajien myönteisiä uskomuksia taideaineista, mikä puolestaan johtaisi lasten taideopetuksen tason paranemiseen (Garvis & Pendergast 2010).

Suomessa luokanopettajien ainedidaktisesta osaamisesta on tehty jonkin verran tutkimusta esimerkiksi aineenhallinnan testauksen kautta, mutta vähemmän on tutkimusta, jossa selvitettäisiin luokanopettajaopiskelijoiden käsityksiä ammattitaidostaan opettaa eri oppiaineita, erityisesti taide- ja taitoaineita. Varsinkin kvantitatiivista tutkimusta oli tätä tutkielmaa tehdessä heikosti saatavilla.

Suomessa luokanopettajaopiskelijoiden musiikillisia minäkäsityksiä ja osaamista ovat selvittäneet muun muassa Tereska (2003), Vesioja (2006) ja Suomi (2019). Suomen (2019) ja Tereskan (2003) väitöstutkimukset osoittivat, että suuri osa luokanopettajaopiskelijoista kokee valmiutensa riittämättömiksi musiikin opetukseen. Suomen (2019) tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista (N = 392) 60 prosenttia piti itseään lähes tai täysin epäpätevänä opettamaan musiikkia (Suomi 2019, 174). Tereskan (2003) tutkimustulosten mukaan opiskelijoista (N = 590) kolmannes koki taitonsa niin puutteellisiksi, etteivät he halunneet opettaa musiikkia omalle luokalleen laisinkaan (Tereska 2003, 5). Vesiojan (2006) tutkimuksessa musiikki koettiin kaikista oppiaineista epämiellyttävimmäksi opettaa, mikäli omat aineenhallintataidot eivät olleet riittävät. Opiskelijan pystyvyysuskoa vahvistivat sivuaineopinnot, joihin kuitenkin hakeutuivat pääasiassa ne, joilla oli jo entuudestaan hyvät musiikilliset taidot (Vesioja 2006, 82). Vastaavan kaltaisia suomalaisia tutkimuksia ei kuvataiteen tai käsityön osalta ollut tätä tutkielmaa tehdessä saatavilla.

Luokanopettajaopiskelijoiden tai jo ammatissa toimivien luokanopettajien käsityksiä itsestään kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettajina on tutkittu viime vuosina jonkin verran pro gradu -tutkielmissa, mutta näissä lähestymistapa on ollut pääosin kvalitatiivinen ja otokset pieniä.

Korpelan ja Koukkarin (2018) pro gradu -tutkielmassa taide- ja taitoaineiden opettamisessa valmiutensa hyviksi kokevien luokanopettajaopiskelijoiden taustalla oli pääsääntöisesti oma harrastuneisuus ja muualta kuin luokanopettajakoulutuksesta saadut opit (Korpela & Koukkari 2018). Myös Mäntymäen (2023) tutkielmassa luokanopettajaopiskelijat katsoivat harrastuneisuuden parantavan opetusvalmiutta. Tutkimuksessa nousi esille myös se, ettei oma

harrastuneisuus takaa hyvää opetustaitoa. Mäntymäen tutkimuksessa vaikeimmiksi opetettaviksi aineiksi koettiin musiikki ja käsityöt, ja käsityössä erityisesti kovat materiaalit. (Mäntymäki 2023.)

Lumpin (2019) selvitti pro gradussaan luokanopettajaopiskelijoiden ja vastavalmistuneiden luokanopettajien käsityksiä kyvyistään opettaa käsityötä. Myös tässä tutkimuksessa oma käsityöharrastus nosti minäpystyvyyden ja itseluottamuksen tunteita.

Luokanopettajakoulutuksen käsityön monialaisista opinnoista koettiin olleen hyvin vähän tai ei lainkaan vaikutusta minäpystyvyyteen, eräs haastatelluista koki minäpystyvyytensä jopa heikentyneen monialaisten opintojen aikana. Opintoja kritisoitiin siitä, ettei lyhyen opetusjakson aikana ehtinyt perehtyä oppiaineen sisältöihin riittävästi.

Luokanopettajaopintojen aikana pystyvyysusko vahvistui ainoastaan niillä opiskelijoilla, jotka olivat valinneet käsityön sivuaineeksi. (Lumpin 2019.)

Sillanpää (2021) tutki pro gradussaan jo ammatissa toimivien luokanopettajien käsityksiä itsestään musiikin ja kuvataiteen opettajina. Tutkimukseen osallistuneet opettajat katsoivat, että taideaineiden opettamisen edellyttämä osaaminen oli rakentunut pääasiassa luokanopettajakoulutuksessa sekä omien kouluaikaisten kokemusten ja harrastusten pohjalta. Musiikillisten taitojensa he kokivat olevan pääosin riittämättömiä, minkä vuoksi he kertoivat välttelevänsä sen opettamista. Musiikin opetuksen tarjoamia valmiuksia luokanopettajakoulutuksessa kuvailtiin pääosin puutteellisiksi, ja musiikin opinnot koettiin vaikeina, jos aiempaa harrastuneisuutta ei ollut ja omia musiikillisiä taitoja pidettiin heikkoina. Kuvataiteen opettamiseen opettajien suhtautuminen oli myönteisempää, vaikka he kokisivatkin omat tekniset taitonsa kuvataiteessa vaatimattomaksi. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista opettajista piti luokanopettajakoulutuksen antamia kuvataiteen opintoja riittävinä. Tutkimuksen loppupäätelmänä oli, että vaikka luokanopettajakoulutuksesta saa kelpoisuuden taideaineiden opettamiseen, suuri osa jo ammatissa toimivista opettajista kokee riittämättömyyttä taidekasvattajana. (Sillanpää 2021.)

Lemmetyisen ja Malisen (2015) pro gradu -tutkielmassa valtaosa tutkimukseen osallistuneista luokanopettajista suhtautui yleisellä tasolla myönteisesti taideaineiden opettamiseen. Myönteiseen suhtautumiseen vaikuttivat harrastuneisuus, aineenhallinta ja mieluisat muistot omilta kouluajoilta. Oman vahvan taitotason katsottiin olevan myös pohja sille, että opettaja kykenee tarjoamaan oppilaille laadukasta opetusta. Aineenhallinnalla koettiin olevan

ratkaiseva merkitys musiikin opettamisessa, kuvataiteen opetuksessa opettajan omaa taitotasoa ei sen sijaa pidetty niin tärkeänä. Luokanopettajakoulutuksen antamaa musiikin koulutusta monet vastaajista pitivät riittämättöminä. (Lemmetyinen & Malinen 2015.)

Kansainvälistä tutkimusta on tehty laajemmin taideaineista. Esimerkiksi Lummis, Morris ja Paolino (2014) tutkivat Australiassa luokanopettajaopiskelijoiden minäpystyvyyttä suhteessa taideaineiden (tanssi, draama, mediataide, visuaaliset taiteet ja musiikki) opettamiseen ja luokanopettajakoulutuksen antamiin valmiuksiin. Suurin osa opiskelijoista oli vahvasti tai enimmäkseen sitä mieltä, etteivät he luota omaan kykyihinsä opettaa taideaineita peruskoulun alaluokilla. He eivät myöskään kokeneet saaneensa yliopisto-opinnoissaan riittävästi perehdytystä muun muassa aineenhallintaan, tieteenalakohtaisiin pedagogisiin opetusmenetelmiin tai opetussuunnitelmatyöhön. Tutkimuksen oppiaineista eniten uskottiin omaan kykyihin opettaa visuaalisia taiteita ja draamaa. (Lummis, Morris & Paolino 2014.)

Garvisin ja Pendergastin (2010) tutkimuksen mukaan työuransa alussa olevat opettajat kokivat kykynsä opettaa matematiikkaa ja englantia paremmaksi kuin yhtäkään taideaineista (em. tutkimuksessa tanssi, draama, media, visuaaliset taiteet ja musiikki). Tutkimukseen osallistuneet arvioivat syyn löytyvän siitä, että opettajat saavat tukea ja lisäkoulutusta enemmän niissä oppiaineissa, joissa oppilaiden osaamista arvioidaan kansallisissa kokeissa. He myös katsoivat, että taideaineiden kaltaisiin oppiaineisiin varataan vähemmän taloudellisia resursseja, mikä on osaltaan osoitus taideaineiden heikosta arvostuksesta. (Garvis & Pendergast 2010.)

Taideaineiden opetusta Iso-Britanniassa tutkineiden Cleavenin ja Sharpin (1986) mukaan suurin este eri taidemuotojen opettamiselle on opettajan itseluottamuksen puute (Chung, 2022, 100).

2 Näkökulmia opettajan työhön

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, minkälaiset käsitykset luokanopettajaopiskelijoilla on ammattitaidostaan opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia alakoulussa. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä käytetään Banduran (1977) teoriaa minäpystyvyydestä ja opettajan ammattitaitoa hahmotellaan Luukkaisen (2005, 49) esittelemän mallin pohjalta.

2.1 Opettajan ammattitaito Luukkaisen mallin mukaan

Opettajan ammatti on itsenäinen professio ja vaativa asiantuntijatehtävä, jonka pätevyyskriteerit kontrolloidaan tarkasti määritellyillä kelpoisuusvaatimuksilla ja koulutuksella. Nämä osaamis- ja pätevyysvaatimukset ovat keskeisiä elementtejä opettajan työssä ja sen kehittämisessä. (Luukkainen 2004, 71.)

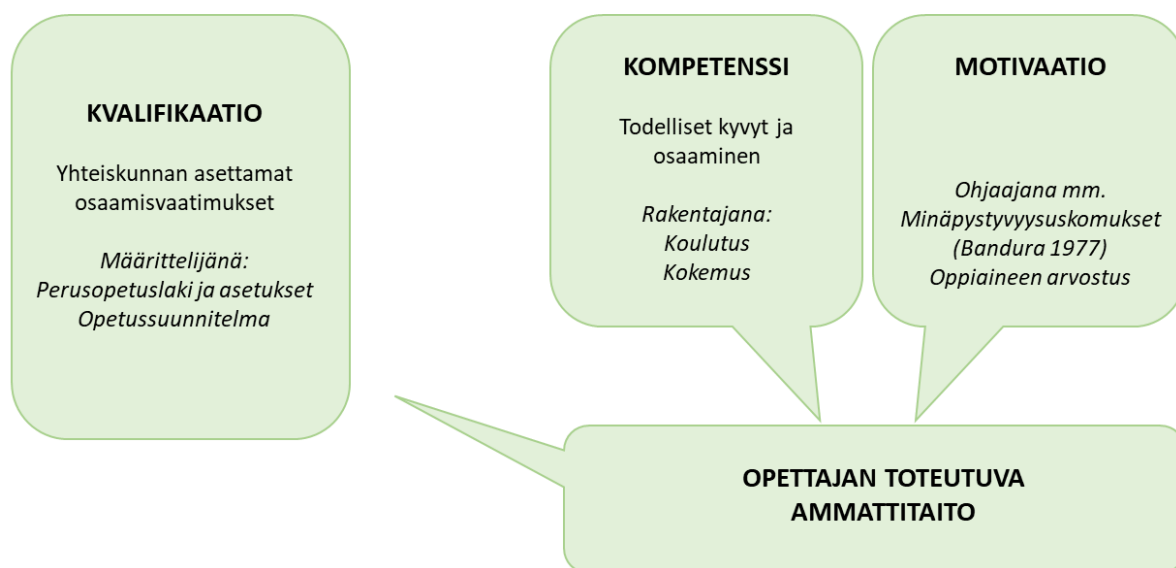
Luukkainen (2005) avaa asiantuntija-ammattia käsitteillä kvalifikaatio, kompetenssi ja ammattitaito. Kvalifikaatioksi (engl. *Qualification*) voidaan kutsua työelämän asettamia vaatimuksia, joita ammattitaitoiselta työntekijältä edellytetään. Kompetenssi (engl. *Competence*) eli pätevyys tarkoittaa puolestaan työntekijän ammatillisia valmiuksia (kyvyt ja ominaisuudet) vastata työn asettamiin kvalifikaatiovaatimuksiin. Kompetenssiaan työntekijä kerryttää koulutuksella sekä kokemuksella ja/tai harjaantumisella äänettömänä ammattitaitona eli hiljaisena tietona (engl. *Tacit knowledge*). (Luukkainen 2005, 42–45.)

Luukkainen (2005) havainnollistaa opettajan kvalifikaation ja kompetenssin eroa seuraavasti: opettaja saattaa olla pätevä eli kompetentti tekemään työtään, vaikka häneltä puuttuisi virallinen opettajan kelpoisuustodistus tai hänen osaamistaan ei olisi muutoin tunnustettu eli kvalifioitu. Päinvastaisessa tilanteessa opettaja saattaa olla teknisesti kvalifioitunut tekemään työtään, mutta hänellä ei ole kuitenkaan riittävää kompetenssia suoriutuakseen tehtävästä. (Luukkainen 2005, 42–45.)

Ammattitaidon Luukkainen (2004; 2005) katsoo olevan laajempi käsite kuin kompetenssi: hän näkee ammattitaidon muodostuvan kokonaisuudesta, johon sisältyvät muodollinen ja todellinen kompetenssi sekä työelämän edellyttämät kvalifikaatiot, mikä tarkoittaa ulkoapäin määrättyä ja työn vaatimaa kompetenssia (Luukkainen 2004, 74–75; Luukkainen 2005, 49). Viedessään ammattitaidon edelleen tiettyyn toimintaympäristöön ja opetustilanteeseen, Luukkainen puhuu opettajan toteutuvasta ammattitaidosta, jossa yhdistyy opettajan kyvyt,

osaaminen ja motivaatio (Luukkainen 2005, 49). Tämän tutkimuksen aiheeseen liittyvänä toimintaympäristönä ja opetustilanteena voidaan ajatella olevan esimerkiksi luokanopettajan pitämä käsityötunti peruskoulun alaluokalla.

Kuviossa 1 havainnollistetaan Luukkaista (2005, 49) mukaillen sitä, miten opettajan ammattitaito rakentuu vastaamaan työn asettamia pätevyysvaatimuksia.

Kuvio 1 Opettajan ammattitaidon rakentuminen suhteessa työn pätevyysvaatimuksiin Luukkaista (2005) mukaillen.

2.2 Banduran minäpystyvyysteoria

Tämän tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä käytetään Albert Banduran kehittämään sosiokognitiiviseen teoriaan (engl. *Social Cognitive Theory*) pohjaavaa käsitettä minäpystyvyys (engl. *Self-efficacy*). Bandura (1977) määrittelee minäpystyvyyden yksilön henkilökohtaisiksi uskomuksiksi omista kyvyistään selviytyä vaadituista tehtävistä (Bandura 1977, 3). Minäpystyvyyksäilykset (käytetään myös termiä pystyvyyssodotukset) ovat inhimillisen toiminnan keskeinen elementti: usko omaan pystyvyyteen vaikuttaa muun muassa siihen, millaisia tavoitteita itselleen asettaa, kuinka pitkään jaksaa ponnistella tavoitteidensa saavuttamiseksi, kuinka ottaa vastaan epäonnistumiset tai miten paljon stressiä kokee haastavissa tilanteissa. (Bandura 1977, 191; Bandura 1994, 5; Bandura 1997, 3.)

Minäpystyvyys on yksi ulottuvuus ihmisen minäkäsityksessä (engl. *Self-concept*), eli ihmisen kokonaisvaltaisesta käsityksestä itsestään. Minäkäsitykseen liittyvät myös muun muassa käsitteet itsetunto ja itseluottamus, jotka eroavat minäpystyvyydestä siinä, että ne liittyvät itsekunnioitukseen tai itsearvostukseen, kun taas minäpystyvyys liittyy kykyihin ja on tehtävä- ja tilannesidonnaista. Vaikka ihminen kokisi itsensä kyvyttömäksi johonkin tiettyyn tehtävään, ei hän menetä itsekunnioitustaan, mikäli tehtävä itsessään ei ole hänelle merkityksellinen. (Bandura 1997, 10–11.)

Banduran (1994, 1997) mukaan yksilö hahmottaa ja rakentaa pystyvyyssuskomuksiaan keräämällä ja tulkitsemalla tietoa neljästä lähteestä: kokemuksistaan omasta aikaisemmasta suoriutumisesta (saavutukset, engl. *Mastery experiences*), ympäristöltä saamastaan palautteesta (sosiaalinen suostuttelu, engl. *Social persuasion*), omien suoritusten vertailusta muiden suorituksiin (sijaiskokemukset, engl. *Vicarious experiences*) sekä tunteista ja tuntemuksistaan (engl. *Physiological and affective states*). (Bandura 1994, 2–3.) Hänen mukaansa suurin näistä uskomuksiin vaikuttavista tekijöistä on aikaisemmat kokemukset: onnistumisen kokemukset vahvistavat ja epäonnistumiset heikentävät pystyvyyden tunnetta. Vahvaa minäpystyvyyttä ei synny kuitenkaan yksin onnistumisilla, vaan tarvitaan myös sopiva määrä vastoinkäymisiä ja virheitä, sillä ne rakentavat kestävyyttä ja sinnikkyyttä selvitä vaikeista tilanteista ja tehtävistä. (Bandura 1977, 195.) Korkealle tasolle kehittynyt minäpystyvyys ei horju satunnaisista epäonnistumisista (Bandura 1997, 81).

Bandura (1997) viittaa minäpystyvyydellä enemmän ihmisen itse kokemaan kompetenssiin kuin hänen todelliseen kompetenssiinsä; se, millä itsevarmuudella ihminen lähestyy ja

suorittaa vaikeita tehtäviä vaikuttaa ratkaisevasti siihen, miten hän todellisuudessa käyttää kykyjään. Bandura katsookin, että yksilön käsitykset omasta minäpystyvyydestään ohjaavat hänen motivaationsa, toimintansa ja tunteidensa tasoa enemmän kuin se, mikä on objektiivisesti totta. (Bandura 1997, 11; 35.)

Pystyvyyssuskomuksissa on siis kyse siitä, miten ihminen uskoo kykenevänsä käyttämään tietojansa, taitojaan ja luontaisia taipumuksiaan tehtävän tai tilanteen asettamien vaatimusten kannalta optimaalisella tavalla. Pelkät todelliset taidot ja kyvyt eivät yksin takaa onnistumista tehtävässä, vaan vaaditaan myös uskoa omiin kykyihin. Samalla tämä tarkoittaa käänteisesti sitä, että usko omiin kykyihin ei auta, mikäli tarvittavat tiedot ja taidot puuttuvat. Banduran (1997) mukaan ihmisen lievä yliarviointi todellisista kyvyistään voi kuitenkin tarjota voimavaroja ja motivaatiota ”antaa itsestään kaikki” haasteiden edessä, mikä puolestaan edistää todellisten kykyjen vahvistumista. (Bandura 1997, 11; 35; 37–38; 80.)

2.3 Opettajan (oppiaine)osaamisesta

Hiebert, Morris, Berk ja Jansen (2007) esittävät, että tullakseen hyväksi oppiaineen opettajaksi, opettajaopiskelijan pitäisi saada kerrytettyä kahdenlaista kompetenssia: hänen tulee hallita opettamansa oppiaine sekä kyetä analysoimaan opetuksen ja oppimisen välisiä syy-seuraussuhteita. Analysointikyvyn Hiebert kumppaneineen (2007) jakaa neljään opittavaan taitoon: 1) taitoon määrittellä osaamistavoitteet (mitä oppilaiden tulisi oppia?), 2) taitoon seurata oppilaiden oppimista opetustilanteessa (mitä oppilaat oppivat?), 3) taitoon asettaa hypoteesit opetuksen vaikutuksesta oppimiseen (miten opetus auttoi tai ei auttanut oppilaiden oppimista?) sekä 4) taitoon analysoida parannuksia opetukseen (miten opetus voisi vielä tehokkaammin edistää oppilaiden oppimista?). Hiebert ym. (2007) käyttävät tutkimusartikkelissaan esimerkkioppiaineena matematiikkaa, mutta he toteavat samojen kompetenssivaatimusten koskevan yhtä lailla muiden aineiden opettamista. (Hiebert ym. 2007.)

Opettajan tulee siis hallita paitsi opettamansa oppiaineen substanssi, myös monipuoliset ja vaihtelevat työmenetelmät sekä ymmärtää käyttämiensä opetusmenetelmien ja opetettavan asian välinen yhteys. Opettajan osaaminen ja taitavuus todentuvat vasta siinä, kuinka hän kykenee opetussuunnitelman määrittämien raamien puitteissa tuloksetkaaseen kasvatus- ja opetustyöhön, eli saa oppilaat oppimaan. (Meri 2005, 257; 259.) Niemi (2005) korostaa lisäksi, että opettajalla tulee olla syvällinen näkemys opettamansa aineen sivistyksellisestä ja

kulttuurisesta merkityksestä: osaaminen yksinomaan abstraktiotasolla ei riitä, vaan tarvitaan myös konkreettisia taitoja. (Niemi 2005, 205.)

Kuten kaikkien oppiaineiden, myös taide- ja taitoaineiden opetus vaatii vahvaa pedagogista ammattitaitoa. Opettajan tulee tuntea opettamiensa oppiaineiden keskeiset käsitteet ja tutkimisen tavat, jotta hän kykenee luomaan opetussuunnitelman mukaiset oppimistavoitteet (Räsänen 2009, 38). Taideaineiden opettajalta edellytetään myös omakohtaisen taiteellisen kokemuksen merkityksen ymmärtämistä ja halua edistää oppilaiden omien taidekokemusten syntymistä (Bresler 2011, 179–180).

Jotta oppilas kehittyy taiteellisesti ja pystyy parhaalla mahdollisella tavalla tuomaan esille omia ilmaisullisia pyrkimyksiään, tarvitsee hän opettajalta asiantuntevia ohjeita, apua ja tukea. Olennaista on kannustavan ja turvallisen ilmapiirin luominen, jossa opettaja viestii myös omalla esimerkillään, olemisellaan ja heittäytymisellään taiteen erilaista tapaa kokea ja tulkita maailmaa. Laitinen (2006) katsoo, että myös opettajakoulutuksen pitäisi tarjota opiskelijoille tietopainotteisuuden sijasta runsaasti kokemuksia erilaisista tavoista nähdä, ymmärtää ja ilmaista ajatuksia. Hän myös korostaa, että taiteellisuus ei ole älyllisyyden vastakohta, ja että vielä aikuisenakin voi kehittää heittäytymiskykyään ja luovuuttaan. (Laitinen 2006, 45.)

Motivaatio on olennainen osa oppimista, ja motivoituakseen oppilaat tarvitsevat motivoitunutta opettajaa. Epämotivoitunut opettaja ei saa oppilaita innostumaan eikä oppimaan. Hyvönen (2006) sekä Husu ja Toom (2016) esittävät, että opettajan motivaation ja innostuksen taustalla on opettajan oma aineenhallinta (Hyvönen 2006, 57; Husu & Toom 2016, 15). Vain innostunut, omia taitojaan ylläpitävä ja kehittävä opettaja saa innostuksen syttymään myös oppilaissa ja herättää heissä halun oppia uusia asioita (Hällström 2009, 18–19).

Juuti & Lavonen (2018) nostavat esille sen, että oppilaiden kiinnostuksen herättämisen ja kehittymisen kannalta opettajalle vieraat - ja jopa epämieluisat - oppiaineet vaativat erityishuomiota, sillä opettajan kielteiset asenteet oppiainetta ja sen opettamista kohtaan välittyvät herkästi myös oppilaisiin. Tässä yhteydessä olennaista onkin se, miten opettaja saa heräteltyä oman kiinnostuksensa hänelle lähtökohtaisesti epämielilyttävää oppiainetta kohtaan sille tasolle, että hän kykenee suunnittelemaan ja toteuttamaan oppilaan kiinnostuksen kehittymistä tukevia ja oppimista edistäviä opetusjaksoja. (Juuti & Lavonen 2018, 145–146.)

2.4 Opettajan minäpystyvyys ja oppiaineosaaminen

Kansainvälinen tutkimuskirjallisuus antaa vahvaa näyttöä siitä, että opettajan kokemus omasta kompetenssistaan heijastuu hänen kykyynsä opettaa ja innostaa oppilaita. Uskomukset omasta osaamisesta vaikuttavat niin opettajan omaan motivaatioon, tavoitteisiin ja toimintaan luokassa kuin myös oppilaiden motivaatioon, oppimistuloksiin sekä itsetuntoon ja pystyvyysodotuksiin (Zee & Koomen 2016). Muun muassa Bandura (1997) sekä Anderson, Greene ja Loewen (1988) katsovat, että mitä nuorempia oppilaat ovat, sitä suurempi merkitys on opettajan minäpystyvyyskäsitteillä opetuskyvyistään (Bandura 1997, 242).

Banduran (1997) lisäksi Tschannen-Moran, Woolfolk Hoy ja Hoy (1998) sekä Koomen ja Zee (2016) ovat esittäneet, että opettajat, joilla on korkeat pystyvyyskäsitteet, ovat sitoutuneempia työhönsä ja kokevat opettamisen mielekkääksi. Tällaiset opettajat asettavat niin itselleen kuin oppilailleen kunnianhimoisempia tavoitteita sekä suunnittelevat ja organisoivat työnsä paremmin kuin opettajat, joiden pystyvyyskäsitteet ovat alhaiset. Kykyihinsä uskovat opettajat ovat myös joustavampia työssään ja valmiimpia panostamaan ongelmien ratkaisemiseen esimerkiksi pyytämällä kollegoilta tukea. (Lazarides & Warner 2020.) Muun muassa Ghaith ja Yaghi (1997) sekä Wertheim ja Leyser (2002) näkevät lisäksi, että korkealla minäpystyvyydellä varustetut opettajat hyödyntävät luovemmin opetussuunnitelman mahdollisuuksia ja omaksuvat helpommin monipuolisia opetusmenetelmiä (Chung 2022, 83). Omiin kykyihinsä uskovat opettajat suhtautuvat Banduran (1997) ja Chungin (2022) mukaan myös vähemmän kriittisesti oppitunnilla häiritsevästi käyttäytyviin oppilaisiin ja työskentelevät sinnikkäämmin heikosti oppivien kanssa (Bandura 1997, 240–242; Chung 2022, 83).

Opettajan uskomukset kyvyistään voivat olla myös oppiainekohtaisia. Taidoistaan epävarma opettaja voi vältellä epämieluisaksi tai haastavaksi kokemansa oppiaineen opettamista tai erilaisten opetusmenetelmien käyttämistä, tai jättää noudattamatta oppiaineen opetussuunnitelmaa. Toisaalta oppiaineen haastavuus voi myös kannustaa opettajaa kehittämään osaamistaan, ja onnistuneiden opetuskokemusten myötä opettajan usko omaan kykyihinsä vahvistuu. (Wheatley 2002.)

Opettajan henkilökohtaiset uskomukset taideaineiden opettamisesta kertovat myös hänen kyvyistään opettaa näitä aineita. Jos uskomukset ovat myönteisiä, opettaja tarjoaa todennäköisemmin lapsille taidekokemuksia oppitunneillaan, kun taas kielteiset uskomukset

omaavat opettajat minimoivat taideopetusta tai peräti sivuuttavat sen kokonaan. (Garvis & Pendergast 2010; Garvis & Tekin 2016.)

3 Peruskoulun taideopetus

Taide kuuluu kaikille. Oikeus taiteeseen ja kulttuuriin on laajasti tunnustettu muun muassa YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa, Suomen perustuslaissa sekä useissa Suomea sitovissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Jokaisella on myös vapaus ilmaista itseään taiteiden avulla sekä kehittää itseään ja yhteisöään niiden avulla. (Lehikoinen & Rautiainen 2016.)

Oikeudesta taide- ja kulttuurielämään on kirjaus myös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa (YK:n Yleissopimus lasten oikeuksista 1991, 31. artikla). Sopimukseen liittyneet valtiot, kuten Suomi, ovat sitoutuneet tarjoamaan lapsille muun muassa yhtäläiset mahdollisuudet osallistua kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin. YK:n lapsen oikeuksien sopimusta käytetään oikeudellisena perustana myös suomalaisessa perusopetuksessa (Opetushallitus 2016, 15).

Vaikka jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus taiteeseen ja kulttuuriin, ei kaikilla ole käytännössä tasa-arvoisia mahdollisuuksia päästä niiden piiriin, sillä vapaa-ajan taide- ja kulttuuriharrastuksiin osallistuminen on vahvasti yhteydessä perheen sosioekonomiseen taustaan. Monille lapsille ja nuorille peruskoulun antama taideopetus on heidän ainoa kosketuksensa taide- ja kulttuurikasvatukseen. (Anttila, Jaakonaho, Juntunen, Martin, Nikkanen, Saastamoinen, Turpeinen 2017.)

3.1 Taideopetuksen merkityksestä

Taideopetus pohjaa ajatukseen taiteen itseisarvosta ja voimasta. Vaikka taide on itseilmaisua, teoksia ja taiteen kulutusta, on se ennen kaikkea kokemuksia, tutkimista, merkitysten antamista ja keino jakaa muille omia ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. (Hiltunen, Ruokonen & Tervaniemi 2022, 117; Laitinen 2006, 34.)

Ihminen käsitteellistää asioita ja ilmiöitä monin eri tavoin. Perinteisen koulutiedon voidaan katsoa nojaavan sanalliseen tai numeraaliseen käsitteellistämiseen, kun taas taide- ja taitoaineissa käsitteet ovat konkreettisia ja aistivoimaisia (Räsänen 2009, 38).

Taidekasvatuksen pioneerit Efland (2002) ja Eisner (2002) korostavat, että äänet, kuvat ja liikkeet ovat yhtä arvokkaita tapoja tutkia, käsitteellistää ja esittää todellisuutta kuin sanat (Räsänen 2011, 129).

Taiteellisessa oppimisessa erityislaatuista on se, että siinä lopputulos on yhtä tärkeä ja arvokas kuin itse tekoprosessi, jossa yhdistyy luova ajattelu, motoriset taidot ja prosessuaaliset kyvyt (Räsänen 2011, 140). Taiteessa ei ole myöskään oikeaa tai väärää. Taiteiden avulla opitaan, että ongelmiin voi olla monia ratkaisuja ja että kysymyksiin voi olla useampia vastauksia: taiteet auttavat siis ymmärtämään, että maailmaa voi nähdä ja tulkita eri tavoin. (Eisner 2002, 12.)

Vaikka taiteella on itseisarvo, on sillä myös välinearvo. Julkisessa keskustelussa koulun taidekasvatusta puolustetaan paljolti sen vaikutuksilla lasten ja nuorten hyvinvointiin ja kouluviihtyvyyteen.

Vahvalla kansainvälisellä tutkimusnäytöllä onkin kyetty tunnistamaan ja tunnustamaan taiteen ja kulttuurin laaja-alaiset psyykkiset ja fyysiset hyvinvointivaikutukset. Taiteen avulla voidaan esimerkiksi tukea minäpystyvyyttä, kehittää psykologisia selviytymiskeinoja ja vahvistaa kykyä tunteiden säätelyyn. Taidetoiminnalla pystytään myös muun muassa vähentämään yksinäisyyttä, ehkäisemään syrjäytymistä sekä oppimaan ja kehittämään sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja. (Fancourt & Finn 2019, vii, 3–4.)

Taiteen ja kulttuurin vaikutusta koulumenestykseen on tutkittu myös laajasti. Kansainvälinen tutkimuskirjallisuus antaa näyttöä myös siitä, että taiteellinen toiminta vaikuttaa positiivisesti oppimiseen ja sen myötä menestymiseen elämässä. Paitsi että taidetoimintaan osallistuminen opettaa itse taiteen tekemistä ja taiteen ymmärtämistä, voi taidetoiminta kehittää psykososiaalisten taitojen lisäksi muun muassa kognitiivisia kykyjä, harjaannuttaa kriittiseen ajatteluun ja vahvistaa ongelmanratkaisukykyä. Taiteen ja kulttuurin avulla voidaan myös vahvistaa kouluhyvinvointia ja sitoutumista opiskeluun. (Honkala 2018.) Alan tutkimukset osoittavat myös, että taidekasvatuksella on merkittävä rooli osallisuuden tukemisessa ja osallistumiseen sekä aktiiviseen vaikuttamiseen kasvamisessa (Hiltunen, Ruokonen, Tervaniemi 2022).

Taide- ja taitoaineiden opetuksen tärkeyttä voi perustella monin tavoin, myös ilman hyötynäkökulmaa. Räsänen (2009) esittää yhden näkökulman seuraavin sanoin:

On myös tärkeää muistaa, että taide- ja taitoaineilla on itseisarvo ”hyödyttömydessään”: niiden avulla voi kokea tekemisen iloa, aistinautintoja ja kauneuden (surun, inhon...) elämyksiä. Nämä ”hyödyttömät” kokemukset ovat välttämättömiä ihmiseksi kasvun kannalta. (Räsänen 2009, 38.)

3.2 Kuvataide, käsityö ja musiikki alakoulun perusopetussuunnitelmassa

Lakiin ja asetuksiin pohjaavaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ohjaa lainsäädännön käytännön tavoitteiksi ja toimenpiteiksi, joiden toteutus on järjestäjien ja opettajien velvollisuus.

Opetus rakentuu kunkin oppiaineen ytimen ympärille ja sitä toteutetaan kullekin tiedon- ja taidonalalle ominaisin ja yksilöllisin menetelmin. Oppilaan oppimiseen vaikuttaa erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaan omien vahvuuksien löytymistä, myönteistä asennetta ja motivaatiota oppiainetta kohtaan tuetaan antamalla hänelle ohjausta, tukea ja palautetta. (Opetushallitus 2022d.)

3.2.1 Kuvataideopetuksen tavoitteita ja sisältöjä alakoulussa

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin sekä kehittää oppilaan kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Tavoitteellisen oppimisen ja kehittyvän osaamisen perustana painotetaan oppilaan omaa kuvailmaisua, ja työskentelyn lähtökohdiksi valitaan sisältöjä taiteen maailmoista sekä oppilaiden omista ja ympäristön kuvakulttuureista. Keskeisenä pedagogisena lähtökohtana on, että oppilailla tulee olla mahdollisuus harjoitella, käyttää ja soveltaa monipuolisia ilmaisukeinoja. Pedagogiset ratkaisut tukevat oppilaiden moniaistista havainnointia ja pitkäjänteistä työskentelyä huomioiden oppilaiden yksilölliset kuvailmaisun tarpeet. (Opetushallitus 2022a.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman 2014 mukaan oppilaat pääsevät läpi alakoulun käyttämään kuvataidetuoneilla monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja, ja heitä kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Oppilaat tutustuvat erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä sekä paneutuvat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin historiallisiin ja kulttuurisiin näkökulmiin. Heidän kanssaan tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin sekä tutkitaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. (Opetushallitus 2016, POPS 2014, 143–145; 266–269.)

3.2.2 Käsityöopetuksen tavoitteita ja sisältöjä alakoulussa

Koulukäsityö on monimateriaalinen oppiaine, joka sisältää käsityöilmaisua, muotoilua ja teknologiaa. Oppiaineelle on ominaista pitkäjänteiset ja innovatiiviset työskentelyprosessit sekä oppilaiden itsetuntoa vahvistavat ja mielihyvää tuottavat kokemukset. Opintoissa opitaan myös ottamaan vastuuta omasta työstä, toteuttamaan itsearviointia sekä antamaan rakentavasti vertaispalautetta. (Opetushallitus 2016; Opetushallitus 2022b.)

Perusopetussuunnitelman 2014 mukaan käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaisen käsityöprosessin hallintaan, jonka lopputuloksena on esteettisiä ja toimivia tuotteita ja teoksia. Käsityöopinnoissa opitaan valitsemaan, yhdistämään ja hyödyntämään tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä käyttämään työvälineitä, koneita ja laitteita oikein ja turvallisesti. Käsityöprosessin suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa oppilaat oppivat hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaat osaavat myös kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita sekä kertoa miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaareen. (Opetushallitus 2016, POPS 2014, 146–148; 270–273.)

3.2.3 Musiikinopetuksen tavoitteita ja sisältöjä alakoulussa

Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä musiikillisen ja taiteidenvälisen ilmaisun kehittymistä. Luovaa ja esteettistä ajattelua oppilaat kehittävät suunnittelemalla ja toteuttamalla erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Tällaisissa tehtävissä oppilaat voivat käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Oppilaat saavat tilaisuuksia myös musiikillisen monilukutaidon kehittämiseen, kun heitä ohjataan analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Koko perusopetuksen ajan oppilaat saavat ohjausta musiikin oppimaan oppimisen taitojen kehittämisessä. (Opetushallitus 2022c.)

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osaamiseen. Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Musiikillisia tietoja ja taitoja opetellaan yhdessä musisoiden: oppitunneilla lauletaan, soitetaan, liikutaan, improvisoidaan ja kuunnellaan. Oppilaat pääsevät kehittämään ilmaisutaitojaan säveltämisessä sekä muussa luovassa

tuottamisessa: he keksivät omia ratkaisuja käyttää ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja hyödyntämällä musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia. He oppivat musiikin käsitteitä ja teoriaa sekä soittamista ja musiikkilaitteiden käyttämistä. Lisäksi he harjaantuvat muun muassa esittämään näkemyksiä musiikista ja siihen liittyvistä omista kokemuksistaan. (Opetushallitus 2016, POPS 2014, 141–143; 263–266.)

3.3 Kuvataiteen, käsityön ja musiikin kouluopetusmäärä

Kuvataiteen, käsityön ja musiikin perusopetus suunnitelmien tavoitteet, joista tiivistelmät esitettiin edellisessä luvussa, on määrä saavuttaa perusopetuksen tuntijaon puitteissa kaikille yhteisissä opinnoissa.

Perusopetuksen tuntijaolla tarkoitetaan valtioneuvoston antamaa päätöstä, jolla määritellään eri oppiaineiden ja aineryhmien vähimmäistuntimäärät perusopetuksen aikana. Tuntimäärät ilmaistaan vuosiviikkotunteina, ja yksi vuosiviikkotunti on 38 oppituntia. (Lahtinen & Lankinen 2022.)

Peruskoulun nykyinen tuntijako pohjaa vuonna 2018 annettuun asetukseen (Valtioneuvosto 2018). Tuntijaossa perusopetuksen vähimmäismääräksi on määritelty 222 vuosiviikkotuntia, mikä jakaantuu kaikille oppilaille yhteisiin opintoihin sekä valinnaisiin aineisiin luokka-asteilla 1–9. Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä sekä niiden valinnaisista tunneista (taulukko 1).

Taulukko 1 Kuvataiteen, käsityön ja musiikin tuntijako peruskoulussa 2021.

Oppiaine	Vuosiluokat 1–6	Vuosiluokat 7–9	Yhteensä
Kuvataide	7	2	9
Käsityö	9	2	11
Musiikki	6	2	8
Liikunta	13	7	20
Kotitalous	-	3	3
Taito- ja taideaineiden valinnaistunnit	6	5	11
Taito- ja taideaineet yhteensä			62
Muut valinnaisaineet			9

Tuntijaossa määritellään taide- ja taitoaineiden kaikille yhteisten opintojen lisäksi valinnaisten opintojen vähimmäismäärä, mutta kullekin opetuksen järjestäjälle jää päätösvalta tuntien käytöstä ja jakamisesta valinnaisaineiden kesken. Taito- ja taideaineiden valinnaisten tuntien lisäksi perusopetukseen on varattu valinnaistunteja kaikkiaan 9, ja niitä voidaan osoittaa myös oppilaiden syventäviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää esimerkiksi painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

(Valtioneuvosto 2018.)

4 Muuttuva luokanopettajakoulutus

Tässä tutkielmassa on tähän mennessä pyritty avaamaan lyhyesti opettajan ammattitaidon rakentumista ja oppiaineosaamisvaatimuksia, opettajan minäpystyvyyttä, taidekasvatuksen merkitystä sekä peruskoulun taide- ja taitoaineiden opetusta.

Opettajakoulutus elää ajassa: se muuttuu ja muovautuu yhteiskunnan muutosten ja kulloistenkin tarpeiden ja arvostusten mukaisesti.

Tässä luvussa luodaan katsaus luokanopettajakoulutuksen muutoksiin. Luvussa esitellään maisteritasoisen luokanopettajakoulutuksen kelpoisuusehtojen murrosvaiheet niiltä osin, kuin ne koskevat pakollisten oppiaineopintojen muutoksia luokanopettajakoulutuksessa. Lisäksi tarkastellaan erikseen taide- ja taitoaineiden aseman muutoksia.

Koska opiskeltavista oppiaineista on vuosikymmenten aikana puhuttu eri nimillä, tarkennetaan aluksi termejä. Aiemmin käytetty termi ”aineenopinnot” tarkoitti peruskoulussa opettavien oppiaineiden opintoja. Aineenopintoihin sisältyi oppiaineen perusopinnot (nykyiset monialaiset opinnot) sekä oppiainetta syventävät erikoistumisopinnot (nykyiset perus- ja aineopinnot).

Opintojen laajuuksia kuvaavat opintoviikot (ov) puolestaan muutettiin vuonna 2005 eurooppalaisen ECTS-järjestelmän (European Credit Evaluation System) mukaisiksi opintopisteiksi (op). Aiemmat opintoviikot muutettiin opintopisteiksi Turun yliopiston muuntokertoimella 1,7.

4.1 Akateemisen luokanopettajakoulutuksen murrosvaiheita ja erikoistumisaineiden vapaaehtoistuminen

Suomessa luokanopettajakoulutus siirtyi opettajaseminaareista ja opettajakorkeakouluista yliopistoihin kolmivuotisena koulutuksena vuonna 1974. Vuoden 1979 tutkintouudistuksen (530/1978) myötä luokanopettajan tutkinto sai ylemmän akateemisen loppututkinnon aseman. (Vuorenpää 2003, 11.)

Kolmivuotisessa koulutuksessa opintoihin oli kuulunut kaikkien opettavien oppiaineiden perusopintojen lisäksi kolme erikoistumisainetta (Lahdes 1987, 48). Maisteritasoista luokanopettajakoulutusta valmistellut Opetusministeriön asettama toimikunta esitti vuonna 1975 (Komiteamietintö 1975:75), että tulevassa maisterikoulutuksessa kaikille opiskelijoille

pakollisten erikoistumisaineiden määrä pidettäisiin edelleen kolmessa oppiaineessa. Kolmea erikoistumisainetta perusteltiin erityisesti sillä, että näin kyettäisiin lisäämään luokanopettajien edellytyksiä taide- ja taitoaineiden opettamiseen ja alkuopetuksen antamiseen. Komitean esitys ei kuitenkaan päätynyt vuoden 1979 tutkintouudistukseen. Uudistuksessa luokanopettajakoulutuksen pääaineeksi tuli kasvatustiede ja aineenopinnot muodostuivat sivuaineiksi, joihin sisältyi 60 opintopisteen (35 ov) laajuiset peruskoulussa opettavien aineiden perusopinnot ja vähintään kaksi 25 opintopisteen (15 ov) laajuista erikoistumisainetta. (Vuorenpää, 2003, 85; 90–100.)

Vuonna 1987 annetussa perusopetuslain muutosasetuksessa (1092/1987) luokanopettajan koulutusohjelmaan tuli aineenopintoja sisältyä edelleen vähintään 110 opintopistettä (65 ov). Opinnot jakautuivat kaikille yhteisiin 60 opintopisteen (35 ov) perusopintoihin, minkä lisäksi luokanopettajaopiskelijoiden tuli suorittaa kahdesta peruskoulussa opettavasta aineesta yhteensä 50 opintopisteen (30 ov) erikoistumisopinnot tai vaihtoehtoisesti yhdestä erikoistumisaineesta laajemmat 60 opintopisteen (35 ov) erikoistumisopinnot. (Valtioneuvosto 1987.)

Vuoden 1978 asetus (530/1978) sekä kaikki siihen myöhemmin tehdyt muutokset kumottiin opettajakoulutuksen toisessa tutkintouudistuksessa vuonna 1995. Uudessa perusopetuslain asetuksessa (576/1995) luokanopettajan opintoihin ei sisältynyt enää pakollisia erikoistumisopintoja yhdessäkään peruskoulun oppiaineessa. Koulutukseen tuli sisällyttää peruskoulussa opettavien oppiaineiden osalta enää ainoastaan 60 opintopisteen (35 ov) laajuiset monialaiset opinnot (aiemmat aineenopinnot). (Valtioneuvosto 1995.)

Vuoden 1995 asetuksen myötä peruskoulussa opettavien oppiaineiden aineenhallinnallisdidaktisten opintojen painoarvo siis lähes puolittui. Oppiaineopintojen vähentämisen lisäksi samalla vähennettiin myös luokanopettajakoulutuksen kontaktiopetuksen määrää (Vuorenpää 2003, 189).

Vuoden 1995 jälkeen toteutettiin vielä yksi muutos, joka antoi luokanopettajaopiskelijoille mahdollisuuden pätevoityä aineenopettajaksi. Vuoden 1998 kaksoiskelpoisuusasetuksella 60 opintopisteen (35 ov) oppiainekohtaiset sivuaineopinnot suoritettuaan luokanopettaja sai pätevyyden toimia aineenopettajana myös peruskoulun yläluokilla (Valtioneuvosto 1998). Tässä yhteydessä todettakoon, että aineenopettajan kaksoispätevyyttä ei ole kuitenkaan mahdollista suorittaa kaikissa luokanopettajakoulutusta antavissa yliopistoissa tai

yliopistokaupungeissa. Esimerkiksi kuvataiteen aineenopettajaksi voi pätevoityä ainoastaan Rovaniemen yliopistossa ja Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulussa Helsingissä.

Luokanopettajaopintoihin liittyvien pakollisten oppiainekohtaisten erikoistumisopintojen vapaaehtoistumista kohtaan on esitetty laajasti - ja poikkeuksetta - kritiikkiä tämän tutkimuksen tausta-aineistoissa. Esimerkiksi Rantala, Salminen ja Sännti (2010) katsovat, että muutos on kadottanut luokanopettajakoulutuksen kosketuksen käytännön opetustyöhön (Rantala, Salminen & Sännti, 2010, 61)

4.2 Kuvataiteen, käsityön ja musiikin opintojen vähentyminen luokanopettajakoulutuksessa

Historiallisesti taide- ja taitoaineilla oli vahva asema luokanopettajakoulutuksessa aina 1970-luvulle asti, mikä näkyi niin opetussuunnitelmissa kuin opiskelijavalinnoissa. Taide- ja taitoaineiden erityisasemaa perusteltiin sillä, että lukiokoulutus antoi tuleville opettajille riittävän aineenhallintapohjan muissa oppiaineissa. Maisterikoulutuksen myötä taide- ja taitoaineiden opetukselle varattuja tunteja alettiin kuitenkin vähitellen siirtää muiden peruskoulussa opettavien oppiaineiden opetukseen. (Ruukonen & Ruismäki 2010, 275–278.)

Taide- ja taitoaineet olivat luokanopettajaopiskelijoiden suosituimpia erikoistumisainevalintoja ainakin vielä 80-luvulla, jolloin opiskelijoiden tuli valita kaksi erikoistumisainetta. Lahdeksen (1987) mukaan maisteritasoiseen koulutukseen siirtyminen voimisti entisestään erikoistumisainevalinnoissa taide- ja taitoaineiden ylivaltaa suhteessa lukuaineisiin. Esimerkiksi lukuvuonna 1981–1982 opiskelijoista noin kolmannes valitsi erikoistumisaineekseen liikunnan, neljäsosa musiikin ja vajaa viidennes kuvataiteen. (Lahdes 1987.)

Turun yliopistossa vuonna 1983 tehdyn tutkimuksen mukaan liki 90 % opiskelijoista valitsi oman erikoistumisaineensa aineen kiinnostavuuden ja oman harrastamisen perusteella. Taide- ja taitoaineiden suosio erikoistumisaineina oli odotettua, sillä kuvataiteen, liikunnan ja musiikin harrastamisella oli ratkaiseva merkitys myös korkeakouluun pääsyssä. Turun yliopistossa erikoistumisaineiden valintavaihtoehtoja päädyttiin rajaamaan siten, että

opiskelijan tuli valita erikoistumisaineeksi yhden taide- ja taitoaineen rinnalle myös yksi lukuaine. (Lahdes 1987, 48–49.)

Taide- ja taitoaineiden opiskelu luokanopettajaopinnoissa ei vähentynyt yksin vuoden 1995 tutkintouudistukseen sisältyneen erikoistumisaineiden vapaaehtoistumisen myötä, vaan niiden opiskelumääriä on supistettu merkittävästi myös kaikille pakollisissa monialaisissa opinnoissa. Ruismäen (2008) mukaan luokanopettajakoulutuksen pakolliset musiikin ja kuvataiteen opinnot vähenivät vuosien 1990 ja 2002 välillä 10,4 opintopisteestä 6,4 opintopisteeseen (Ruokonen & Ruismäki, 2010, 278). Suomen (2019) tutkimuksen mukaan Jyväskylän luokanopettajakoulutuksen musiikin opintojen tuntimäärä väheni vuosien 1985 ja 2015 välillä 164 tunnista 60 tuntiin (Suomi 2019, 30). Turun yliopiston osalta kuvataiteen, käsityön ja musiikin monialaisten opintojen supistuminen esitellään omana kokonaisuutenaan seuraavassa luvussa (luku 5).

Lukuvuonna 2021–2022 kuvataiteen, käsityön ja musiikin opintojen laajuudet ja kurssien rakenteet eroavat Suomen kahdeksassa luokanopettajia kouluttavassa yliopistossa. Tarkkaa keskimääräistä oppiainekohtaista opintomäärää ei pysty yliopistojen opetussuunnitelmien pohjalta määrittelemään, mutta ne asettunevat 4 ja 6 opintoviikon välille. Turun yliopistossa kuvataiteen, käsityön ja musiikin monialaisten opintojen laajuudet lukuvuonna 2021–2022 ovat kunkin osalta 6 opintopistettä. (Helsingin yliopisto 2020; Itä-Suomen yliopisto 2021; Jyväskylän yliopisto 2020; Lapin yliopisto 2021; Oulun yliopisto 2021; Tampereen yliopisto 2021; Turun yliopisto 2020a; Turun yliopisto 2020b; Åbo Akademi 2020.)

5 Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen kuvataiteen, käsityön ja musiikin opinnot

Kuvataiteen, käsityön ja musiikin kaikille opiskelijoille yhteisten monialaisten opintojen laajuudet ovat supistuneet yleisen valtakunnallisen linjan mukaisesti myös Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksessa, samoin Turussa on luovuttu pakollisista oppiaineosaamista syventävistä erikoistumisopinnoista.

Tässä luvussa esitellään tätä tutkimusta varten laadittu kartoitus Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen kuvataiteen, käsityön ja musiikin opintojen muutoksista. Tutkimusaineisto on koottu Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen opinto-oppaista vuodesta 1975 alkaen noin kymmenen vuoden välein.

Aluksi esitellään lyhyesti Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen erikoistumisopintojen vaiheita. Sen jälkeen tarkastellaan kuvataiteen, käsityön ja musiikin monialaisia opintoja ajanjaksolla 1980–2020. Lopuksi luodaan katsaus kuvataiteen, käsityön ja musiikin monialaisten opintojen opintosuunnitelman 2020–2021 sisältöihin.

Tutkimusraportissa käytetään selkeyden vuoksi yksinomaan opintopistettä (op) kuvaamaan opintojen laajuuksia. Koska opintojaksoihin sisältyviä itsenäisen työn tuntimääriä ei ollut kirjattu tutkimusaineiston opintosuunnitelmiin 1980–1981 eikä 1990–1991, määriteltiin tässä tutkimuksessa niiden osalta itsenäisen työn tuntimäärät taulukoihin (merkintä = *) nykyisin käytössä olevan opintopistejärjestelmän mukaisesti, jossa yksi opintopiste vastaa 27 tunnin työtä. Mikäli opetukseen käytettävät tuntimäärät oli määritelty opetussuunnitelmassa joustavasti, esimerkiksi 100–120 tuntia, käytetään tämän tutkimuksen taulukoissa mahdollisuuksien mukaan keskiarvoa. Taulukoissa ja kuvioissa opintosuunnitelmat on kirjattu niiden aloituslukuvuoden mukaan, esimerkiksi lukuvuosi 2018–2019 on kirjattu 2018.

5.1 Peruskoulussa opettavien oppiaineiden erikoistumisopintojen vapaaehtoistuminen

Turun yliopistossa luokanopettajakoulutuksessa opettavien oppiaineiden pakollisista erikoistumisopinnoista luovuttiin portaittain, minkä lisäksi erikoistumisainevalikoima laajeni alkuvuosien taide- ja taitoaineista sekä alkuopetuksesta koskemaan myös muita opetettavia oppiaineita.

1970-luvun kolmivuotisessa kandidaatintutkinnon laajuisessa koulutuksessa opintoihin sisältyi kaikille yhteisten aineenopintojen perusopintojen lisäksi kolme erikoistumisainetta, joiden opetustaito arvioitiin myös numeerisesti päättöharjoittelussa.

Erikoistumisainevalikoimaan kuuluivat kuvataide, käsityö (tekstiili tai tekninen), musiikki ja alkuopetuksen pedagogiikka. (TOKL, OPS 1975–1976; 1978–1979.)

Pakollisten erikoistumisaineiden määrä väheni kolmesta kahteen luokanopettajakoulutuksen pidentyessä viisivuotiseksi. Opintosuunnitelmissa 1980–1981 ja 1989–1991 koulutusohjelman aineenopintoihin sisältyi opettavien aineiden perusopintojen (nyk. monialaiset opinnot) lisäksi kahden oppiaineen pakolliset erikoistumisopinnot (25 opintopistettä/oppiaine), joista toinen voi olla myös alkuopetus (TOKL, OPS 1980; 1989; 1990). Erikoistumisainevalikoima oli laajentunut koskemaan taide- ja taitoaineiden sekä alkuopetuksen lisäksi myös muita opetettavia oppiaineita sekä erityispedagogiikkaa. Erikoistumisaineiden valintaa rajoitettiin ns. moduulijärjestelmällä siten, että opiskelijan tuli valita erikoistumisaineeksi yksi taide- tai taitoaineista sekä yksi muista oppiaineista (Lahdes 1987, 49). Opetussuunnitelman 1989–1991 mukaan opiskelijan oli tiedekuntaneuvoston luvalla mahdollista suorittaa kahden erikoistumisaineen sijaan yhdestä oppiaineesta vähintään 60 opintopisteen erikoistumisopinnot (TOKL, OPS 1989).

Vaikka vuoden 1995 tutkintouudistuksessa (576/95) oli luovuttu opettavien oppiaineiden pakollisista erikoistumisopinnoista, edellytettiin Turun opettajakoulutuslaitoksen opintosuunnitelmassa vielä 1999–2000 peruskoulussa opettavien aineiden monialaisten opintojen lisäksi erikoistumisopintoja yhdessä peruskoulussa opettavasta oppiaineesta (TOKL, OPS 1999). Seuraavan lukuvuoden opintosuunnitelmassa oppiaineosaamista syventäviä erikoistumisopintoja ei enää edellytetty laisinkaan (TOKL, OPS 2000).

Vuosituhanen vaihteesta alkaen Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksessa on tarjottu vapaaehtoisina ja -valintaisina sivuaineopintoina peruskoulun alaluokilla opettavien oppiaineiden perusopintoja (25 opintopistettä) ja aineopintoja (35 opintopistettä). Sivuaineet on mahdollista valita myös muista oppiaineista tai niihin rinnastettavista opintokokonaisuuksista tai yliopistojen monitieteellisistä opintokokonaisuuksista. Sivuaineita on mahdollista ottaa myös muista tiede- ja taidekorkeakouluista. (mm. TOKL, OPS 2000; OPS 2020.)

5.2 Muutokset kuvataiteen, käsityön ja musiikin monialaisten opintojen laajuuksissa Turun yliopistossa 1980–2020

Vuodesta 1980 vuoteen 2021 Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen kuvataiteen kaikille opiskelijoille yhteinen opetus on kutistunut 33 % ja musiikin 40 %.

Käsityön opintojen 25 %:n väheneminen sen sijaan on näennäistä. Käytännössä käsityön opetuksen opetusmäärä on romahtanut, sillä 1994 perusopetuksen opetussuunnitelmaan tehty tekstiilityön ja teknisen työn yhdistäminen kaikille yhteiseksi monimateriaaliseksi oppiaineeksi tarkoitti myös tekstiilityön ja teknisen työn sisältöalueiden yhdistymistä luokanopettajakoulutuksessa samaan kaikille luokanopettajaopiskelijoille kuuluvaan opintojaksoon. Tämä yhdistyminen puolitti jo lähtökohtaisesti kumpaankin erikoisalaan käytettävän opiskeluajan. Mikäli luokanopettajaopiskelijat voisivat valita edelleen vaihtoehtoisesti joko tekstiilityön (nyk. ”pehmeät materiaalit”) tai teknisen työn (nyk. ”kovat materiaalit”) monialaiset opinnot, olisi vähennystä 63 % / erikoisala. (TOKL: OPS 1980–1981; 2020–2021.)

Kuten muissakin opettajankoulutuslaitoksissa, myös Turun yliopistossa musiikin, kuvataiteen ja käsityön opetuksen supistuminen on kohdistunut erityisesti kontaktiopetuksen määrään. Tällä vuosituhanella alle puolet opetuksesta on ollut kontaktiopetuksena toteutettua luento- tai ryhmäopetusta. Opintosuunnitelmassa 2020–2022 itsenäisen työn osuus niin kuvataiteen, käsityön kuin musiikin monialaisissa opinnoissa on 63 % (TOKL, OPS 2020–2022).

5.2.1 Kuvataide 1980–2020

Kuvataiteen monialaisten opintojen (taulukko 2) laajuudet ovat supistuneet vuodesta 1980 lähtien yhdeksästä opintopisteestä kuuteen opintopisteeseen. Ajanjaksolla 1980–2020 luento-opetuksen määrä on laskenut 16 prosentista 6 prosenttiin ja ryhmäopetuksen osuus on laskenut 46 prosentista 31 prosenttiin. Vastaavalla ajanjaksolla opiskelijoiden itsenäisen työn osuus opintojaksosta on kasvanut 37 prosentista 63 prosenttiin.

Verrattaessa vuosien 2010 ja 2020 eri opetusmuotoihin varattuja tuntimääriä, voidaan todeta, että yhden opintopisteen lisäys kohdistettiin yksinomaan itsenäiseen opiskeluun. (TOKL, OPS 1980; 1990; 2000; 2010; 2020.)

Taulukko 2 Kuvataiteen monialaisten opintojen muutokset Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksessa 1980–2020.

Opetusmuoto	1980	1990	2000	2010	2020
Luento-opetus	40 h	32 h	10–14 h	10 h	10 h
Pienryhmäopetus	112 h	110 h	54–58 h	50 h	50 h
Itsenäinen opiskelu	91 h	101 h*	48–60 h	73 h	102 h
Yhteensä	243 h	243 h	133 h	132 h	162 h
Opintopisteet	9	9	5	5	6

5.2.2 Käsityö 1980–2020

Kuten edellä jo kävi ilmi, on käsityön opetus (taulukko 3) kokenut suurimman muutoksen, kun suhteutetaan opintojen laajuus opintojen sisältöihin. 1990-luvun puoliväliin asti luokanopettajaopiskelijat opiskelivat käsityöoppiaineena vaihtoehtoisesti tekstiilityötä (taulukossa ts.) tai teknistä työtä (taulukossa tn.). Kun nämä kaksi eri oppiainetta yhdistettiin yhdeksi monimateriaaliseksi (taulukossa monimat.) käsityöksi, ei opintokokonaisuuden sisällön kaksinkertaistumisesta huolimatta opintojen määrää lisätty, vaan päinvastoin opetusta vähennettiin rajusti: kun vuonna 1990 opiskeltiin 216 tuntia (8 op) teknistä käsityötä, opiskeltiin sitä kymmenen vuoden päästä enää 80 tuntia.

Ajanjaksolla 1980–2020 itsenäisen työn osuus opinnoista nousi 33 prosentista 63 prosenttiin, pienryhmäopetuksen osuus väheni 48 prosentista 31 prosenttiin ja luento-opetuksen osuus väheni 19 prosentista 6 prosenttiin. Kuten kuvataiteessa ja musiikissa, myös käsityössä opiskelijoiden itsenäisen työn osuus opinnoista kasvoi kontaktiopetuksen kustannuksella. (TOKL, OPS 1980; 1990; 2000; 2010; 2020.)

Taulukko 3 Käsityön monialaisten opintojen muutokset Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksessa 1980–2020.

Opetusmuoto	1980	1990	2000	2010	2020
	ts. tn.	ts tn.	monimat.	monimat.	monimat.
Luento-opetus	40 h 40 h	30 h 30 h	16 h	12 h	10 h
Pienryhmäopetus	104 h 104 h	102 h 102 h	80 h	60 h	50 h
Itsenäinen opiskelu	72 h* 72 h*	84 h* 84 h*	64 h	88 h	102 h
Yhteensä	216 h 216 h	216 h 216 h	160 h	160 h	162 h
Opintopisteet	8 8	8 8	7	6	6

5.2.3 Musiikki 1980–2020

Turun yliopiston luokanopettajaopiskelijat opiskelevat musiikkia tällä hetkellä yli 100 tuntia vähemmän kuin vuonna 1980 (taulukko 4). Ylivoimaisesti suurin pudotus kohdistuu kontaktiopetuksen määrään, minkä lisäksi pianonsoiton yksityisopetustunneista on kokonaan luovuttu. Ajanjaksolla 1980–2020 itsenäisen opiskelun osuus opinnoista on noussut 41 prosentista 63 prosenttiin. Kontaktiopetuksessa pienryhmäopetuksen osuus on noussut 30 prosentista 33 prosenttiin, mutta luento-opetuksen osuus on laskenut 19 prosentista 4 prosenttiin ja yksityisopetuksen osuus on laskenut 10 prosentista nolnaan prosenttiin. Kuten kuvataiteessa, myös musiikissa yhden opintopisteen lisäys 2010-luvun lopulla on nostanut käytännössä yksinomaan itsenäisen opiskelun tuntimäärää. Huomionarvoista on myös se, että musiikin numeerisesta arvostelusta on luovuttu. (TOKL, OPS 1980; 1990; 2000; 2010; 2020.)

Taulukko 4 Musiikin monialaisten opintojen muutokset Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksessa 1980–2020.

Opetusmuoto	1980	1990	2000	2010	2020
Luento-opetus	50 h	36 h	8 h	11 h	7 h
Ryhmäopetus (didaktiikka, musiikkitieto, laulu ja äänenkäyttö)	68 h	68 h	28 h	15 h	22 h
Ryhmäopetus (yhteissoitto)	12 h	16 h	16 h	14 h	16 h
Ryhmäopetus (säestys)	-	-	20 h	20 h	15 h
Yksityisopetus (piano)	28 h	24 h	-	-	-
Itsenäinen työskentely	112 h*	126 h*	61 h	73 h	102 h
Yhteensä	270 h	270 h	133 h	133 h	162 h
Opintopisteet	10	10	5	5	6

5.3 Kuvataiteen, käsityön ja musiikin opintojen sisällöt ja tavoitteet Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen opetussuunnitelmassa 2020–2022

Seuraavassa esitellään Turun yliopiston kaikille luokanopettajaopiskelijoille yhteisten kuvataiteen, käsityön ja musiikin monialaisten opintojen sisältöjä ja tavoitteita. Tiedot on kerätty Turun kampuksen opinto-oppaasta 2020–2022.

5.3.1 Kuvataide

Kuvataiteen kuuden opintopisteen laajuisten monialaisten opintojen jälkeen opiskelija tuntee perusopetuksen kuvataiteen opetussuunnitelman tavoitteet ja hallitsee niissä mainittujen sisältöjen opettamisessa vaadittavat keskeiset käsitteet, välineet, materiaalit ja työtavat. Hän osaa tuottaa ja käyttää kuvia omassa viestinnässään sekä tulkita ja hyödyntää kuvallisesti erilaisia kuvakulttuureja. Opiskelija on perehtynyt erilaisiin taidekäsityksiin sekä eri aikojen, ympäristöjen ja kulttuurien kuvataiteeseen ilmiöineen. Hän tuntee kuvataideopetuksen lähtökohtia sekä osaa soveltaa kuvataiteelle ominaisia tiedonhankinnan, ilmaisun tulkinnan ja arvottamisen keinoja omassa työskentelyssään. Lisäksi opiskelija ymmärtää kuvataiteen merkityksen monilukutaidon kehittämisessä, kulttuurisessa osaamisessa ja identiteetin rakentumisessa. Opiskelija osaa myös suunnitella kuvataiteen opetusta sekä arvioida oppilaiden kuvallisia tuotteita peruskoulun opetussuunnitelman mukaisesti.

Opintojakson suoritustapoihin kuuluvat opintotehtävät, museovierailu sekä harjoitustyöt, joista kootaan oppimisportfolio. Opintojakso arvioidaan asteikolla 0–5. (TOKL, OPS 2020–2022.)

5.3.2 Käsityö

Käsityön kuuden opintopisteen laajuiseen opintojaksoon sisältyvät sekä pehmeiden (tekstiili) että kovien (esim. puu ja metalli) materiaalien opinnot. Opinnoissa perehdytään perusopetuksen käsityön sisältöihin, tekniikoihin, välineisiin ja materiaaleihin.

Opintojakson suoritettuaan opiskelija tuntee käsityön opetuksen keskeiset käsitteet, sisällöt ja opetusmenetelmät. Hän hallitsee kokonaisen käsityöprosessin sekä tuntee materiaalit, tekniikat ja välineet. Hän hallitsee työskentelyssä käytettävät laitteet ja turvalliset työtavat, sekä ymmärtää opetuksen turvallisen toimintaympäristön järjestämiseen liittyvät tekijät ja vastuut. Opiskelija tuntee käsityökasvatuksen periaatteet sekä tunnistaa käsityön opetuksen,

oppimisen ja arvioinnin erityispiirteet. Hän osaa suunnitella, toteuttaa, dokumentoida sekä arvioida käsityön opetukseen soveltuvia oppimiskokonaisuuksia. Lisäksi hän pystyy suunnittelemaan ja toteuttamaan käsityön koulukohtaisen opetussuunnitelman vuosiluokille 1–6.

Opintojakso arvostellaan asteikolla 0–5. Suoritustapoihin kuuluvat essee, harjoitustyö ja kurssityö. (TOKL, OPS 2020–2022.)

5.3.3 Musiikki

Musiikin opintoihin sisältyy musiikin teorian, säestämisen, sovittamisen ja sävellyttämisen opiskelua. Lisäksi opiskellaan laulua ja äänenkäyttöä, musiikkiliikuntaa ja kehorytmiikkaa sekä tutustutaan musiikkiteknologiaan ja koulussa käytettäviin soittimiin yhdessä soittamalla. Opintojaksolla perehdytään myös musiikin oppimiseen, arviointiin ja opetussuunnitelmaan vuosiluokilla 1–6.

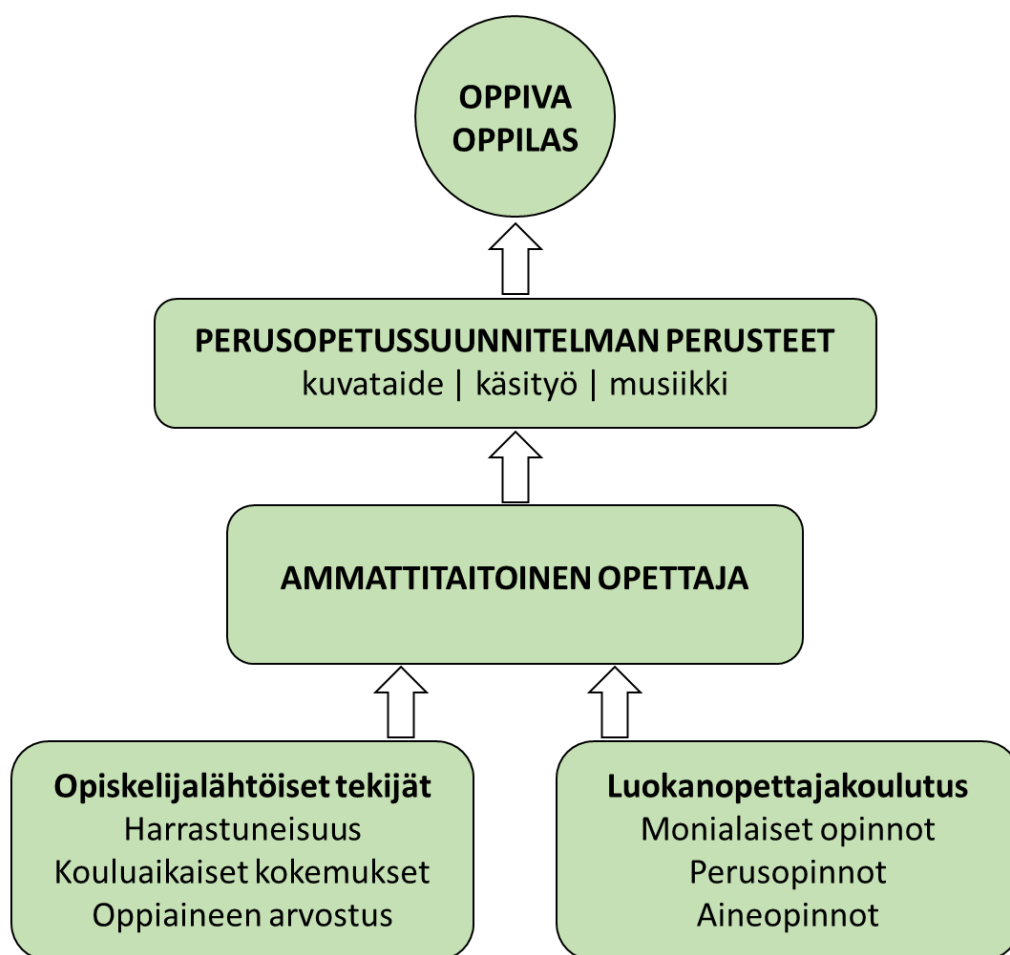
Kuuden opintopisteen opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa muun muassa kehittää ja soveltaa perusopetuksen musiikkikasvatuksen edellyttämiä musiikkitaitoja, -tietoja ja -asenteita sekä käyttää asianmukaista teknologiaa. Lisäksi hän ymmärtää musiikkikasvatuksen merkityksen oppilaiden persoonallisuuden kehittäjänä.

Kuuden opintopisteen laajuisen opintojakson suoritustapoihin sisältyvät harjoitustyöt, didaktiset esitykset, koulusovituksen tekeminen, musiikin teorian tasokoe, soittonäytteet ja oppimisportfolio. Opintojakso arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. (OPS 2020-2022.)

6 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia käsityksiä luokanopettajaopiskelijoilla on ammattitaidostaan toimia kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettajina alakoulussa perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Käsitysten taustatekijöitä selvitettiin kartoittamalla sekä osallistujien luokanopettajaopintoja edeltäviä että opintojen aikaisia kokemuksia ja ajatuksia kuvataiteesta, käsityöstä ja musiikista.

Tutkimusasetelmassa (kuvio 2) hyödynnettiin Suomen (2019, 19) väitöskirjan tutkimusasetelmaa.

Kuvio 2 Tutkimusasetelma hyödyntäen Suomi 2019.

Tutkimuksen pääongelma tutkimuskysymyksineen on seuraava:

Minkälainen käsitys luokanopettajaopiskelijalla on ammattitaidostaan opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia perusopetussuunnitelman mukaisesti alakoulussa?

Minkälaiset kuvataide-, käsityö- ja musiikkitaustat opiskelijoilla oli luokanopettajaopintojen alkaessa?

Miten opiskelijat arvioivat kuvataiteen, käsityön ja musiikin opetusta luokanopettajakoulutuksessa, ja kuinka kiinnostuneita he ovat oppiaineiden sivuaineopinnoista?

Miten luokanopettajaopiskelijat arvottavat kuvataiteen, käsityön ja musiikin opintojen määrät koulussa?

Minkälainen yhteys opiskelijalähtöisillä taustatekijöillä ja luokanopettajakoulutuksella oli käsityksiin opetusammattitaidosta?

Musiikin osalta hypoteesina oli, että luokanopettajaopiskelijat epäilevät ammattitaitoaan musiikin opettamiseen perusopetussuunnitelman mukaisesti. Hypoteesi pohjautui mm. Tereskan (2003), Vesiojan (2006) ja Suomen (2019) tutkimuksiin. Samankaltaiseen tulokseen arvioitiin päädyttävän käsityössä (mm. Sillanpää 2021; Mäntymäki 2023), kun taas kuvataiteen osalta suhtautumisen omaan opetusammattitaitoon oletettiin olevan myönteisempää (mm. Lummis ym. 2010; Lemmetyinen & Malinen 2015; Sillanpää 2021).

Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita selvittämään myös muun muassa kuvataiteen, käsityön ja musiikin sivuaineiden kiinnostavuutta. Hypoteesina oli, että luokanopettajaopiskelijoiden kiinnostus em. oppiaineiden sivuaineopintoihin ei ole suurta (mm. Hyvönen 2006; Ruokonen & Ruismäki 2010; Anttila 2021), eikä varsinkaan samalla tasolla kuin esimerkiksi 1980-luvulla (Lahdes 1987), jolloin taito- ja taideaineet vaikuttivat positiivisesti sisäänpääsyyn luokanopettajakoulutukseen ja erikoistumisopinnot olivat pakollisia.

Taustatekijöiden osalta hypoteesina oli, että positiivisiin arvioihin omasta ammattitaidosta vaikuttavat enemmän oma harrastuneisuus, kodin viriketausta ja kouluaikaiset kokemukset kuin esimerkiksi luokanopettajaopintojen tarjoamat monialaiset opinnot (mm. Vesioja 2006; Korpela & Koukkari 2018; Suomi 2019). Koska pääkysymyksen hypoteesina oli, että vastaajat epäilevät opetuskykyjään erityisesti musiikissa ja käsityössä, arveltiin tämän näkyvän myös arvioissa oppiaineiden monialaisten opintojen riittävydestä.

7 Tutkimuksen toteutus

Tässä kvantitatiivisessa tapaustutkimuksessa selvitettiin luokanopettajaopiskelijoiden käsityksiä ammattitaidostaan toimia valmistuttuaan kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettajina alakoulussa.

Tutkimus toteutettiin Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen Turun ja Rauman kampusten opiskelijoiden keskuudessa, ja aineisto kerättiin anonymisti strukturoidulla kyselylomakkeella.

7.1 Osallistajat

Tutkimuksen kohderyhmäksi valittiin ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita lukuun ottamatta kaikki Turun yliopiston luokanopettajaopiskelijat. Tutkimusjoukkoa valitessa oli selvää, että osa osallistujista ei ollut vielä suorittanut kaikkien tutkittavien oppiaineiden monialaisia opintoja. Tämän ei kuitenkaan katsottu olevan este osallistumiselle, sillä kaikkia tutkimuksen oppiaineita käsiteltiin erillisinä.

7.2 Aineiston keruu ja kyselylomake

Tutkimusaineisto kerättiin syksyllä 2021 Webropol-ohjelmalla toteutetulla strukturoidulla sähköisellä kyselylomakkeella. Linkki kyselyyn lähetettiin sähköpostitse kaikille luokanopettajaopiskelijoille 2. vuosikurssista alkaen, minkä lisäksi osallistumiskutsu toimitettiin opiskelijoille sähköpostitse opintotoimiston kautta. Tutkimus toteutettiin anonymisti.

Kyselylomake (liite 1) oli jaoteltu viiteen osioon. Ensimmäisessä osiossa kerättiin osallistujilta taustatietoina sukupuoli, syntymävuosi, vuosikurssi, opiskelukampus, aiempi tutkinto sekä mahdollinen ammatti (avoin vapaaehtoinen kysymys). Toisessa osiossa selvitettiin osallistujien luokanopettajaopintoja edeltävää kosketusta kuvataiteeseen, käsityöhön ja musiikkiin. Osion kysymykset koskivat lapsuudenkodin antamaa viriketaustaa, harrastuneisuutta sekä kouluaikaisia kokemuksia. Kolmannessa osiossa kysyttiin osallistujien kuvataiteen, käsityön ja musiikin opinnoista luokanopettajakoulutuksessa. Kyselyn neljännellä osiolla kartoitettiin viidellä väittämällä osallistujien ajatuksia ammattitaidostaan toimia kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettajana alakoulussa. Osiossa oli myös mahdollista antaa sanallista palautetta osallistujan luokanopettajakoulutuksessa saamasta kuvataiteen,

käsityön ja musiikin opetuksesta. Viidennessä osiossa osallistujilta kysyttiin mielipidettä kuvataiteen, käsityön ja musiikin kouluopetusmäärästä sekä luokanopettajakoulutuksen monialaisten opintojen sisältöjen ja laajuuksien riittävydestä. Kyselyn lopuksi osallistujilla oli vielä mahdollisuus kirjoittaa vapaamuotoisesti aiheeseen liittyvistä ajatuksistaan.

7.3 Tutkimusmenetelmä ja aineiston analyysi

Koska tutkimus on pääosin kvantitatiivinen, tutkimusaineiston käsittelyssä käytettiin tilastollisia menetelmiä. Vastaukset analysoitiin IBM SPSS-tilasto-ohjelman versiolla 27, minkä lisäksi avointen kysymysten vastauksia tulkittiin laadullisen sisältöanalyysin avulla.

Kvantitatiivista aineistoa kuvaavia tunnuslukuja ovat frekvenssit, keskiarvot ja -hajonnat. Frekvenssien suhteellista osuutta tutkimusaineistossa kuvataan myös prosenttiluvuilla, sillä ne antavat selkeämpää informaatiota tulosten jakautumisesta. Raportoinnissa käytetään myös aineistoa kuvaavia diagrammeja, joilla tutkimustulokset voidaan havainnollistaa tehokkaasti ja ymmärrettävästi. (Tähtinen ym. 2020, 92–93.)

Ryhmien välisiä eroja analysoitiin epäparametrisilla Mann-Whitneyn U-testillä sekä Kruskal-Wallisn testillä. Epäparametrisiin analyysimenetelmiin päädyttiin, kun jakaumien normaalius oli arvioitu histogrammeista sekä Kolmogorov-Smirnovin ja Shapiro-Wilkin testeillä.

Tulosten tilastollista merkitsevyyttä arvioitiin p-arvolla: $p < 0,05$ = melkein merkitsevä, $p < 0,01$ = merkitsevä ja $p < 0,001$ = erittäin merkitsevä. Ryhmävertailuissa tutkittavien tekijöiden yhteyden voimakkuutta (efektikokoa) arvioitiin r-suureella, jossa raja-arvoina ovat 0,1–0,30–0,50 (heikko – kohtalainen – voimakas). Efektikoot laskettiin Psychometrica-verkkolaskurilla. (Tähtinen ym. 2020, 42–44; 49)

Käsityksiä päätutkimuskysymykseen omasta koetusta ammattitaidosta kuvataiteen, käsityön ja musiikin tulevana alakoulun opettajana selvitettiin viidellä väittämällä. Väittämistä kolme liittyi opetusmotivaatioon (1) mielenkiinto aiheita kohtaan, 2) opetushalu ja 3) opetusasenne) ja kaksi väittämää opetuskompetenssiin (4) tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet sekä 5) pätevyys opettaa perusopetussuunnitelman mukaisesti). Väittämiin vastattiin viisiportaisella Likert-asteikolla: ”eri mieltä” = 1, ”osin eri mieltä” = 2, ”en samaa enkä eri mieltä” = 3, ”osin samaa mieltä” = 4 ja ”samaa mieltä” = 5.

Koettuun ammattitaitoon liittyvien itsearviointien väittämistä muodostettiin oppiainekohtaiset summamuuttajat, jotta kyettiin tiivistämään samaa asiaa tai saman asian ulottuvuuksia mittaavien muuttujien määrää (Tähtinen ym. 2020, 80). Summamuuttajat muodostettiin osin intuitiivisesti, mutta myös hyödyntämällä Suomen (2019) väitöskirjan summamuuttujamalleja sekä tulkitsemalla Luukkaisen (2005, 49) mallia opettajan toteutuvasta ammattitaidosta (ks. kuvio 1). Summamuuttajat nimettiin kuvataiteen opetusammattitaidoksi, käsityön opetusammattitaidoksi ja musiikin opetusammattitaidoksi.

Summamuuttaja-mittarin luotettavuus tarkistettiin Cronbachin Alpha -kertoimen (α) avulla. Mitä lähempänä kertoimen arvo on lukuarvoa 1, sitä yhdenmukaisempia mittariin kuuluvat väitteet tai kysymykset ovat keskenään, eli sitä luotettavampi mittari on. Raja-arvo päteville alphalle on 0,70. (Tähtinen ym. 2020, 86–87.)

Summamuuttujien laatiminen edellytti kahden väitteen kääntämistä kielteisestä myönteiseen muotoon. Kyselylomakkeen väite ”En halua opettaa kuvataidetta/käsityötä/musiikkia” muutettiin muotoon ”Haluan opettaa...” ja väite ”En ole pätevä opettamaan kuvataidetta/käsityötä/musiikkia perusopetussuunnitelman mukaisesti alakoulussa” muotoon ”Olen pätevä opettamaan...”.

Seuraavassa (taulukko 5) esitellään laadittujen opetusvalmiudet-summamuuttujien tunnuslukuja:

Taulukko 5 Kuvataiteen, käsityön ja musiikin opetusvalmiudet-summamuuttujien tunnuslukuja.

Summamuuttuja	Osioiden lkm	Korrelaatiot	Ka	Kh	Cronbachin Alpha
Kuvataiteen opetusamm.taito	5	0,22–0,72	3,89	0,91	0,82
Käsityön opetusamm.taito	5	0,34–0,73	3,45	1,12	0,88
Musiikin opetusamm.taito	5	0,55–0,83	3,24	1,26	0,92

Edellä esitetyn päätutkimuskysymykseen vastaavan opetusammattitaito-summamuuttujan lisäksi muodostettiin summamuuttajat ”motivaatio” (opetushalu, mielenkiinto aiheita kohtaan ja opetusasenne) sekä ”kompetenssi” (pätevyys suhteessa perusopetussuunnitelman mukaiseen opetukseen ja tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet). Nämä kaksi summamuuttujaa muodostettiin, jotta pystyttiin tarkastelemaan erikseen motivaation ja

kompetenssin korreloivuutta suhteessa opetusammattitaito-summamuuuttuun. Motivaatio- ja kompetenssi-summamuuuttujia ei käytetty ryhmäanalyysissä.

Luokanopettajakoulutuksen kuvataiteen, käsityön ja musiikin monialaisten opintojen sisältöjen ja laajuuksien riittävyttä selvitettiin kolmiportaisella asteikolla, jossa vaihtoehtoina olivat ”eivät ole riittävät” = 1, ”ovat riittävät” = 2 ja ”vähempikin riittäisi” = 3. Lisäksi annettiin mahdollisuus vastata ”en osaa sanoa” = 4. ”En osaa sanoa” -vastaukset määriteltiin puuttuviksi arvoiksi aiheeseen liittyvissä analyyseissä.

Mielipide kuvataiteen, käsityön ja musiikin kouluopetusmäärästä annettiin kuusiportaisella asteikolla: ”opetusta on liian vähän” = 1, ”opetusta on sopivasti” = 2, ”opetusta on liikaa” = 3, ”minulla ei ole kantaa asiaan” = 4, ”pitäisi opettaa ainoastaan valinnaisaineena” = 5 ja ”ei pitäisi lainkaan opettaa koulussa” = 6. ”Minulla ei ole kantaa asiaan” -vastaukset määriteltiin puuttuviksi arvoiksi aiheeseen liittyvissä analyyseissä.

Vastausten perusteella oli mielekästä tehdä uudelleenluokitteluja, jotta luokkien määrää saatiin supistettua ja ryhmäkoot muutettua sopusuhtaisemmiksi. Syntymävuoden perusteella tehtiin kolme luokkaa: 20–24-vuotiaat, 25–29-vuotiaat ja 30-vuotiaat sekä sitä vanhemmat. Eri vuosikurssien opiskelijoista tehtiin kaksi luokkaa: toisen luokan muodostivat kandidaattivaiheen opiskelijat (vuosikurssit 1–3) ja toiseen luokkaan sijoitettiin maisterivaiheen opiskelijat (vuosikurssista 4 alkaen) sekä maisterikiintiön opiskelijat. Viimeisimpien suoritettujen tutkintojen perusteella muodostettiin niin ikään kaksi luokkaa: 1) ylioppilaat ja 2) korkeakoulututkinnon tai ammatillisen tutkinnon suorittaneet.

Sitä, kuinka paljon osallistujat olivat harrastaneet yhdessä perheensä kanssa kuvataidetta, käsityötä tai musiikkia selvitettiin kyselylomakkeessa viidellä vaihtoehdolla: ”viikoittain”, ”kuukausittain”, ”vuosittain”, ”harvemmin kuin vuosittain” ja ”ei koskaan”. Vastausten perusteella osallistujat jaettiin kolmeen ryhmään: perheen kanssa harvemmin kuin vuosittain harrastaneisiin, vuosittain harrastaneisiin ja vähintään kuukausittain harrastaneisiin.

Omaehtoista kuvataiteen, käsityön ja/tai musiikin harrastamista koskevaan kysymykseen osallistujilla oli vastausvaihtoehtoina: ”olen harrastanut ohjatusti”, ”olen harrastanut itsekseni” ja ”en ole harrastanut”. Näistä vastauksista muodostettiin kaksi luokkaa, jossa ensimmäiseen kuuluivat ne, jotka eivät olleet harrastaneet lainkaan, ja toiseen ne, jotka olivat harrastaneet joko ohjatusti tai itseksensä. Mikäli vastaaja oli harrastanut ohjatusti kuvataidetta, käsityötä ja/tai musiikkia annettiin hänelle jatkokysymyksessä ohjatun harrastuksen ajallisesta

kestosta vastausvaihtoehdoiksi: ”2 vuotta tai alle”, ”3–5 vuotta”, ”6–9 vuotta” ja ”10 vuotta tai enemmän”. Myös näiden vastausten osalta tehtiin yhdistämissä. Ne, jotka olivat aiempaan kysymykseen vastanneet, etteivät olleet harrastaneet ao. lajia laisinkaan, yhdistettiin samaan luokkaan niiden kanssa, jotka ilmoittivat jatkokysymyksessä ohjatun harrastuksen kestäneen 0–2 vuotta. Toisen luokan muodostivat ohjatusti 3–9 vuotta harrastaneet ja kolmannen luokan 10 vuotta tai sitä enemmän ohjatusti harrastaneet.

Kouluaikaisiin kokemuksiin ja opintoihin liittyvissä kysymyksissä luokkayhdistämiset tehtiin arvosanoissa ja opintojen määrissä. Opintomäärävaihtoehtoja kyselylomakkeella oli neljä: ”vain pakolliset kurssit”, ”peruskoulussa valinnaisaineena”, ”lukiossa valinnaisaineena”, ”taide- tai taitopainotteisella luokalla”. Lisäksi vaihtoehtona oli ”en muista”. ”En muista” -vastaukset jätettiin huomiotta ryhmäanalyseissä. Vastaukset yhdistettiin kahteen luokkaan: ainoastaan pakolliset kurssit suorittaneisiin, ja niihin, joilla kuvataide, käsityö ja/tai musiikki olivat olleet valinnaisina oppiaineina jossakin vaiheessa kouluopintoja. Lisäksi avoimella vastauksella oli mahdollista tarkentaa opintoja ja kertoa mahdollisista lisäopinnoista tai esimerkiksi suoritetusta lukiodiplomista. Viimeisintä kouluarvosanaa kysyttäessä ilmeni, ettei arvosanoista neljä tai viisi ollut lainkaan mainintoja, ja arvosana kuusikin vain harvoilla. Lopulta arvosanat jaettiin kolmeen luokkaan: arvosanat 6–8, arvosana 9 ja arvosana 10. Ne vastaajat, jotka eivät muistaneet tarkemmin opintojaan tai viimeisintä arvosanaansa, jätettiin huomiotta ryhmäanalyseissä.

Kuvataiteen, käsityön ja musiikin opinnot luokanopettajakoulutuksessa luokiteltiin niin ikään uudelleen. Oppiainekohtaisten monialaisten opintojen suoritustilanteen mukaan vastaukset ”olen suorittanut” ja ”AHOT” (aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen) yhdistettiin luokkaan ”olen suorittanut / ahot”, ja ne, joiden oppiainekohtaiset monialaiset opinnot eivät olleet vielä alkaneet tai ne olivat kesken, muodostivat luokan ”en ole vielä aloittanut / opinnot käynnissä”. Kuvataiteen, käsityön ja musiikin sivuaineopintojen (perusopinnot / aineopinnot) osalta vaihtoehdoista ”olen suorittanut”, ”suoritan parhaillaan”, ”haluaisin suorittaa”, ”en vielä tiedä” ja ”en aio suorittaa” tehtiin kaksi luokkaa. Toiseen luokkaan sijoitettiin ne vastaajat, jotka eivät aikoneet suorittaa sivuaineina perusopintoja tai aineopintoja, ja toiseen luokkaan ne, jotka olivat suorittaneet jo ao. opinnot, suorittivat niitä parhaillaan, haluaisivat suorittaa ne tai eivät vielä tienneet.

Luokanopettajakoulutuksen monialaisten opintojen arviointien yhteydessä saadut sanalliset palautteet käsiteltiin aineistolähtöisesti laadullisen sisältöanalyysin avulla. Vastaukset koodattiin siten, että saatiin kolme pääluokkaa: 1) negatiivinen palaute (esim. ”Varsinkin teknisen työn osuus oli melko laadutonta opetusta, lähinnä palloiltiin siellä luokassa omin päin.”), 2) osin positiivinen/osin negatiivinen palaute (esim. ”OKL:n anti musiikin opetukseen oli osin hyvä, mutta kun minulla ei ole yhtään harrastuneisuutta oppiainetta kohtaan, en muistakaan enää mitään opinnoista enkä osaisi opettaa näillä taidoilla.”) ja 3) positiivinen palaute (esim. ”Etäilystä huolimatta O-P:n ja Marian luennot sekä demot olivat loistavia!”). Avoimiin kysymyksiin annettiin myös sellaisia vastauksia, jotka eivät suoranaisesti antaneet palautetta kyseisen oppiaineen monialaisista opinnoista (esimerkiksi ”Kävin käsityön kokonaan etänä” tai ”Musiikin monialaiset ovat vielä sen verran vaiheessa, etten koe olevani valmis opettamaan ainetta.”). Kvantitatiivisen aineiston runsauden ja aiheen laajuuden vuoksi, avoimista kysymyksistä saatua laadullista aineistoa ei tässä tutkimusraportissa käsitellä lukumääriä ja esimerkkisisältöjä tarkemmin.

8 Tutkimustulokset

Tutkimustulosten aluksi esitellään osallistujat taustatietoineen, minkä jälkeen paneudutaan osallistujien luokanopettajaopintoja edeltäviin kuvataide-, käsityö- ja musiikkitaustoihin. Kolmantena esitellään luokanopettajaopintoihin liittyvät tulokset ja neljäntenä näkemykset kuvataiteen, käsityön ja musiikin kouluopetuksesta. Tämän jälkeen esitellään päätutkimuskysymyksen tulokset sekä ryhmävertailut taustatekijöiden vaikutuksista koettuun opetusammattitaitoon.

8.1 Osallistujat

Tutkimukseen osallistui kaikkiaan 117 opiskelijaa, joista naisia oli sata (85 %) ja miehiä kuusitoista (14 %). Yksi osallistujista ei halunnut ilmoittaa sukupuoltaan, eikä hänen vastaustaan huomioitu sukupuolten välisiä eroja analysoitaessa. Nuorin osallistuja oli 20-vuotias ja vanhin 48-vuotias. Vastaajista 52 prosenttia (n = 61) oli 20–24-vuotiaita, 31 prosenttia (n = 36) 25–29-vuotiaita ja 17 prosenttia (n = 20) oli 30-vuotiaita tai sitä vanhempia.

Tutkimukseen osallistuneista 89 (76 %) opiskeli Turun kampuksella ja 28 (24 %) Rauman kampuksella. Kandidaattivaiheen opiskelijoita oli kaikkiaan 51 (44 %) ja maisterivaiheen opiskelijoita sekä maisterikiintiössä opiskelevia yhteensä 66 (56 %). Viimeisimmäksi tutkinnokseen 63 (54 %) kertoi ylioppilastutkinnon ja 54:llä (46 %) oli taustalla aiempi korkeakoulututkinto tai ammatillinen tutkinto. Avointen vastausten perusteella aiempia tutkintoja olivat muun muassa kasvatustieteen kandidaatin, varhaiskasvatuksen opettajan tai aineenopettajan tutkinto, tai jokin sosiaalialan tutkinto.

Monialaiset opinnot oli kuvataiteessa suorittanut 88 osallistujaa (75 %), käsityössä 112 (96 %) ja musiikissa 90 (77 %). Lopuilla vastaajista oppiaineen monialaiset opinnot olivat käynnissä tai ne eivät olleet vielä alkaneet.

8.2 Valmiudet ennen luokanopettajaopintoja

Osallistujien luokanopettajaopintoja edeltäviä kuvataiteen, käsityön ja musiikin valmiuksia selvitettiin kysymällä lapsuudenkodin viriketaustasta, omasta harrastuneisuudesta sekä kouluaikaisista kokemuksista.

8.2.1 Koti- ja harrastustausta

Lapsuudenkodin viriketaustaa selvitettiin kysymyksellä ”Harrastitko lapsena perheesi tai jonkun perheenjäsenen kanssa kuvataidetta, käsityötä ja/tai musiikkia?”. Esimerkkeiksi annettiin taidenäyttelyissä käynti tai yhdessä musisointi. Harvemmin kuin vuosittain kuvataidetta oli perheensä kanssa harrastanut 38 prosenttia vastaajista (n = 44), käsityötä 34 prosenttia (n = 40) ja musiikkia 38 prosenttia (n = 44). Vuosittain kuvataidetta perheensä kanssa oli harrastanut 23 prosenttia (n = 27) vastaajista, käsityötä 27 prosenttia (n = 32) ja musiikkia 16 prosenttia (n = 19). Vähintään kuukausittain kuvataide oli ollut perheen yhteisenä harrastuksena 39 prosentilla (n = 46), käsityö 39 prosentilla (n = 45) ja musiikki 46 prosentilla (n = 54) vastaajista.

Luokanopettajaopintoja edeltävää kuvataiteen, käsityön ja musiikin omaehtoista harrastusta selvitettiin kysymyksellä ”Mitä seuraavista olet harrastanut ennen luokanopettajaopintojen aloittamista itsekseen tai ohjatusti?”. Vastausvaihtoehdoiksi annettiin ”olen harrastanut ohjatusti”, ”olen harrastanut ainoastaan itsekseni” ja ”en ole harrastanut”. Tulosten mukaan 50 prosenttia (n = 59) vastaajista ei ollut harrastanut kuvataidetta laisinkaan, käsityötä ei ollut harrastanut 39 prosenttia (n = 46) eikä musiikkia 34 prosenttia (n = 40).

Mikäli osallistujia oli harrastanut ennen luokanopettajaopintoja kuvataidetta, käsityötä tai musiikkia ohjatusti, pyydettiin häntä kertomaan ohjatun harrastuksen kesto vuosina. Sekä eniten että pisimpään oli harrastettu musiikkia (taulukko 6). Ne edellä esitetyt vastaajat, jotka eivät olleet harrastaneet ko. lajia laisinkaan tai olivat harrastaneet sitä vain itsekseen, sijoitettiin samaan ryhmään niiden kanssa, joiden ohjatun harrastamisen kesto oli 2 vuotta tai sitä alle.

Taulukko 6 Kuvataiteen, käsityön ja musiikin ohjatun harrastamisen kesto vuosina.

Ohjatun harrastuksen kesto vuosina	Kuvataide		Käsityö		Musiikki	
	N	%	N	%	N	%
0–2 vuotta	105	89,7 %	109	93,2 %	68	58,1 %
3–9 vuotta	10	8,5 %	5	4,3 %	24	20,5 %
10 vuotta tai enemmän	2	1,7 %	3	2,6 %	25	21,4 %
Yhteensä	117	100 %	117	100 %	117	100 %

8.2.2 Kouluaikaiset kokemukset kuvataiteesta, käsityöstä ja musiikista

Oppiaineiden mielekkyyttä selvitettiin kysymyksellä ”Millaiset muistot sinulla on kouluajoilta kuvataiteesta/käsityöstä/musiikista?”. Vastausten perusteella osallistujien koulumuistot jokaisesta kysytystä oppiaineesta olivat pääosin hyvät tai melko hyvät. Kuvataiteesta muistot olivat positiivisia 68 prosentilla (n = 80), käsityöstä 67 prosentilla (n = 78) ja musiikista 56 prosentilla (n = 65). Erittäin tai melko huonot muistot kuvataiteesta oli 12 prosentilla (n = 14), käsityöstä 15 prosentilla (n = 18) ja musiikista 21 prosentilla (n = 24). Lopuilla vastaajista muistot olivat neutraaleja.

Opintomääriä koulussa kartoitettiin kysymällä ”Kuinka paljon olet opiskellut kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia peruskoulussa ja/tai lukiossa?”. Vastausten mukaan suurin osa oli opiskellut oppiaineista ainoastaan pakolliset opinnot (taulukko 7). Ne, jotka olivat lisäksi opiskelleet kuvataidetta, käsityötä ja/tai musiikkia valinnaisina oppiaineita, olivat opiskelleet niitä joko peruskoulussa tai lukiossa, tai molemmissa. Musiikkiluokalla opiskelleita oli yksitoista ja kuvataidepainotteisella luokalla opiskelleita kaksi.

Taulukko 7 Kuvataiteen, käsityön ja musiikin kouluopinnot.

Kouluopinnot	Kuvataide		Käsityö		Musiikki	
	n	%	n	%	n	%
Vain pakolliset	68	59 %	61	53 %	74	64 %
Valinnaisaineena (peruskoulu/lukio/erikoislukka)	48	41 %	54	47 %	42	36 %
Yhteensä	116	100 %	115	100 %	116	100 %
Ei muista	1		2		1	

Kuvataiteen lukiodiplomin kertoi suorittaneensa kahdeksan vastaajaa, musiikin lukiodiplomin yhdeksän ja käsityön lukiodiplomin kaksi vastaajaa.

Osallistuilta selvitettiin myös kuvataiteen, käsityön ja musiikin viimeisimpiä kouluarvosanoja. Arvosanoista suurin osa oli kiitettäviä. Kuvataiteesta arvosanan yhdeksän oli saanut 51 vastaajaa, käsityöstä 52 vastaajaa ja musiikin arvosana oli yhdeksän 44 vastaajalla. Arvosana kymmenen oli kuvataiteesta 22:lla, käsityöstä 15:sta ja musiikista 31:llä. Lopuilla vastaajista arvosana oli 6–8, eikä kellenkään vastaajista ollut missään oppiaineessa alempia arvosanoja. Niitä, jotka eivät muistaneet viimeisimpiä arvosanojaan, oli oppiainekohtaisesti 11–13 henkilöä.

8.3 Luokanopettajaopintojen tarjoamat valmiudet

Luokanopettajaopintojen tarjoamia valmiuksia selvitettiin kysymällä mielipidettä monialaisten opintojen sisältöjen ja laajuuksien riittävydestä sekä osallistujien kiinnostuksesta suorittaa oppiaineesta pakollisten opintojen lisäksi myös sivuaineopintoja. Kyselyssä oli myös mahdollisuus antaa kirjallista palautetta opinnoista.

8.3.1 Kuvataiteen, käsityön ja musiikin monialaisten opintojen riittävyys luokanopettajakoulutuksessa

Vastauksista luokanopettajakoulutuksen monialaisten opintojen laajuuksien ja sisältöjen riittävydestä (taulukko 8) ilmeni, että toisin kuin käsityössä ja musiikissa, kuvataiteessa monialaisten opintojen katsottiin olevan enimmäkseen riittävät. Niistä vastaajista, joilla oli kanta asiaan, 65 prosenttia piti kuvataiteen monialaisia opintoja riittävinä, kun taas yli 70 prosenttia vastaajista piti sekä käsityön että musiikin monialaisia opintoja riittämättöminä. Kaikilla vastaajilla ei ollut mielipidettä asiasta, mikä liittyy siihen, että heidän opintonsa eivät olleet alkaneet tai ne olivat vasta käynnistyneet lukuvuoden alussa.

Taulukko 8 Luokanopettajakoulutuksen kuvataiteen, käsityön ja musiikin riittävyys mielipiteensä ilmaisseiden osalta.

Monialaisten opintojen sisältöjen ja laajuuksien riittävyys	Kuvataide		Käsityö		Musiikki	
	N	%	N	%	N	%
Eivät ole riittävät	33	35 %	66	71 %	65	73 %
Ovat riittävät	62	65 %	27	29 %	23	26 %
Vähempikin riittäisi	0	0 %	0	0 %	1	1 %
Yhteensä	95	100 %	93	100 %	89	100 %
Ei mielipidettä	22		24		28	

Kyselylomakkeessa oli myös mahdollista antaa sanallista palautetta omista kuvataiteen, käsityön ja/tai musiikin monialaisista opinnoista.

Kuvataideopetuksesta sanallista palautetta antoi 33 vastaajaa. Kuvataiteen opinnoista positiivista palautetta antaneiden osuus oli 42 prosenttia, osin positiivista ja osin negatiivista palautetta antaneiden 24 prosenttia ja negatiivista palautetta antaneiden 21 prosenttia, muuta palautetta antoi 4 vastaajaa. Kuvataiteen monialaisia opintoja arvioitiin esimerkiksi seuraavasti:

Pakollinen kurssi on kokonaisuudessaan melko riittämätön tarjoamaan valmiuksia opettaa kuvataidetta ilman aiempaa harrastuneisuutta. (negatiivinen palaute)

Kuvataideopetus oli hyvää, inspiroivaa ja selkeästi peruskoulun oppilaalle muunneltavissa iästä riippuen. (positiivinen palaute)

Luokanopettajakoulutuksessa olen saanut ideoita toteuttaa kuvataidetta visuaalisen kulttuurin näkökulmasta. Käytännön eväitä en koe saaneeni. Varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksen kuvataiteen kurssilta sain enemmän käytännön eväitä myös kuvataiteen opettamiseen koulussa. (osin positiivinen, osin negatiivinen palaute)

Käsityön monialaisista opinnoista sanallista palautetta annettiin eniten. Palautetta antoi kaikkiaan 53 osallistujaa. Negatiivisen palautteen osuus oli 70 prosenttia, osin negatiivisen ja osin positiivisen palautteen osuus oli 19 prosenttia ja positiivisen 6 prosenttia, muuta palautetta antoi 3 vastaajaa. Käsityön monialaisista opinnoista annettiin palautetta muun muassa seuraavasti:

Käsityöopetus vaatii enemmän didaktista ja taidollista opetusta, kuin mitä koin saavani kurssilta. Syy johtuu siitä, että käsityö on huomattavasti haastavampaa opettaa, sillä opettajalla tulee olla varmuus omasta osaamisestaan. (negatiivinen palaute)

Koen, että monialaisissa opetettavat asiat käsitöistä eivät ole kattaneet käsitöitä tarpeeksi laajasti. Epäilen tästä johtuen paljon kovien materiaalien opettamista ja siitä selviytymistä. Myös pehmeiden käsitöiden opettaminen on hieman epävarmaa. (negatiivinen palaute)

Koko käsityön kurssi luokanopettajakoulutuksessa tapahtui etäopetuksena pandemian vuoksi, eikä näin käytännöllisestä oppiaineesta jäänyt suoraan sanottuna mitään käteen. (negatiivinen palaute)

Fokus liikaa omien taitojeni harjoittamisessa, eikä asioiden opettamisessa oppilaille! Miten opetan oppilaille virkkausta yms. (negatiivinen palaute)

Koen olevani valmis pehmeiden materiaalien opetukseen, mutta OKL-opinnot eivät ole valmistaneet minua mitenkään opettamaan kovia materiaaleja ja niissä käytettäviä laitteita. (osin positiivinen, osin negatiivinen)

Minusta käsityöopetus oli erinomaista. --- Koin ennen kurssia olevani käsitöissä hyvin huono. Kurssin jälkeen syttyi innostus itsekin harrastaa käsitöitä ja huomasin, että olen niissä taitava, kun vain paneudun tekemiseeni. (positiivinen palaute)

Musiikin monialaisista opinnoista palautetta antoi kaikkiaan 38 vastaajaa. Kuten käsityössä, myös musiikissa palaute oli enimmäkseen negatiivista. Negatiivisen palautteen osuus oli 58 prosenttia, osin positiivisen ja osin negatiivisen 26 prosenttia ja positiivisen palautteen osuus

5 prosenttia. Loput vastauksista eivät sisältäneet suoraan opintoihin liittyvää palautetta. Musiikin monialaisia opintoja arvioitiin muun muassa seuraavasti:

Opettaja kertoi säästöjen takia opetustavoitteensa olevan ryhmätasoinen, ei yksilötasoinen. Koska ryhmässämme oli muusikoita, niin kaikki hyvin. Me muut saimme ihmetellä keskenämme. (negatiivinen palaute)

Pätevyudentunteeni perustuu lähes täysin omaan harrastuneisuuteen. Monialaisissa opetus jäi erityisesti teorian osalta hyvin vähäiseksi. (negatiivinen palaute)

Mielestäni okl:n musaopinnot eivät valmistaneet minua ollenkaan opettamaan musiikkia. Pakolliset kurssit tuntuivat olevan suunnattu niille, jotka ymmärsivät jotain musiikista. Olen pettynyt, että siellä ei lähdetty liikkeelle perusasioista, vaan esim. ryhmäsoitot olivat ihan täyttä hepreea minulle ja monelle ryhmässämme. (negatiivinen palaute)

Musiikin opetuksesta olen saanut hyvät tiedolliset valmiudet perusopetuksen musiikin opetuksen tavoitteista ja sisällöistä. Lisäksi opetus on tarjonnut käytännön harjoittelun kautta myös aineenhallinnan taitoja. (positiivinen palaute)

Musiikin opetus pitäisi uudistaa niin, että olisi taitotasot, jolloin edistyneet eivät turhaudu eivätkä amatöörit putoa heti alussa kärryiltä. (muu palaute)

--- musiikissa mielestäni oma osaaminen on vielä suuremmassa roolissa kuin esimerkiksi kuvataiteessa. Oppilaiden kanssa voi piirtää ja maalata, vaikka oma taito olisi kuta kuinkin samalla tasolla kuin lapsilla, mutta kokeilepa samaa, kun opetat soittimen soittamista puhumattakaan säästämisestä. (muu palaute)

8.3.2 Kuvataiteen, käsityön ja musiikin sivuaineet

Tutkimukseen osallistuneet luokanopettajaopiskelijat eivät kokeneet kuvataidetta, käsityötä tai musiikkia erityisen vetovoimaisina sivuaineina oppiaineen 25 opintopisteen perusopintoja (taulukko 9) tai aineenopettajan pätevyyteen oikeuttavia 60 opintopisteen aineopintoja (taulukko 10).

Vastaajista 92 ei ollut aikeissa suorittaa kuvataiteen perusopintoja, käsityön perusopinnot eivät olleet 102 suunnitelmissa eikä musiikin 82 vastaajalla. Kuvataiteen perusopinnot oli suorittanut seitsemän vastaajaa ja opinnot olivat käynnissä kolmella. Käsityön perusopinnot oli puolestaan suorittanut viisi vastaajaa ja kaksi suoritti niitä parhaillaan. Musiikin perusopintojen osalta luvut olivat korkeammat: 23 vastaajalla perusopinnot olivat jo takana tai käynnissä. Loput vastaajista halusivat suorittaa kuvataiteen, käsityön ja/tai musiikin perusopinnot tai he eivät vielä olleet päättäneet.

Taulukko 9 Prosentuaaliset jakaumat: sivuaineopinnot (perusopinnot).

Sivuaine / perusopinnot	Ei aio suorittaa	Ei vielä tiedä suorittaako	Haluaisi suorittaa	Suorittaa parhaillaan	On jo suorittanut
Kuvataide	79 %	7 %	6 %	3 %	6 %
Käsityö	87 %	5 %	2 %	2 %	4 %
Musiikki	70 %	6 %	4 %	9 %	10 %

Kuvataiteen aineopinnot (aineenopettajan pätevyys) oli suorittanut yksi vastaajista ja neljällä oli käsityöopettajan pätevyys. Kaksi vastaajaa opiskeli parhaillaan musiikin aineopintoja. Vastaajista 103 ei ollut aikeissa suorittaa kuvataiteen aineopintoja, käsityön aineopintoja ei aikonut suorittaa 105 vastaajista ja musiikin aineopintoja ei suunnitellut 93 vastaajaa. Loput vastaajista haluaisivat suorittaa kuvataiteen, käsityön ja/tai musiikin perusopinnot tai eivät vielä osanneet sanoa.

Taulukko 10 Prosentuaaliset jakaumat: sivuaineopinnot (aineopinnot eli aineenopettajan pätevyys).

Sivuaine / aineopinnot	Ei aio suorittaa	Ei vielä tiedä suorittaako	Haluaisi suorittaa	Suorittaa parhaillaan	On jo suorittanut
Kuvataide	88 %	5 %	6 %	0 %	1 %
Käsityö	90 %	5 %	2 %	0 %	3 %
Musiikki	80 %	9 %	10 %	2 %	0 %

8.4 Näkemyksiä kuvataiteen, käsityön ja musiikin kouluopetuksesta

Tutkimuksessa kysyttiin mielipidettä kuvataiteen, käsityön ja musiikin kouluopetuksen määrän sopivuudesta, minkä lisäksi kyselyn lopussa ollut ”sana on vapaa” -osio tuotti sanallista kouluopetukseen liittyvää materiaalia. Kouluopetukseen liittyvien kysymysten taustalla oli halu selvittää sitä, miten vastaajat arvostavat kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia koulun oppiaineina.

Kuvataiteen, käsityön ja musiikin kouluopetusmääriä pidettiin pääosin sopivina, ja oppiainekohtaisesti alle kymmenellä vastaajalla ei ollut kantaa asiaan. Kantansa ilmaisemisen mielestä kuvataiteen opetusmäärää koulussa piti liian vähäisenä neljännes ($n = 27$) ja noin kolme neljäsosaa ($n = 80$) piti kouluopetuksen määrää sopivana. Kahden vastaajan mielestä kuvataidetta opetetaan koulussa liikaa. Käsityön opetusmäärän riittämättömäksi koki 30 prosenttia ($n = 32$) vastaajista ja riittävänä sitä piti 69 prosenttia ($n = 75$). Yhden vastaajan mielestä opetusta on liikaa. Vastaajien arviot koulun musiikinopetuksen määrästä jatkoivat

samaa linjaa: opetusta lisää kaipasi 29 prosenttia (n = 32) vastaajista ja sen määrään oli tyytyväisiä 68 prosenttia (n = 74). Kolmen vastaajan mielestä musiikkia opetetaan koulussa liikaa. Yksikään vastaajista ei ollut sitä mieltä, että em. oppiaineita pitäisi opettaa koulussa ainoastaan valinnaisaineena tai että niitä ei pitäisi opettaa koulussa lainkaan.

Kaikki kouluopetukseen liittyvät sanalliset kommentit (n = 26) saatiin niiltä vastaajilta, joiden mielestä kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia opetetaan koulussa liian vähän. Vastauksissa nostettiin esille muun muassa huoli koulun sivistystehtävän, oppilaiden tasa-arvon ja koulun yhteiskunnallisen merkityksen rapautumisesta.

”Mielestäni on erittäin lyhytnäköistä, miten vähättelevästi taito- ja taideaineisiin suhtaudutaan yleisellä tasolla, kun säädetään tuntimääristä ja budjeteista. Liikunnan merkitys nähdään kyllä, jossain määrin jopa ylikorostetaan sen tärkeyttä, mutta näitä taiteellisempia aineita ja niiden sivistyksellistä merkitystä ei arvosteta tarpeeksi suomalaisessakaan koulujärjestelmässä.”

”Taideaineiden tuntimäärät ovat naurettavan pienet suhteessa opsin tavoitteisiin. -- Tämä on myös tasa-arvokysymys. Kaikilla ei ole varaa harrastaa ja koulu voi olla ainoa kosketus kulttuuriin. Laadukas taide- ja taitoaineiden opetus tasaa kotien välisiä eroja. Lisäksi taideaineissa oppii kognitiivisia taitoja (eri vinkkelistä kuin muuten esim. avaruudellinen hahmotuskyky, kehollinen ilmaisu, kuvan ja äänen tulkinta ja tuottaminen), prosessitaitoja, laajentavat maailmankuvaa, tukevat tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja harjaannuttavat eettisen ja esteettisen arvottamisen taitoja sekä kulttuurista osaamista. Lista voisi jatkua vaikka kuinka kauan. Nämä kaikki ovat erittäin keskeisiä tietoja ja taitoja, kun mietitään koulun yhteiskunnallista merkitystä.”

”Luovat oppiaineet ovat elintärkeitä koulun arjessa, mutta niitä ei voi lisätä muiden oppiaineiden kustannuksella. Tärkeintä olisi, että tämänhetkiset oppituntimäärät olisivat niiden opettajien kontolla, joilla on tarpeeksi kattava koulutus ja innostus kyseisten oppiaineiden osaamiseen.”

”Minulla on kolme lasta. Illat eivät riitä siihen, että he saisivat taideopetusta koulun ulkopuolella. Sen näkee. Koulun opit lapsille ovat tarpeellisia, mutta eivät riittäviä.”

8.5 Luokanopettajaopiskelijoiden käsitykset ammattitaidostaan kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettajina

Tutkimuksen pääkysymykseen ”Luokanopettajaopiskelijoiden käsityksiä ammattitaidostaan opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia perusopetus suunnitelman mukaisesti alakoulussa” haettiin vastauksia pyytämällä osallistujia arvioimaan sen hetkisiä tuntojaan. Väitteet liittyivät motivaatioon (oppiaineen kiinnostavuus, opetusasenne ja -halu) sekä koettuun kompetenssiin

(tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet sekä pätevyys opettaa opetussuunnitelman mukaisesti).

Vastaukset lomakkeen väitteisiin annettiin viisiportaisella Likert-asteikolla, jossa ”eri mieltä” = 1, ”osin eri mieltä” = 2, ”en samaa enkä eri mieltä” (kuvioissa ”neutraali”) = 3, ”osin samaa mieltä” = 4 ja ”samaa mieltä” = 5.

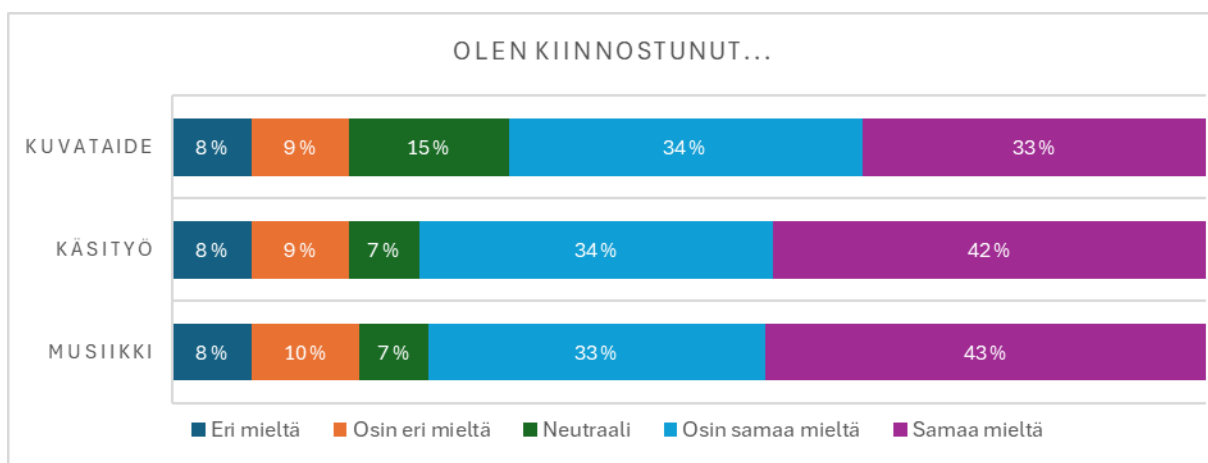
Väitteisiin annettujen vastausten tilastolliset tunnusluvut (taulukko 11) esitellään siten, että kaikki kyselylomakkeen kielteisinä esitetyt väitteet on käännetty positiiviseen muotoon.

Taulukko 11 Tunnuslukuja opetusammattitaitokäsityksen osa-alueista kuvataiteessa (KU), käsityössä (KÄ) ja musiikissa (MU).

	N	Pienin arvo	Suurin arvo	Keski-arvo	Keski-hajonta	Vinous	Huipukk
KU: aiheen kiinnostavuus	117	1	5	3,76	1,23	-0,86	-0,19
KU: opetusasenne	117	1	5	4,27	0,92	-1,53	2,4
KU: opetushalu (pos.)	117	1	5	4,06	1,24	-1,16	0,21
KU: tiedot, taidot, didakt. valmiudet	117	1	5	3,44	1,12	-0,29	-1,02
KU: pops-pätevyys (pos.)	117	1	5	3,81	1,20	-0,74	-0,51
KÄ: aiheen kiinnostavuus	117	1	5	3,93	1,25	-1,13	0,22
KÄ: opetusasenne	117	1	5	3,71	1,24	-0,78	-0,46
KÄ: opetushalu (pos.)	117	1	5	3,27	1,47	-0,20	-1,43
KÄ: tiedot, taidot, didakt. valmiudet	117	1	5	2,97	1,29	-0,11	-1,22
KÄ: pops-pätevyys (pos.)	117	1	5	3,12	1,38	-0,02	-1,35
MU: aiheen kiinnostavuus	117	1	5	3,92	1,27	-1,09	0,07
MU: opetusasenne	117	1	5	3,56	1,40	-0,65	-0,94
MU: opetushalu (pos.)	117	1	5	2,95	1,57	0,10	-1,59
MU: tiedot, taidot, didakt. valmiudet	117	1	5	2,81	1,36	0,18	-1,26
MU: pops-pätevyys (pos.)	117	1	5	2,91	1,38	0,14	-1,29

8.5.1 Kiinnostus kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia kohtaan

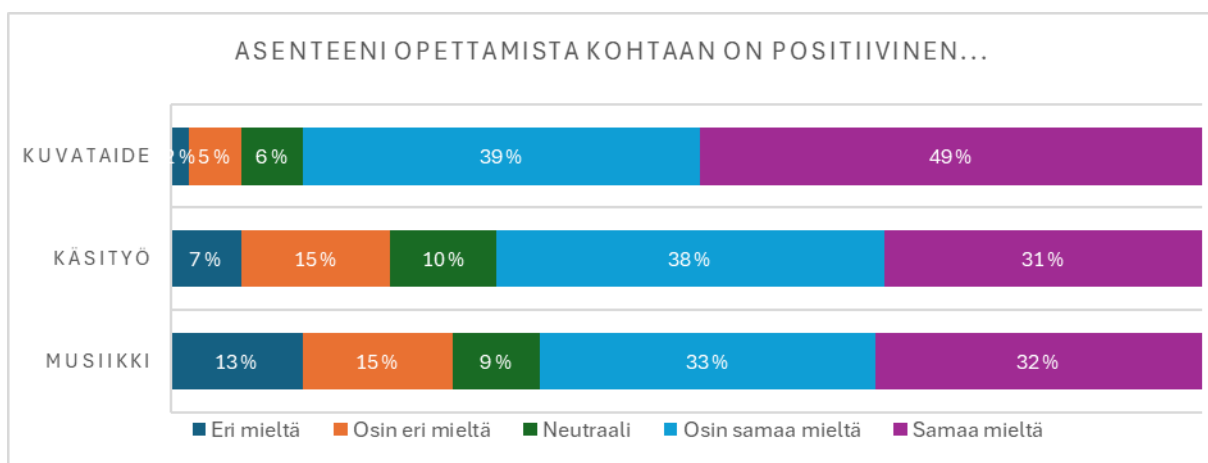
Eniten kiinnostusta vastaajat tunsivat käsityötä ja musiikkia kohtaan (kuvio 3). Samaa tai osin samaa mieltä käsityön kiinnostavuudesta oli kaikkiaan kolme neljäsosaa ($n = 89$) vastaajista, kuten myös musiikista ($n = 88$). Kuvataide kiinnosti puolestaan kymmenisen prosenttia vähemmän vastaajia, mutta siinä oli vastaavasti noin kaksinkertainen määrä niitä vastaajia, joilla suhtautuminen oli neutraali. Vähintään osin kiinnostavana kuvataiteen koki 67 prosenttia ($n = 79$) vastaajista. Noin 17–18 prosenttia vastaajista ei ollut kiinnostunut kuvataiteesta, käsityöstä tai musiikista, ja loput suhtautuivat aiheeseen neutraalisti.

Kuvio 3. Väite: Olen kiinnostunut kuvataiteesta, käsityöstä ja/tai musiikista (N = 117).

8.5.2 Asenne kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettamista kohtaan

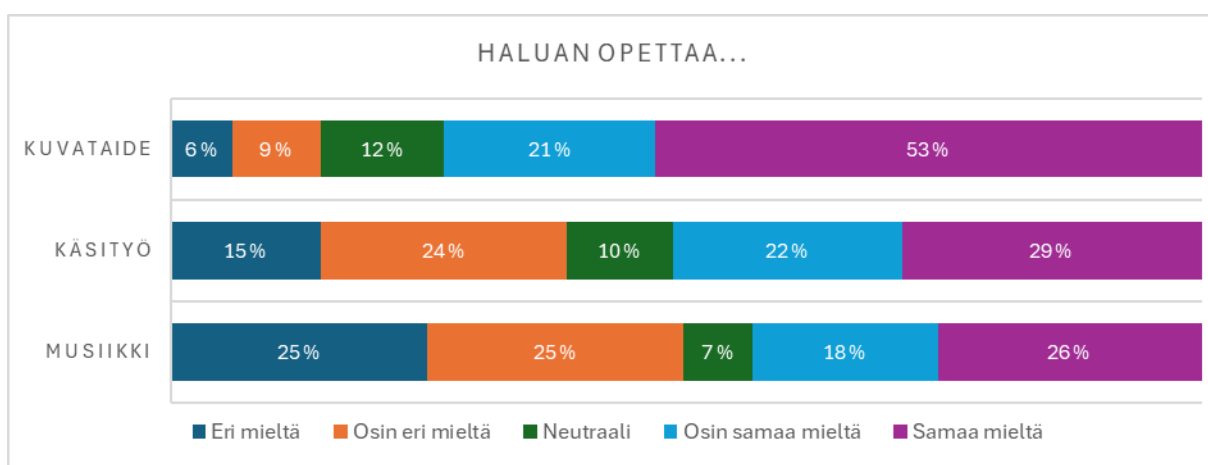
Positiivisin asenne vastaajilla oli kuvataiteen opettamista kohtaan (kuvio 4). Kuvataiteen opetusasenne oli vähintäänkin osin myönteinen 87 prosentilla (n = 102) vastaajista. Positiivinen asenne käsityön opettamiseen oli 68 prosentilla (n = 80) ja musiikin opettamiseen 64 prosentilla (n = 75) vastaajista. Kielteisin asenne vastaajilla oli musiikin opettamista kohtaan. Vastaajista noin neljänneksellä (n = 32) asenne oli kielteinen. Asenne käsityön opettamista kohtaan oli lähes yhtä suurella osalla vastaajista kielteinen (21 %; n = 25). Sen sijaan kuvataiteen osalta negatiivisen asenteen omaavia oli ainoastaan 7 prosenttia (n = 8).

Kuvio 4. Väite: Minulla on positiivinen asenne kuvataiteen, käsityön ja/tai musiikin opettamista kohtaan (N = 117).

8.5.3 Halukkuus opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia

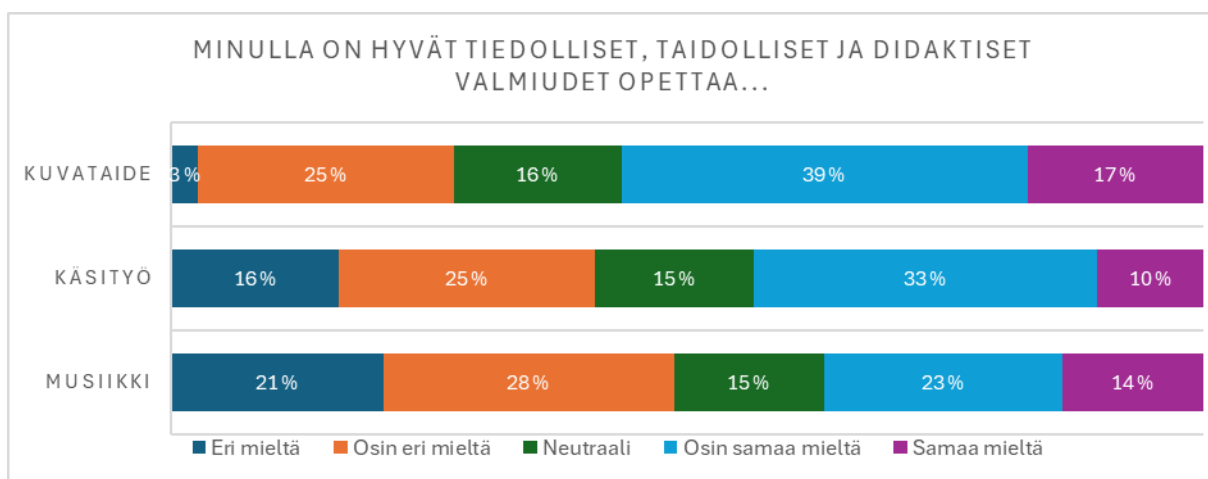
Mieluiten vastaajat opettaisivat kuvataidetta (kuvio 5). Vastaajista sitä halusi opettaa kaikkiaan 74 prosenttia (n = 86) ja sen opettamiseen kielteisesti suhtautui 15 prosenttia (n = 17) vastaajista. Noin puolet vastaajista (n = 60) osoitti halua opettaa käsityötä, kun taas 38 prosenttia (n = 45) ei halunnut opettaa sitä. Musiikin opettamiseen suhtauduttiin kielteisimmin. Noin puolet (n = 58) vastaajista suhtautui musiikin opettamiseen vähintäänkin osin kielteisesti. Vähintäänkin osin halukkaita musiikkia opettamaan oli 44 prosenttia (n = 51) vastaajista.

Kuvio 5. Väite: Haluan opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia (N = 117).

8.5.4 Tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia

Vastaajat kokivat opetusvalmiutensa vahvimmiksi kuvataiteessa (kuvio 6). Vastaajista yli puolet (56 %; n = 66) oli väitteen kanssa osin tai samaa mieltä. Sen sijaan alle puolet vastaajista uskoi tiedollisiin, taidollisiin ja didaktisiin valmiuksiinsa käsityön ja musiikin opettamisessa. Käsityön osalta valmiuksiaan vähintään osin hyvinä piti 44 prosenttia (n = 51) vastaajista ja musiikin osalta 37 prosenttia (n = 43) vastaajista. Valmiuksiaan piti vähintäänkin osin huonoina kuvataiteessa 27 prosenttia (n = 32), käsityössä 41 prosenttia (n = 48) ja musiikissa 49 prosenttia (n = 57) vastaajista. Loput vastaajista suhtautuivat oppiainekohtaisiin väittämiin neutraalisti.

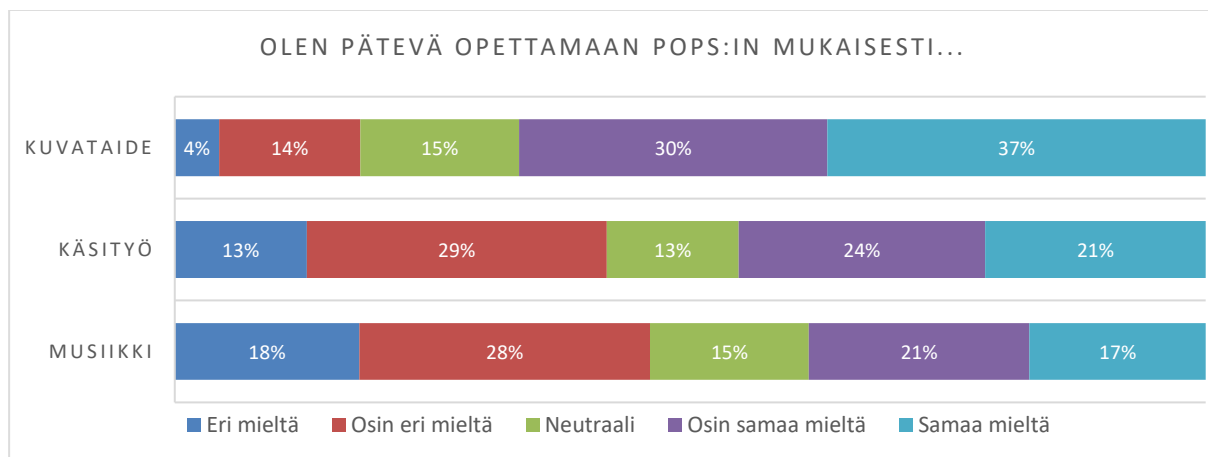

Kuvio 6. Väite (käännettynä positiiviseen muotoon): Minulla on hyvät tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia (N = 117).

8.5.5 Pätevyys perusopetussuunnitelman mukaiseen kuvataiteen, käsityön ja musiikin opettamiseen luokka-asteilla 1–6

Kokemus omasta epäpätevydestä suhteessa perusopetussuunnitelman mukaiseen opetukseen (kuvio 7) oli suurinta musiikin opetuksessa: vastaajista 46 prosenttia (n = 54) piti itseään kokonaan tai osin epäpätevänä. Käsityön osalta epäpätevyyttä koki 42 prosenttia (n = 49) vastaajista. Kuvataiteessa pätevyyttään epäili hieman alle viidennes vastaajista (18 %; n= 21).

Luottavaisimmin omaan pätevyyteen uskottiin kuvataiteen opettamisessa. Vastaajista 67 prosenttia (n = 78) koki itsensä vähintäänkin osin päteväksi. Käsityön osalta tätä mieltä oli 45 prosenttia (n = 53) ja musiikin osalta 39 prosenttia (n = 45) vastaajista. Loput vastaajista eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä väitteen kanssa.

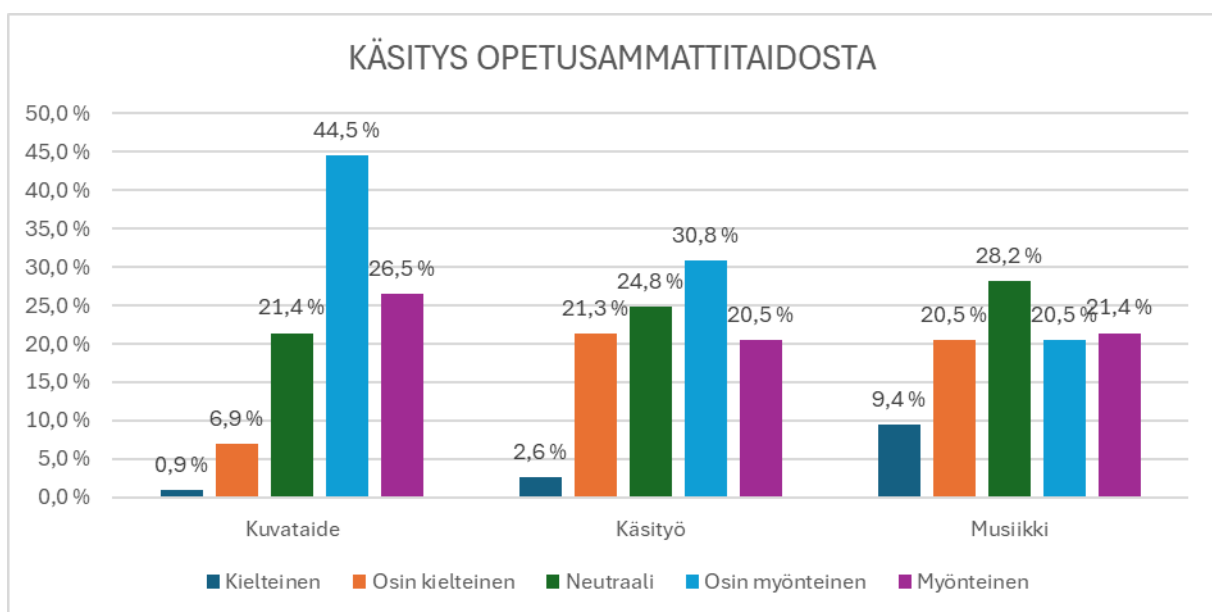

Kuvio 7 Väite (käännettynä positiiviseen muotoon): Olen pätevä opettamaan kuvataidetta, käsityötä ja/tai musiikkia perusopetussuunnitelman mukaisesti luokka-asteilla 1–6 (N = 117).

8.6 Käsitykset kuvataiteen, käsityön ja musiikin opetusammattitaidosta (summamuuttuja)

Tutkimuksen pääkysymykseen luokanopettajaopiskelijoiden käsityksistä ammattitaidostaan opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia saatiin vastaus laaditun summamuuttujan avulla. Opetusammattitaito-summamuuttuja sisälsi aiemmin esitetyt motivaatiota kuvaavat tekijät (oppiaineen kiinnostavuus, opetusasenne- ja halu) sekä kompetenssia kuvaavat tekijät (oppiainekohtaiset tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet sekä opetuspätevyys suhteessa alakoulun perusopetussuunnitelmaan).

Kuvataiteen opetusammattitaito (ka. 3,89, kh. 0,91) koettiin paremmaksi kuin käsityön (ka. 3,45, kh. 1,12) tai musiikin (ka. 3,24, kh. 1,26). Vastaajista 83 (71 %) piti itseään vähintäänkin osin ammattitaitoisena opettamaan kuvataidetta alakoulussa, 9 vastaajaa (8 %) piti itseään vähintäänkin osin epäpätevänä ja 25 vastaajaa (21 %) suhtautui neutraalisti opetusammattitaitoonsa. Käsityössä opetusammattitaitoonsa uskoi vähintäänkin osin 60 vastaajaa (51 %), ammattitaitoaan epäili 28 vastaajaa (24 %) ja vastaajista 29:llä (25 %) oli neutraali suhtautuminen. Eniten vastaajat epäilivät ammattitaitoaan musiikin opettajina. Vastaajista 35 (30 %) piti itseään vähintäänkin osin epäpätevänä, 49 (42 %) luotti opetusammattitaitoonsa vähintäänkin osin ja 33 vastaajaa (28 %) suhtautui asiaan neutraalisti (kuvio 8).

Kuvio 8. Käsitys opetusammattitaidosta laaditun summamuuttujan mukaan (N = 117).

8.7 Taustatekijöiden vaikutuksia käsityksiin opetusammattitaidosta

Tässä luvussa esitellään tutkimustulokset summamuuttujaksi laaditun opetusammattitaidon taustatekijöistä. Opetusammattitaito-summamuuttuja sisältää motivaatiota kuvaavat tekijät (oppiaineen kiinnostavuus, opetusasenne- ja halu) sekä kompetenssia kuvaavat tekijät (oppiainekohtaiset tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet ja opetuspätevyys suhteessa alakoulun perusopetussuunnitelmaan). Itsearviot väitteisiin annettiin asteikolla 1–5 (”eri mieltä” = 1, ”osin eri mieltä” = 2, ”osin samaa ja osin eri mieltä” (neutraali) = 3, ”osin samaa mieltä” = 4 ja ”samaa mieltä” = 5).

8.7.1 Osallistujat

Kuvataiteen osalta naiset (ka. 3,97) kokivat opetusammattitaitonsa paremmaksi kuin miehet (ka. 3,31). Ero oli tilastollisesti merkitsevä ja yhteyden voimakkuus heikkoa ($Z=-2,94$; $p=0,003$; $r=0,26$). Naisten käsitykset opetusammattitaidostaan olivat miehiä korkeammalla tasolla myös käsityössä ja musiikissa, mutta näiden osalta erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Vastaajan ikäluokka vaikutti käsitykseen omasta käsityön opetusammattitaidosta tilastollisesti merkitsevästi ($X^2(2)=11,12$; $p=0,004$). Parhaimmiksi opetusvalmiutensa kokivat yli 30-vuotiaat (ka. 3,90), toiseksi parhaimmiksi 25–29-vuotiaat (ka. 3,74) ja heikoimmiksi 20–24-vuotiaat (ka. 3,05). Iän vaikutus oli voimakkuudeltaan heikkoa ($r=0,28$). Iällä ei sen sijaan ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta kuvataiteen tai musiikin koettuun opetusammattitaitoon.

Turun kampuksella opiskelevat kokivat musiikin opetusammattitaitonsa heikommaksi (ka. 3,11) kuin Rauman kampuksella opiskelevat (ka. 3,64). Tulos on tilastollisesti melkein merkitsevä ($Z=-1,99$; $p=0,047$) ja riippuvuus voimakkuudeltaan heikkoa ($r=0,18$).

Kuvataiteessa ja käsityössä kampusten opiskelijoiden väliset erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Vastaajien aiemmalla tutkinnolla, kuten esimerkiksi jo suoritettulla kasvatustieteen kandidaatin tutkinnolla, ei ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta käsityksiin opetusammattitaidosta minkään oppiaineen kohdalla. Se, missä vaiheessa vastaajan

luokanopettajaopinnot olivat, ei myöskään vaikuttanut tilastollisesti merkitsevästi koettuun opetusammattitaitoon.

8.7.2 Kodin viriketausta ja harrastuneisuus

Kodin viriketaustan merkitys vaikutti käsityksiin oppiaineen opetusammattitaidosta tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,001$) kaikissa oppiaineissa korrelaatioiden ollessa kohtalaista tai voimakasta välillä $r = 0,39$ ja $r = 0,54$. Suurimpina ryhmien väliset erot näkyivät musiikissa. Ne, jotka eivät olleet lapsena harrastaneet perheensä tai jonkun perheenjäsenensä kanssa lainkaan yhteisiä musiikkirientoja, tai olivat harrastaneet niitä harvemmin kuin vuosittain, pitivät opetusammattitaitoaan heikompana (ka. 2,48) kuin ne, joilla musiikki oli kuulunut perheen yhteiseen tekemiseen vuosittain (ka. 3,00) tai vähintään kuukausittain (ka. 3,94). Kuvataiteessa ryhmäkeskiarvot olivat 3,70 / 3,41 / 4,35 ja käsityössä 3,00 / 3,25 / 4,00.

Harrastustaustan osalta ryhmien välillä oli tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < 0,001$) eroja kaikissa oppiaineissa. Harrastaminen korreloi opetusammattitaidon kanssa kuvataiteessa ($r = 0,52$) ja musiikissa ($r = 0,53$) voimakkaasti, ja käsityössä kohtalaisesti ($r = 0,38$). Ne, jotka eivät olleet harrastaneet lainkaan musiikkia, pitivät opetusvalmiuksiaan heikompina (ka. 2,30) kuin musiikkia itsenäisesti tai ohjatusti harrastaneet (ka. 3,73). Käsityötä itsekseen tai ohjatusti harrastaneet pitivät opetusvalmiuksiaan parempina (ka. 3,80) kuin ne, jotka eivät olleet käsityötä harrastaneet (ka. 2,91). Kuvataidetta harrastaneiden osalta vastausten keskiarvot olivat 4,36 ja ei-harrastaneiden 3,42.

Musiikissa ($X^2(2) = 35,76$; $p < 0,001$) ja kuvataiteessa ($X^2(2) = 11,82$; $p = 0,003$) ohjatun harrastuksen ajallisella kestolla oli tilastollisesti merkitsevä yhteys kokemukseen omasta opetusammattitaidosta korrelaation voimakkuuden ollessa musiikissa voimakasta ($r = 0,54$) ja kuvataiteessa lähes kohtalaista ($r = 0,29$). Kuvataidetta ohjatusti yli 10 vuotta harrastaneet uskoivat täysin omaan opetusammattitaitoonsa (ka. 5,00), 3–9 vuotta harrastaneilla vastausten keskiarvo oli 4,60 ja 0–2 vuotta harrastaneilla 3,80. Musiikin osalta vastaavat keskiarvot olivat 4,40 / 3,54 / 2,71. Käsityön ohjatulla harrastamisella ei näyttäisi olevan yhteyttä kokemukseen omasta ammattitaidosta opettajana. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava ryhmäkokojen suuret vaihtelut: kaikista vastaajista ($N = 117$) kuvataidetta kertoi harrastaneensa ohjatusti kolme vuotta tai enemmän ainoastaan kaksitoista vastaajaa ja käsityötä ainoastaan kahdeksan vastaajaa. Musiikissa jokaiseen ryhmään saatiin vähintään

kaksikymmentä vastaajaa: 0–2 vuotta harrastaneita oli 68, 3–9 vuotta harrastaneita oli 24 ja 10 vuotta tai yli harrastaneita 25.

8.7.3 Kouluopinnot

Kouluopintojen laajuudet, koulumuistot oppiaineesta ja koulumenestys vaikuttivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,001$) niin käsityksiin kuvataiteen, käsityön kuin musiikin opetusammattitaidoissa. Korrelaation voimakkuus oli kaikissa oppiaineissa, ja jokaisen taustamuuttujan kohdalla, tilastollisesti kohtalaista tai voimakasta. Musiikissa korrelaatiot asettuivat välille $r=0,45$ ja $r=0,62$, kuvataiteessa välille $r=0,41$ ja $r=0,47$ ja käsityössä välille $r=0,34$ ja $r=0,47$.

Ainoastaan pakolliset kurssit kuvataiteessa suorittaneet pitivät opetusammattitaitoaan heikompana (ka. 3,53) kuin peruskoulussa ja/tai lukiossa kuvataidetta myös valinnaisena opiskelleet (ka. 4,40). Käsityössä ja musiikissa kouluopintojen rajoittuminen ainoastaan pakollisiin opintoihin näkyi vieläkin voimakkaammin käsityksissä omasta opetusammattitaidosta. Vain pakolliset käsityön opinnot suorittaneiden vastausten keskiarvo oli 2,97 ja valinnaisia opintoja suorittaneilla keskiarvo oli 4,00. Musiikissa vastaavat keskiarvot olivat 2,70 ja 4,21.

Ne vastaajat, joilla oli myönteiset muistot oppiaineesta kouluajoilta, suhtautuivat myös myönteisemmin käsityksiinsä opetusammattitaidostaan. Kuvataideopinnot kielteisinä kokeneiden vastausten keskiarvo oli 2,93, neutraaleina kokeneiden 3,52 ja myönteisinä kokeneiden 4,16. Käsityössä vastaavat tulokset olivat 2,56 / 2,81 / 3,83 ja musiikissa 2,50 / 2,64 / 3,77.

Käsityksiin omasta opetusammattitaidosta vaikutti myös koulumenestys oppiaineessa. Suurimmat erot ryhmien välillä oli musiikissa. Niillä vastaajilla, joilla musiikin viimeisin kouluarvosana oli 6–8 vastausten keskiarvo oli 2,24, arvosanan yhdeksän saaneilla keskiarvo oli 3,27 ja arvosanan kymmenen saaneilla 4,29. Käsityön vastausten osalta keskiarvot olivat 2,97 / 3,69 / 4,13 ja kuvataiteen 3,36 / 4,06 / 4,36.

8.7.4 Luokanopettajaopinnot

Monialaisilla opinnoilla ei ollut ryhmäkeskiarvojen eroissa tilastollista merkitystä koettuun opetusammattitaitoon missään tutkimuksen oppiaineessa. Ne, jotka eivät olleet vielä

aloittaneet kuvataiteen monialaisia opintoja tai opinnot olivat parhaillaan käynnissä, pitivät kuvataiteen opetusammattitaitoaan (ka. 3,72) lähes yhtä hyvinä kuin ne, jotka olivat jo suorittaneet opinnot (ka. 3,94). Myöskään käsityössä käsitys omasta opetusammattitaidosta ei riippunut siitä, olivatko monialaiset opinnot jo suoritettu (ei-suorittaneiden ka. 3,40, suorittaneiden ka. 3,46). Musiikin monialaiset opinnot jo suorittaneet pitivät sen sijaan opetusammattitaitoaan (ka. 3,17) jopa heikompana kuin ne, jotka eivät olleet vielä opintoja aloittaneet tai joilla opinnot olivat vasta käynnissä (ka. 3,48).

Toisin kuin monialaiset opinnot, vaikuttivat sivuaineina suoritettavat perus- ja aineopinnot käsityksiin opetusammattitaidosta. Ryhmien keskiarvojen erot olivat kaikissa tapauksissa tilastollisesti merkitseviä merkitsevyytason ollessa välillä $p < 0,001$ (kuvataide ja musiikki) ja $p = 0,001$ (käsityö).

Voimakkain korrelaatio löytyi musiikin perusopintojen ja koetun opetusammattitaidon väliltä ($r = 0,70$), ja lähes yhtä suuri vaikutus oli aineenopettajan pätevyyteen johtavilla aineopinnoilla ($r = 0,61$). Ne, jotka eivät aikoneet suorittaa musiikin perusopintoja pitivät opetusammattitaitoaan heikompana (ka. 2,65) kuin ne, jotka olivat joko suorittaneet, suorittivat parhaillaan, halusivat suorittaa tai eivät vielä tieneet suorittaisivatko perusopinnot (ka. 4,63). Musiikin aineopintojen osalta vastaavat ryhmäkeskiarvot olivat 2,84 ja 4,79.

Kuvataiteessa perusopinnot korreloivat kohtalaisesti käsityksiin opetusammattitaidosta ($r = 0,45$), kuten myös aineopinnot ($r = 0,34$). Ne, jotka eivät aikoneet suorittaa kuvataiteen perusopintoja pitivät opetusammattitaitoaan heikompana (ka. 3,71) kuin muut vastaajat (ka. 4,56). Kuvataiteen aineopintojen osalta vastaavat ryhmäkeskiarvot olivat 3,78 ja 4,71.

Kuten musiikissa ja kuvataiteessa, myös käsityössä perus- ja aineopinnot vaikuttivat positiivisesti koettuun opetusammattitaitoon. Käsityössä ainoastaan monialaiset opinnot suorittavien käsitys opetusammattitaidostaan oli heikompa (ka. 3,32) kuin perusopinnot suorittavilla tai mahdollisesti suorittavilla (ka. 4,33). Ryhmäerot olivat liki vastaavat aineopintojen osalta (ka. 3,34 ja ka. 4,42). Käsityössä koetun opetusammattitaidon ja perusopintojen välinen korrelaatio oli voimakkuudeltaan heikkoa ($r = 0,29$), samoin kuin aineopintojen vaikutus ($r = 0,28$).

8.7.5 Arviot oppiaineiden kouluopetuksen ja luokanopettajakoulutuksen monialaisten opintojen määrästä

Arviot monialaisten opintojen sisältöjen ja laajuuksien riittävydestä eivät vaikuttaneet minkään tutkitun oppiaineen osalta tilastollisesti merkitsevästi ($p > 0,05$) siihen, millaiseksi vastaaja arvioi oman opetusammattitaitonsa. Sen sijaan sillä, miten vastaaja suhtautui oppiaineen kouluopetuksen määrään, oli vaikutusta siihen, kuinka vahvaksi hän koki opetusammattitaitonsa oppiaineessa. Kaikkien oppiaineiden kohdalla korrelaatiot olivat negatiivisia. Analyyseissä ei huomioitu niitä vastaajia, joilla ei ollut kantaa asiaan.

Kuvataiteen kouluopetusmäärän liian vähäisenä näkevät pitivät opetusammattitaitoaan parempana (ka. 4,30) kuin ne, joiden mielestä kouluopetusmäärä oli sopiva (ka. 3,79) tai liiallinen (ka. 2,00). Tulos oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ($X^2(2)=11,31$; $p < 0,001$) ja negatiivinen riippuvuus voimakkuudeltaan heikkoa ($r=0,26$). Myös käsityössä ja musiikissa tulokset olivat molemmissa tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p < 0,001$). Musiikin kouluopetusmäärää vähäisenä pitävät arvioivat opetusammattitaitonsa korkeammiksi (ka. 4,13) kuin opetusmäärää sopivana tai liiallisena (ka. 2,89 ja ka. 2,67) pitävät. Mielipide musiikin kouluopetusmäärästä korreloi negatiivisesti opetusammattitaitokäsityksen kanssa voimakkuudeltaan kohtalaisesti ($r=0,43$). Käsityön osalta vastausten keskiarvot olivat 4,03 / 3,25 / 1,00, ja negatiivisen korrelaation voimakkuus kohtalaista ($r=0,34$).

8.7.6 Muut löydökset: motivaation ja kompetenssin suhde käsitykseen opetusammattitaidosta

Luukkaisen (2005) esittämässä mallissa opettajan toteutuvaan ammattitaitoon (ks. luku 2.1) sisältyy kompetenssi (kyvyt ja osaaminen) sekä motivaatio. Tutkimusta tehdessä heräsi mielenkiinto tarkastella näiden kahden osa-alueen painoarvoja suhteessa opetusammattitaitoon.

Tulosten mukaan kaikissa oppiaineissa motivaatio on yhdenmukaisesti korkeampi kuin kompetenssi (taulukko 12).

Taulukko 12 Tunnuslukuja kuvataiteen (KU), käsityön (KÄ) ja musiikin (MU) summamuuttujista "motivaatio", "kompetenssi" ja "opetusammattitaito".

Summamuuttuja	n	Pienin arvo	Suurin arvo	Keski-arvo	Keski-hajonta	Vinous	Huipukk
KU: motivaatio	117	1	5	4,04	1,03	-1,005	0,510
KU: kompetenssi	117	1	5	3,80	1,10	-0,469	-0,948
KU: opet.amm.taito	117	1	5	3,89	0,91	-0,622	0,056
KÄ: motivaatio	117	1	5	3,62	1,20	-0,571	-0,614
KÄ: kompetenssi	117	1	5	3,26	1,27	-0,135	-1,024
KÄ: opet.amm.taito	117	1	5	3,45	1,12	-0,181	-0,976
MU: motivaatio	117	1	5	3,44	1,30	-0,347	-1,022
MU: kompetenssi	117	1	5	3,01	1,30	0,080	-1,144
MU: opet.amm.taito	117	1	5	3,24	1,27	-0,098	-1,010

Tulosten mukaan kaikissa oppiaineissa motivaation ja opetusammattitaidon välinen yhteys oli voimakkaampaa (kuvataide $r=0,83$; käsityö $r=0,91$; musiikki $r=0,93$) kuin kompetenssin ja opetusammattitaidon (kuvataide $r=0,70$; käsityö $r=0,83$; musiikki $r=0,90$). Saadut tulokset olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä ($p<0,001$).

8.8 Tulosten yhteenveto

Tämän pro gradu -tutkielman tulosten mukaan luokanopettajaopiskelijat suhtautuvat positiivisemmin kuvataiteen opettamiseen kuin käsityön ja musiikin opettamiseen, minkä lisäksi he myös luottavat siinä enemmän opetuskykyihinsä. Minäpystyvyys (Bandura 1977) kuvataiteessa perusopetussuunnitelman mukaiseen opetukseen on esimerkiksi selvästi korkeammalla tasolla kuin muissa oppiaineissa. Vähintäänkin osin pätevänä perusopetussuunnitelman mukaiseen opetukseen uskoi kuvataiteessa 67 % vastaajista, kun taas käsityössä siihen uskoi 45 % ja musiikissa ainoastaan 38 % vastaajista. Avointen vastausten perusteella käsityön ja musiikin opettaminen tuntuu liki mahdottomalta ilman omaa harrastuneisuutta ja vahvaa taitotasoa.

Vastaajien käsityksiin opetusammattitaidostaan vaikuttivat eniten ennen luokanopettajaopintoja kertyneet kokemukset. Kodin tarjoama viriketausta, oma harrastuneisuus ja muun muassa oppiaineen opiskelu koulun valinnaisaineena vaikuttivat positiivisesti käsitykseen omasta opetusammattitaidosta. Luokanopettajakoulutuksella ei sen

sijaan ollut tilastollista merkitystä lukuun ottamatta oppiaineiden sivuaineopintoja (perus- ja/tai aineopinnot), jotka odotetusti nostivat tunnetta omasta opetusammattitaidosta.

Kuvataiteen, käsityön ja musiikin kouluopetuksen arvostus, jota mitattiin arviolla opetusmäärän sopivuudesta, korreloi negatiivisesti käsityksiin oppiaineen opetusammattitaidosta. Kouluopetuksen määrän sopivaksi tai liialliseksi arvioineet pitivät opetusammattitaitoaan heikompana kuin opetusammattitaitoonsa luottavat, joiden mielestä oppiainetta opetettiin koulussa liian vähän.

Tämän pro gradu -tutkielman tulosten mukaan motivaatio näyttäisi vaikuttavan kompetenssia (tiedot ja taidot) enemmän siihen, millainen kokonaiskäsitys luokanopettajaopiskelijalla on opetusammattitaidostaan.

9 Pohdinta

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, minkälaiset käsitykset luokanopettajaopiskelijoilla on ammattitaidostaan opettaa kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia perusopetussuunnitelman mukaisesti luokka-asteilla 1–6. Tässä luvussa pohditaan saatuja tutkimustuloksia, tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä sekä tutkimuksen hyödyntämismahdollisuuksia.

9.1 Tutkimustulokset

Tulokset luokanopettajaopiskelijoiden käsityksistä opetusammattitaidostaan kuvataiteen, käsityön ja musiikin tulevana opettajina alakoulussa olivat pääosin hypoteesien mukaisia (ks. luku 6).

Luokanopettajaopiskelijat epäilivät opetuskykyään ja osaamistaan erityisesti musiikissa ja käsityössä. Tulokset eivät olleet yllättäviä, sillä molemmat oppiaineet vaativat eksperttiyttä, jota ei voi saavuttaa ilman harjaantumista. On selvää, ettei laulutuntia säestetä ilman soittotaitoa eikä käsityön laitteita käytetä mututuntumalla, saati että näitä taitoja opetettaisiin edelleen oppilaille ilman asiantuntemusta.

Kuvataiteen opettaminen sen sijaan koettiin ”helpommaksi”, vaikka oma taitotaso ei olisi kummoinenkaan. Tämä on sikäli ymmärrettävää, että kuvataiteessa väärän ja oikean välinen raja on häilyvämpi, tai sitä ei ole. Lienee kuitenkin oikeutettua kysyä, voiko ilman substanssiosaamista esimerkiksi ohjata oppilasta käyttämään (oikeaoppisesti) erilaisia kuvataiteen tekniikoita ja välineitä, jotta tämä pystyisi toteuttamaan taiteellisen visionsa parhaalla mahdollisella tavalla? Saati perehdyttää esimerkiksi abstraktien taideteosten tulkintaan ja analyysiin.

Koska taide- ja taitoaineisiin harjaannutaan tekemällä, oli odotettua, että harrastaminen ja esimerkiksi opiskelu valinnaisaineena tukevat minäpystyvyyttä. Itselleni oli kuitenkin yllätys, kuinka vähän tutkimukseen osallistuneilla luokanopettajaopiskelijoilla oli omakohtaista kokemusta aiheista ennen luokanopettajaopintoja. Alle puolet vastaajista oli esimerkiksi opiskellut oppiaineita valinnaisaineina jossakin vaiheessa kouluopintojaan. Yli puolet katsoi myös kouluopetuksen olevan määrällisesti riittävää. Mielenkiintoiseksi tuloksen tekee se, että riittävänä kouluopetuksen määrää pitävien käsitykset opetusammattitaidostaan olivat heikommalla tasolla kuin niiden, joiden mielestä kouluopetusta pitäisi olla enemmän.

Odotettu, mutta huolestuttava luokanopettajakoulutukseen liittyvä tulos oli se, etteivät luokanopettajaopintojen monialaiset opinnot näyttäisi vahvistavan opiskelijoiden osaamista tutkituissa oppiaineissa. Yli puolet vastaajista pitikin käsityön ja musiikin monialaisia opintoja riittämättöminä.

9.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tämän tutkimuksen vahvuutena voidaan pitää kohtuullisen hyvää otoskoko (N = 117) suhteessa perusjoukkoon, joka Turun yliopiston opiskelijatilaston mukaan oli syyslukukaudella 2021 hieman yli 700. Vastaamisprosentti oli 16 prosentin luokkaa. Osallistujia saatiin kaikilta kohderyhmään kuuluvilta vuosikursseilta (vuosikursseista 2 alkaen) sekä maisterikiintiössä opiskelevilta. Vastaajien sukupuolijakauma edusti myös hyvin naisvaltaisen alan sukupuolijakaumaa.

Kyselylomakkeen käyttäminen oli perusteltua, sillä näin saatiin kerättyä aineistoa esimerkiksi tutkittavien mielipiteistä ja asenteista numeerisessa muodossa tilastollisin menetelmin analysoitavaksi (Tähtinen ym. 2020, 25–26). Tutkimuksen toteuttaminen pääosin kvantitatiivisena nosti tutkimuksen luotettavuutta, ja tuloksia voidaan yleistää koskemaan suurempaa joukkoa. Tutkimus on lisäksi helposti toistettavissa.

Tämän tutkimuksen yleistettävyyttä käsityön osalta kuitenkin heikensi se, että covid-pandemian vuoksi osa vastaajista oli suorittanut opinnot osin tai kokonaan etäopetuksessa, mikä kävi ilmi vapaaehtoisista avoimista vastauksista. 111:sta käsityön monialaiset opinnot suorittaneesta peräti 34 mainitsi käyneensä opintojakson joko osittain tai kokonaan etäopintoina. Kuten eräs vastaajistakin totesi, on täysin mahdotonta oppia käyttämään puutyökaluita etänä.

Haastavaksi luotettavuuden arvioinnin tekee myös se, ettei vastaavan kaltaista – varsinkaan kvantitatiivista – tutkimusta ole liiemmästi luokanopettajaopiskelijoiden parissa tehty. Aiemman tutkimuksen vähäisyys vaikeuttikin tutkimuksen mittariston, erityisesti opetusammattitaito-summamuuttujan, laatimista. Tutkimuksessa pystyttiin kuitenkin hyödyntämään soveltuvin osin Henna Suomen väitöskirjaansa (2019) varten laatimaa kyselylomaketta ja mittareita.

Kyselylomakkeen esitesti viitisentoista luokanopettajaopiskelijaa, ja saatujen kehitysehdotusten pohjalta parannettiin muun muassa kysymysosioiden muotoa ja

ymmärrettävyyttä. Jälkikäteen ajateltuna kuitenkin esimerkiksi päätutkimuskysymykseen liittyvä väite ”Minulla on hyvät tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet oppiaineen opettamiseen” olisi pitänyt jakaa kahdeksi väitteeksi: Eihän se, että on huippupianisti (erinomaiset musiikilliset taidot ja tiedot) tarkoita sitä, että tietäisi, kuinka pianonsoittoa tulisi opettaa (pedagogiikka ja didaktiikka). Mikäli väite olisi eroteltu, olisi saatu aineistoa siitä, millaisena vastaaja piti omaa taitotasoaan oppiaineessa (esim. ”olen musikaalisesti lahjakas ja taitava”), ja toisaalta siitä, miten hän arvioi oppiaineen opetuskykynsä (esim. ”osaan opettaa neulomaan villasukkaa”).

Tämän tutkielman suunnittelu, toteutus ja raportointi toteutettiin tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeistuksen mukaisesti. Tutkielman kyselyaineisto kerättiin osallistujilta anonymisti, eikä yksittäiset vastaajat ole tunnistettavissa tuloksista. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista, ja kyselylomakkeeseen vastaaminen oli mahdollista keskeyttää missä vaiheessa tahansa.

9.3 Tutkimuksen hyödyntäminen ja jatkotutkimusehdotuksia

Tässä tutkimuksessa saatiin esiteltyä kohtuullisesti kvantitatiivista tietoa tämän päivän luokanopettajaopiskelijoiden käsityksistä kuvataiteen, käsityön ja musiikin opetusammattitaidostaan ja niiden taustalla vaikuttavista tekijöistä. Huomioiden pro gradu - tutkielman rajoitettu laajuus, ei tässä yhteydessä kuitenkaan ollut mahdollista tuoda esille kaikkea runsaasta tutkimusaineistosta saatua informaatiota: esimerkiksi motivaatio- ja kompetenssisummamuuttujiin liittyviä ryhmävertailuja.

Ehdotuksia tuleville tutkijoille olisi paljonkin:

Oppiainekohtaisen opetusmotivaation ja -kompetenssin suhdetta koettuun opetusammattitaitoon olisi antoisaa tutkia lähemmin, mikä tosin edellyttäisi mittariston kehittämistä. Olisi myös mielenkiintoista tutkia vastaavan kaltaista aineistoa regressioanalyysin avulla, jolloin saataisiin yksityiskohtaisempaa tietoa muuttujien välisistä yhteyksistä. Tässä tutkimuksessa oppiaineita käsiteltiin rinnakkain, mutta olisi antoisaa myös tutkia oppiaineiden välisiä suhteita.

Tutkimuslomakkeen avoimista kysymyksistä saatuja sanallisia vastauksia ei tämän kvantitatiiviseksi aiotun tutkielman yhteydessä ryhdytty analysoimaan tarkemmin.

Luokanopettajakoulutuksen kaikille opiskelijoille yhteisiä monialaisia opintoja koskevan syvällisen tutkimuksen toteuttaminen olisi kuitenkin tarpeellista koulutuksen kehittämisen vuoksi. Miten esimerkiksi voitaisiin huomioida hyvin eri lähtötaidoin varustetut opiskelijat niin, että jo valmiiksi harjaantuneet kehittyisivät edelleen ja harjaantumattomat saisivat edes auttavat valmiudet - ja ennen kaikkea innostuksen syttymään oppiainetta kohtaan?

Tämä tutkimus kertoi myös, etteivät kuvataiteen, käsityön ja musiikin sivuaineopinnot nykyisin juurikaan kiinnosta luokanopettajaopiskelijoita. Jatkotutkimuksen arvoista olisikin sivuaineopintojen vetovoimaan tai -voimattomuuteen liittyvä tutkimus.

Tutkimukseen kerätty tilastotieto Turun yliopiston luokanopettajakoulutuksen kuvataiteen, käsityön ja musiikin muutoksista ajanjaksolla 1980–2020 antaa myös pohjatietoa tuleville aiheesta kiinnostuneille tutkijoille.

10 Lopuksi

Taide- ja taitoaineiden pedagogista osaamista ei voi perustaa yksin luokanopettajakoulutuksen antamiin monialaisiin opintoihin, saati opettajan omaan harrastuneisuuteen. Jotta peruskoulu pystyisi takaamaan oppilaille laadukkaan taideopetuksen, pitäisi taideaineiden opintoja vahvistaa opettajankoulutuksessa, mitä poikkeuksetta esitettiin myös tämän tutkimuksen lähdeaineistoissa.

Lukuisat suomalaiset taidekasvatuksen ammattilaiset ja tutkijat (esimerkiksi Anttila 2021) ovat esittäneet, että luokanopettajavalinnoissa tulisi huomioida taideaineiden lukiodiplomit tai muut alan opinnot sekä kehittää taideaineiden sivuaineopintoja. Kuten muun muassa tämän pro gradu -tutkielman luokanopettajakoulutuksen muutoksiin liittyvistä luvuista (luvut 4 ja 5) kävi ilmi, esitetyt uudistukset olisivat paluuta akateemisen luokanopettajakoulutuksen alkujuurille - ja jopa siitä kauemmas historiaan, jolloin koulutukseen hakeutui taide- ja taitoaineorientoituneita opiskelijoita ja motivaatio syventää osaamista sivuaineopinnoin oli suurta.

Tulevaisuuteen voi kuitenkin katsoa varovaisen optimistisesti, sillä käynnissä olevan lukiolain muuttamisen yhteydessä valmistellaan kuvataiteen, musiikin tai liikunnan sisällyttämistä ylioppilaskokeeseen. Tavoitteena on, että ensimmäiset taide- ja taitoaineiden (pois lukien käsityö) ylioppilaskokeet voi suorittaa vuonna 2029. (Opetushallitus 2024; Ylioppilastutkintolautakunta 2025.)

Mikäli suunnitelma toteutuu, on oletettavaa, että kuvataiteen ja musiikin valinnaisopintojen vetovoima kasvaa sekä peruskoulussa että lukiossa. Taide- ja taitoaineiden ylioppilaskoe huomioidaan toivottavasti tulevaisuudessa myös luokanopettajakoulutuksen opiskelijavalinnoissa. Tällöin koulutukseen saataisiin nykyistä enemmän taideaineiden opettamiseen motivoituneita, ja paremmin valmiuksin varustettuja opiskelijoita, mikä puolestaan nostaisi kouluopetuksen laatua näissä oppiaineissa – ja ennen kaikkea tukisi oppilaiden oppimista ja inhimillistä kasvua. Positiivinen kierre voi siis olla aluillaan.

Lähteet

- Anttila, E., Jaakonaho, L., Juntunen, M-L., Martin, M., Nikkanen, H. M., Saastamoinen, R. & Turpeinen, I. 2017. Peruskoulu: Suomen suurin kulttuurikeskus. Arts Equal Policy Brief 2/2017. Helsinki: Taideyliopiston julkaisuja.
<https://www.artsequal.fi/documents/14230/0/Koulu+kulttuurikeskus+PB/6539bc7d-4c69-4d62-a90f-91a0d12fbe6b>
- Anttila, E. 2021. Tasa-arvo peruskoulun taidekasvatuksessa: Avaimia kestäviin ratkaisuihin. Finnish Journal of Music Education, 24(2), 104–126.
<https://taju.uniarts.fi/handle/10024/7426>
- Bandura, A. 1977. Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. Psychological Review 84 (2), 191–215. <https://educational-innovation.sydney.edu.au/news/pdfs/Bandura%201977.pdf>
- Bandura, A. 1994. Self-efficacy. Teoksessa V. S. Ramachandran (toim.) Encyclopedia of Human Behavior. New York: Academic Press, osa 4; 71–81. Uudelleen julkaistu teoksessa H. Friedman (toim.) Encyclopedia of mental health. 1998. San Diego: Academic Press.
- Bandura, A. 1997. Self-efficacy: the exercise of control. New York: W. H. Freeman and Company.
- Bresler, L. 2011. Epilogi: Taiteen vitalisuus ja pedagoginen voima. Teoksessa E. Anttila (toim.) Taiteen jälki - Taidepedagogiikan polkuja ja risteyksiä. Teatterikorkeakoulu. Helsinki: Edita Prima Oy, 175–180.
- Chung, F. M. Y. 2022. Music and Play in Early Childhood Education. Springer Nature Singapore. Saatavissa pdf-muodossa: <https://doi.org/10.1007/978-981-19-5033-9>
- Eisner, E. 2002. Alkuperäinen artikkeli What the Arts Teach and How It Shows. Teoksessa E. Eisner. 2002. The Arts and the Creation of Mind. Yale University Press, 70–92.

- Tiivistelmä: 10 Lessons of Arts Teach. 2022. National Art Education Association.
<https://www.arteducators.org/advocacy-policy/articles/116-10-lessons-the-arts-teach>
- Fancourt, D., & Finn, S. 2019. What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. Health Evidence Network synthesis report; 67. World Health Organization (WHO).
<https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289054553>
- Garvis, S. & Pendergast, D. 2010. Supporting novice teachers of the arts. *International Journal of Education & the Arts*, 11(8), 1–22.
https://www.researchgate.net/publication/45109579_Supporting_novice_teachers_of_the_arts
- Garvis, S. & Tekin, A. K. 2016. A Comparative Study of Early Childhood Teacher Self-Efficacy for Arts Education in Australia and Oman. Teoksessa S. Garvis & D. Pendergast (toim.) *Asia-Pacific Perspectives on Teacher Self-Efficacy*. Sense Publishers, 71–85.
https://www.researchgate.net/publication/299442236_A_Comparative_Study_of_Early_Childhood_Teacher_self-efficacy_for_arts_Education_in_Australia_and_Oman
- Helsingin yliopisto 2020. Luokanopettajakoulutus, opinto-opas 2020–2023. [Viitattu 4.4.2022]. Noudettu osoitteesta
https://wiki.helsinki.fi/display/opetussuunnitelma/Luokanopettajan+opintosuunnan+%28kasvatustieteen+suuntautumisvaihtoehto%29+vastaavuudet+OPS+2020-2023?preview=/337713032/341058399/Siirtym%C3%A4info_LO_2020.pdf
- Hiebert, J., Morris, A.K., Berk, D. & Jansen A. 2007. Preparing Teachers to learn from Teaching. *Journal of Teacher Education* 58 (1), 47–61.
https://www.researchgate.net/publication/241141383_Preparing_Teachers_to_Learn_from_Teaching
- Hiltunen, M., Ruokonen I. & Tervaniemi, M. 2022. Tiedostava taidekasvatus (pääkirjoitus). *Kasvatus* 53 (2), 113–117. <https://journal.fi/kasvatus/issue/view/8167>

- Honkala, N. 2018. Näkökulmia taiteen ja kulttuurin vaikutuksista oppimiseen. Sitra. Kirjallinen ilmaisu. [Viitattu 29.10.2023]. Noudettu osoitteesta <https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-vaikutuksista-oppimiseen/>
- Husu, J. & Toom, A. 2016. Opettajat ja opettajankoulutus - suuntia tulevaan. Selvitys ajankohtaisesta opettaja- ja opettajankoulutustutkimuksesta opettajankoulutuksen kehittämisohjelman laatimisen tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:33. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75552>
- Husu, J. & Toom, A. 2017. Opettajan työn, osaamisen ja opettajankoulutuksen tutkimus opettajankoulutuksen tulevaisuustekijänä. Teoksessa E. Paakkola & T. Varmola (toim.) Opettajankoulutus – Lähihistoriaa ja tulevaisuutta. Jyväskylä: PS-kustannus, 337–353.
- Hyvönen, L. 2006. Musiikki - Kasvatuksen hukattu mahdollisuus? Teoksessa R. Jakku-Sihvonen (toim.) Taide- ja taitoaineiden opetuksen merkityksiä. Teatterikorkeakoulu. Helsinki: Yliopistopaino, 46–59.
- Hällström, M. 2009. Taide- ja taitoaineiden opiskelua tukeva koulun toimintakulttuuri. Teoksessa A. Aro, M. Hartikainen, M. Hollo, H. Järnefelt, E. Kauppinen, H. Ketonen, M. Manninen, M. Pietilä & P. Sinkko (toim.) Taide ja taito - kiinni elämässä! Opetushallitus. Helsinki: Edita Prima Oy, 15–23.
- Itä-Suomen yliopisto 2021. Luokanopettajakoulutus. Opinto-opas 2021–2022. [Viitattu 4.4.2022]. Noudettu osoitteesta <https://opas.peppi.uef.fi/fi/ohjelma/94133?period=2021-2022>
- Juuti, K. & Lavonen, J. 2018. Opettaja voi tukea oppilaan kiinnostuksen kehittymistä. Teoksessa K. Salmela-Aro (toim.) Motivaatio ja oppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Jyväskylän yliopisto 2020. Luokanopettajakoulutus. Opinto-opas 2020–2023. [Viitattu 4.4.2022]. Noudettu osoitteesta <https://opinto-opas.jyu.fi/2021/fi/tutkintoohjelma/luoka2020/>
- Karppinen, S. 2005. ”Mitä taide tekee käsityöstä?” Käsityötaiteen perusopetuksen käsitteellinen analyysi. Helsingin yliopisto: Käyttäytymistieteellinen tiedekunta, soveltavan kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 263. <http://hdl.handle.net/10138/20062>
- Kaukinen, L-K. 2006. Käsityöoppiaineen arvo ja merkitys sekä opettajankoulutuksen järjestäminen. Teoksessa R. Jakku-Sihvonen (toim.) Taide- ja taitoaineiden opetuksen merkityksiä. Teatterikorkeakoulu. Helsinki: Yliopistopaino, 76–90.
- Korpela, H. & Koukkari, H. 2018. Luokanopettaja musiikkikasvattajana – Opiskelijoiden näkemyksiä musiikista osana opettajuutta ja koulun toimintakulttuuria. Oulun yliopisto: Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. <https://oulurepo.oulu.fi/bitstream/handle/10024/10736/nbnfioulu-201811303174.pdf?sequence=1>
- Lahdes, E. 1987. Akateemisen luokanopettajakoulutuksen ensi askeleet. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja A:121. Turku: Turun yliopiston offsetpaino.
- Lahtinen, M. & Lankinen, T. 2022. Koulutuksen lainsäädäntö käytännössä. Tietosanoma. E-kirja (Ellibs). Luku 5.1.4., Tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet.
- Laitinen, S. 2006. Miksi kuvataidetta opetetaan koulussa ja mitä opettajan tulisi siitä tietää ja osata? Teoksessa R. Jakku-Sihvonen (toim.) Taide- ja taitoaineiden opetuksen merkityksiä. Teatterikorkeakoulu. Helsinki: Yliopistopaino, 33–45.
- Laitinen, S., Hilmola A. & Juntunen, M-L. 2011. Perusopetuksen musiikin, kuvataiteen ja käsityön oppimistulosten arviointi 9. vuosiluokalla. Koulutuksen seurantaraportit 2011:1. Helsinki: Opetushallitus.

Laki taiteen perusopetuksesta 1998. 1.8.1998/633. Noudettu osoitteesta

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>

Lapin yliopisto 2021. Luokanopettajakoulutus. Opinto-opas 2021–2024. [Viitattu 4.4.2022].

Noudettu osoitteesta <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=4d865d69-43b4-44a3-a66d-b5ac3486d232>

Lazarides, R. & Warner, L. M. 2020. Teacher Self-Efficacy. Teoksessa Oxford Research Encyclopedia of Education. Oxford University Press.

https://www.researchgate.net/publication/341820839_Teacher_Self-Efficacy

Lehikoinen, K. & Rautiainen, P. 2016. Kulttuuristen oikeuksien toteuttaminen osaksi sote-palveluja. ArtsEqual policy brief 1/2016. Helsinki: Taideyliopisto.

<https://www.artsequal.fi/documents/14230/26193/Sote-sektori+suositus>

Lemmetyinen, I. & Malinen, T. 2015. Taidekasvattaja kasvatuksen tehtävän toteuttajana – luokanopettajan käsityksiä ja kokemuksia taideaineiden opettamisesta. Tampereen yliopisto: Kasvatustieteiden yksikkö. Pro gradu -tutkielma.

<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/97139>

Lummis, G. W., Morris, J. & Paolino, A. 2014. An Investigation of Western Australian Pre-Service Primary Teachers' Experiences and Self-Efficacy in The Arts. Australian Journal of Teacher Education 39 (5), artikkeli 4.

https://www.researchgate.net/publication/315042907_An_Investigation_of_Western_Australian_Pre-Service_Primary_Teachers'_Experiences_and_Self-Efficacy_in_The_Arts

Lumpin, J. 2019. Luokanopettajien minäpystyvyyden kokemuksia käsityön opettamisesta. Itä-Suomen yliopisto: Filosofinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.

https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/22673/urn_nbn_fi_uef-20200149.pdf

- Luukkainen, O. 2004. Opettajuus – Ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä? Tampereen yliopisto: Kasvatustieteiden tiedekunta. Akateeminen väitös.
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/67349>
- Luukkainen, O. 2005. Opettajan matkakirja tulevaan. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Luukkainen, O. & Pulkkinen, S. 2017. Opettajajärjestöt opettajankoulutuksen uudistajina. Teoksessa E. Paakkola & T. Varmola (toim.) Opettajankoulutus – Lähihistoriaa ja tulevaisuutta. Jyväskylä: PS-kustannus, 246–263.
- Meri, M. 2005. Miksi (ei) perusopetuksen opettajan koulutus opettajankoulutuksen tutkintouudistuksen tavoitteena? Teoksessa R. Jakku-Sihvonen (toim.) Uudenlaisia maistereita – Kasvatusalan koulutuksen kehityslinjoja. Keuruu: PS-kustannus, 253–266.
- Mäntymäki, S. 2023. Luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia omasta valmiudesta opettaa taito- ja taideaineita alakoulussa. Tampereen yliopisto: Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/145375>
- Niemi, H. 2005. Suomalainen opettajankoulutus valmiina jo pitkään eurooppalaiseen korkeakoulualueeseen. Teoksessa R. Jakku-Sihvonen (toim.) Uudenlaisia maistereita – Kasvatusalan koulutuksen kehityslinjoja. Keuruu: PS-kustannus, 187–218.
- Niemi, H. 2017. Opettajankoulutuksen kriittiset vaiheet 1990-luvun alussa. Teoksessa E. Paakkola & T. Varmola (toim.) Opettajankoulutus – Lähihistoriaa ja tulevaisuutta. Jyväskylä: PS-kustannus, 108–135.
- Opetushallitus 2016. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.
- Opetushallitus 2017. Taiteen perusopetus. [Viitattu 1.6.2022]. Noudettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/taiteen-perusopetus>

- Opetushallitus 2022a. Kuvataideopetuksen lähtökohtia. [Viitattu 6.6.2022]. Noudettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kuvataideopetuksen-lahtokohtia>
- Opetushallitus. 2022b. Käsiyö perusopetuksessa. [Viitattu 6.6.2022]. Noudettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetus/kasityo-perusopetuksessa>
- Opetushallitus 2022c. Musiikki perusopetuksessa. [Viitattu 6.6.2022]. Noudettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetus/musiikki-perusopetuksessa>
- Opetushallitus 2022d. Perusopetuksen koulutus ja tutkinnot. [Viitattu 6.6.2022]. Noudettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetus>
- Opetushallitus 2024. Lukiodiplomijärjestelmän kehittäminen 2024–2007. [Viitattu 20.12.2024]. Noudettu osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lukiodiplomijarjestelman-kehittaminen-2024-2027>
- Oulun yliopisto 2021. Luokanopettajakoulutus. Opinto-opas 2021–2022. [Viitattu 15.6.2022]. Noudettu osoitteesta <https://opas.peppi.oulu.fi/fi/ohjelma/18306?period=2021-2022>
- Perusopetuslaki 1998. 21.8.1998/628. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- Pfitzner-Eden, F. 2016. Why Do I Feel More Confident? Bandura's Sources Predict Preservice Teachers' Latent Changes in Teacher Self-Efficacy. *Frontiers in Psychology* 7:1486. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.01486>
- Rantala, J., Salminen, J. & Säntti, J. 2010. Teorian ja käytännön ristiaallokossa – luokanopettajan koulutuksen akatemisoituminen ja sen heijastuminen opettajaksi opiskelevien praktisiin valmiuksiin. Teoksessa A. Kallioniemi, A. Toom, M. Ubani & H. Linnansaari (toim.) Akateeminen luokanopettajakoulutus: 30 vuotta teoriaa, käytäntöjä ja maistereita. Suomen kasvatustieteellinen seura. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 51–76.

- Ruokonen, I. & Ruismäki, H. 2010. Taito- ja taideaineet akateemisessa opettajankoulutuksessa – haikuja opettajankouluttajilta. Teoksessa A. Kallioniemi, Toom, M. Ubani & H. Linnasaari (toim.). Akateeminen luokanopettajakoulutus: 30 vuotta teoriaa, käytäntöä ja maistereita. Suomen kasvatustieteellinen seura. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 271–294.
- Räsänen, M. 2009. Taide, taito ja tieto – ei kahta ilman kolmatta. Teoksessa A. Aro, M. Hartikainen, M. Hollo, H. Järnefelt, E. Kauppinen, H. Ketonen, M. Manninen, M. Pietilä & P. Sinkko (toim.) Taide ja taito - kiinni elämässä! Opetushallitus. Helsinki: Edita Prima Oy, 28–39.
- Räsänen, M. 2011. Taiteet kognition ja kulttuurin kentällä. Teoksessa E. Anttila (toim.) Taiteen jälki - Taidepedagogiikan polkuja ja risteyksiä. Teatterikorkeakoulu. Helsinki: Edita Prima Oy, 151–174.
- Sillanpää, E. 2021. ”Sehän onkin ihan kummallinen ajatus, että luokanopettajan pitäis osata kaikki” Luokanopettajien kokemuksia itsestään taidekasvattajina. Tampereen yliopisto: Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/130403>
- Suomen perustuslaki 1999. 11.6.1999/731.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Suomi, H. 2019. Pätevä musiikin opettamiseen? Luokanopettajaksi valmistuvan musiikillinen kompetenssi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden toteuttamisen näkökulmasta. Jyväskylän yliopisto: Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Akateeminen väitös. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_63739
- Tampereen yliopisto 2021. Luokanopettajakoulutus. Opinto-opas 2021–2022. [Viitattu 4.4.2022]. Noudettu osoitteesta
<https://www.tuni.fi/opiskelijanopas/opintotiedot/tutkinto-ohjelmat/otm-0b005a51-0e9f-4e8b-a675-14e98a81412e?year=2021&activeTab=1>

- Tereska, T. 2003. Peruskoulun luokanopettajiksi opiskelevien musiikillinen minäkäsitys ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Helsingin yliopisto: Kasvatustieteellinen tiedekunta. Akateeminen väitös. <https://helda.helsinki.fi/items/2a9268b9-b6a1-4db4-99e1-248c9513ef52>
- Tschannen-Moran, M. & Hoy, A. W. 2002. The Influence of Resources and Support on Teachers' Efficacy Beliefs. The annual meeting of the American Educational Research Association, Session 13.82: What is the value of understanding beliefs? An exploration of beliefs related to academic achievement. 2.4.2002. New Orleans, LA. <https://anitawoolfolkho.com/pdfs/aera-2002-megan.pdf>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. [Viitattu 15.3.2025]. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Turun yliopisto. Opiskelutilastot. [Viitattu 1.3.2023]. Noudettu osoitteesta <https://www.utu.fi/fi/opiskelutilastot/opiskelijamaarat>
- Turun yliopisto 2020a. Luokanopettajakoulutus. Opinto-opas. Rauma, 2020–2022. [Viitattu 4.4.2022]. Noudettu osoitteesta <https://opas.peppi.utu.fi/fi/ohjelma/14245?period=2020-2022>
- Turun yliopisto 2020b. Luokanopettajakoulutus. Opinto-opas. Turku, 2020–2022. [Viitattu 4.4.2022]. Noudettu osoitteesta <https://opas.peppi.utu.fi/fi/ohjelma/14529?period=2020-2022>
- Turun yliopisto. Luokanopettajakoulutuksen opinto-oppaat 1975–76; 1978–1979; 1980–1981; 1990–1991; 1999–2000; 2010–2011. Turun yliopiston julkaisuja.
- Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. 2020. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja C:22, 2. uudistettu painos. Turku: Painosalama Oy.

Valtioneuvoston asetus kasvatustieteellisistä tutkinnoista ja opinnoista 1978. 29.6.1978/530

Valtioneuvoston asetus kasvatustieteellisistä tutkinnoista ja opinnoista annetun asetuksen muuttamisesta 1987. 18.12.1987/1092.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1987/19871092>

Valtioneuvoston asetus kasvatustieteellisen alan tutkinnoista ja opettajankoulutuksesta 1995.

21.4.1995/576. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1995/19950576>

Valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 1998.

14.12.1998/986. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986>

Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista 2004. 19.8. 2004/794.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040794>

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n muuttamisesta

2018. 20.9.2018/793. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180793>

Vesioja, T. 2006. Luokanopettaja musiikkikasvattajana. Joensuun yliopisto: Kasvatustieteiden tiedekunta. Akateeminen väitös.

https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/8514/urn_isbn_952-458-810-2.pdf

Vuorenpää, J. 2003. Yliopistollisen opettajankoulutuksen kehittyminen Suomessa 1970-luvulta 2000-luvulle. Turun yliopisto. Akateeminen väitös. Turku: Painosalama Oy.

Wheatley, K. F. 2002. The Potential Benefits of Teacher Efficacy Doubts for Educational Reform. *Teaching and Teacher education* 18(1), 5–22.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0742051X01000476?via%3Dihub>

YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1991. 60/1991.

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2

Ylioppilastutkintolautakunta 2025. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeet. [Viitattu 15.3.2025]. Noudettu osoitteesta <https://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/tutkinnon-toimeenpano/taito-ja-taideaineiden-ylioppilaskokeet>

Zee, M. & Koomen, H. M. Y. 2016. Teacher Self-Efficacy and Its Effects on Classroom Processes, Student Academic Adjustment, and Teacher Well-Being: A Synthesis of 40 Years of Research. *Review of Educational Research* 86 (4), 981–1015.
https://www.researchgate.net/publication/291954803_Teacher_Self-Efficacy_and_Its_Effects_on_Classroom_Processes_Student_Academic_Adjustment_and_Teacher_Well-Being_A_Synthesis_of_40_Years_of_Research

Åbo Akademi 2020. Luokanopettajakoulutus. Opinto-opas 2020–2022. [Viitattu 4.4.2022].
Noudettu osoitteesta <https://studiehandboken.abo.fi/sv/program/18466?period=2020-2022>

Liitteet

Liite 1. Kyselyn saatekirje ja kyselylomake

Luokanopettajaopiskelijoiden käsitykset valmiuksistaan opettaa kuvataidetta, käsitöitä ja musiikkia.

 Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen lähettämiseksi.

Hei!

Teen pro gradu -tutkielmaa Turun yliopiston opettajakoulutuslaitoksessa. Tutkimukseni koskee Turun yliopiston luokanopettajaopiskelijoiden käsityksiä omista valmiuksistaan opettaa kuvataidetta, käsitöitä ja musiikkia.

Voit vastata kyselyyn, vaikka et olisi vielä suorittanut kaikkia em. oppiaineiden monialaisia opintoja.

Kyselylomake sisältää monivalintakysymyksiä sekä muutamia avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastataan anonymisti, ja vastaaminen kestää noin 10-15 minuuttia.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja kyselyyn vastaamisen voi keskeyttää milloin vain. Saadut tulokset käsitellään ja säilytetään luottamuksellisesti ja vastaukset hävitetään tutkielmaproessin päätteeksi. Vastaaminen kysymyksiin on luottamuksellista, eikä yksittäistä henkilöä voi tunnistaa tutkimustulosten raportoinnissa.

Vastaamalla kyselyyn hyväksyt, että vastauksiasi käytetään tämän pro gradu -tutkielman tekemisessä.

Aivan jokainen vastaus on tärkeä - kiitos jo etukäteen, että olet mukana!

Katja Lehmuusaari
katjle@utu.fi
Opettajankoulutuslaitos, Turun yliopisto

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli *

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua vastata

2. Syntymävuotesi ***3. Millä vuosikurssilla opiskelet OKL:ssä? ***

1. vsk
2. vsk
3. vsk
4. vsk
5. vsk
6. vsk tai yli
- Opiskelen maisterikiintiössä

4. Opiskelupaikkasi

- Turun kampus
- Rauman kampus

5. Mikä on viimeisin tutkinto, jonka olet suorittanut? *

- Ylioppilastutkinto

- Toisen asteen ammatillinen tutkinto
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto
- Muu

6. Mikäli olet jo aiemmin valmistunut johonkin ammattiin, niin mihin ammattiin tai alalle?

HARRASTUNEISUUS LUOKANOPETTAJAOPINTOJEN ALKAESSA

7. Harrastitko lapsena perheesi tai jonkun perheenjäsenesi kanssa kuvataidetta, musiikkia ja/tai käsitöitä? *

Kävittekö taidenäyttelyissä, musisoitteko yhdessä yms.

	Viikoittain	Kuukausittain	Vuosittain	Harvemmin kuin vuosittain	Ei koskaan
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityöt	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐

8. Mitä seuraavista olet harrastanut ennen luokanopettajaopintojesi aloittamista? *

olen harrastanut ohjatusti = olet käynyt esim. soittotunneilla, kuvataide- tai käsityökerhossa

	Olen harrastanut ohjatusti	Olen harrastanut ainoastaan itsekseni	En ole harrastanut
Kuvataide	☐	☐	☐

	Olen harrastanut ohjatusti	Olen harrastanut ainoastaan itsekseni	En ole harrastanut
Käsityöt	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐

9. Mikäli vastasit edellisen kysymyksen johonkin kohtaan "olen harrastanut ohjatusti", kauanko harrastuksesi on kestänyt? Mikäli et ole harrastanut, voit siirtyä seuraavaan kysymykseen.

	2 vuotta tai alle	3-5 vuotta	6-9 vuotta	10 vuotta tai enemmän
Kuvataide	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐

KOULUAIKAISET KOKEMUKSET

10. Minkälaiset muistot sinulla on kouluajoilta seuraavista oppiaineista *

	Erittäin hyvät	Melko hyvät	Neutraalit	Melko huonot	Erittäin huonot
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐

11. Kuinka paljon olet opiskellut kuvataidetta, käsitöitä ja musiikkia peruskoulussa ja/tai lukiossa? *

	Ainoastaan pakolliset kurssit	Peruskoulussa valinnaisaineena	Lukiossa valinnaisaineena	Taito- tai taidepainotteisella luokalla	En muista
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐

	Ainoastaan pakolliset kurssit	Peruskoulussa valinnaisaineena	Lukiossa valinnaisaineena	Taito- tai taidepainotteisella luokalla	En muista
Käsityö	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐

12. Mikäli sinulla on ollut peruskoulussa ja/ tai lukiossa edellisten lisäksi muita opintoja ko. oppiaineessa, niin mitä ne olivat? Oletko esimerkiksi suorittanut lukiodiplomin?

13. Mikä oli viimeisimmän päättötodistuksesi arvosana seuraavissa oppiaineissa: *

	10	9	8	7	6	5	4	En muista
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

OPINNOT LUOKANOPETTAJAKOULUTUKSESSA

14. Oletko suorittanut seuraavien oppiaineiden monialaiset opinnot? *

AHOT = olet saanut hyväksiluettua oppiaineen esim. aiempien opintojesi perusteella

	Olen suorittanut	Suoritan parhaillaan	En ole vielä aloittanut	AHOT*
Kuvataide	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐

	Olen suorittanut	Suoritan parhaillaan	En ole vielä aloittanut	AHOT*
Musiikki	☐	☐	☐	☐

15. Oletko suorittamassa sivuaineopintoja seuraavissa oppiaineissa? *

Perusopinnot 25 op

	Olen jo suorittanut	Suoritan parhaillaan	Haluaisin suorittaa	En vielä tiedä	En aio suorittaa
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐

16. Oletko suorittamassa aineenopettajan pätevyyttä seuraavissa oppiaineissa? *

	Olen jo suorittanut	Suoritan parhaillaan	Haluaisin suorittaa	En vielä tiedä	En aio suorittaa
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐

KUVATAIDE

17. Arvioin, että tässä vaiheessa opintojani *

	Samaa mieltä	Osin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Osin eri mieltä	Eri mieltä
Olen kiinnostunut kuvataiteesta.	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on hyvät tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet opettaa kuvataidetta	☐	☐	☐	☐	☐

	Samaa mieltä	Osin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Osin eri mieltä	Eri mieltä
Asenteeni kuvataiteen opettamiseen on myönteinen.	☐	☐	☐	☐	☐
En halua opettaa kuvataidetta.	☐	☐	☐	☐	☐
En ole pätevä opettamaan kuvataidetta perusopetussuunnitelman mukaisesti alakoulussa.	☐	☐	☐	☐	☐

18. Halutessasi voit kirjoittaa tähän palautetta saamastasi kuvataideopetuksesta luokanopettajakoulutuksessa.

KÄSITYÖ

19. Arvioin, että tässä vaiheessa opintojani *

	Samaa mieltä	Osin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Osin eri mieltä	Eri mieltä
Olen kiinnostunut käsitöistä.	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on hyvät tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet opettaa käsitöitä.	☐	☐	☐	☐	☐
Asenteeni käsitöiden opettamiseen on myönteinen.	☐	☐	☐	☐	☐
En halua opettaa käsitöitä.	☐	☐	☐	☐	☐
En ole pätevä opettamaan käsitöitä perusopetussuunnitelman mukaisesti alakoulussa.	☐	☐	☐	☐	☐

20. Halutessasi voit kirjoittaa tähän palautetta saamastasi

käsityöopetuksesta luokanopettajakoulutuksessa.

MUSIIKKI

21. Arvioin, että tässä vaiheessa opintojani *

	Samaa mieltä	Osin samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Osin eri mieltä	Eri mieltä
Olen kiinnostunut musiikista. *	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on hyvät tiedolliset, taidolliset ja didaktiset valmiudet opettaa musiikkia alakoulussa.	☐	☐	☐	☐	☐
Asenteeni musiikin opettamiseen on myönteinen.	☐	☐	☐	☐	☐
En halua opettaa musiikkia.	☐	☐	☐	☐	☐
En ole pätevä opettamaan musiikkia perusopetussuunnitelman mukaisesti alakoulussa.	☐	☐	☐	☐	☐

22. Halutessasi voit kirjoittaa tähän palautetta saamastasi musiikinopetuksesta luokanopettajakoulutuksessa.

23. Ovatko Turun OKL:n monialaisten opintojen laajuudet ja sisällöt mielestäsi riittävät antamaan valmiudet opettaa seuraavia oppiaineita perusopetussuunnitelman mukaisesti luokka-asteilla 1-6? *

	Ovat riittävät	Eivät ole riittävät	Vähempikin riittäisi	En osaa sanoa
Kuvataide	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐

24. Mitä mieltä olet yleisellä tasolla kouluopetuksen määrästä seuraavissa oppiaineissa? *

	Opetusta on liian vähän	Opetusta on sopivasti	Opetusta on liikaa	Minulla ei ole kantaa asiaan	Pitäisi opettaa ainoastaan valinnaisaineena	Ei pitäisi laisinkaan opettaa koulussa
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐	☐

25. Haluatko kertoa vielä jotakin aiheeseen liittyen? Sana on vapaa:
